

დაღმწეობა

№ 1. 2016 წ.

აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტრო
სსიპ „აფხაზეთის საგამომცემლო ცენტრი“

იალქანი - შემეცნებით-ლიტერატურული ჟურნალი ყმაწვილთათვის
აფქიო - კონა-კრებული ყველაზე პატარებისთვის

იალქანი

რედაქტორი - ნანა ჯანბურია

მხატვრული რედაქტორი - ნუნუ ჯანელიძე

პასუხისმგებელი მდივანი - ვახტანგ ზაქარაია

მხატვარი - დალი მუხაძე

„საგამომცემლო ცენტრის“ დირექტორი

ირმა ირემაძე

იალქანი - დაარსებულია 1996 წელს

აფქიო - დაარსებულია 2010 წელს

გამოცემა განახლდა 2014 წელს

საგამომცემლო ჯგუფი:

გენო ჯალანდია, სალომე ჯაჯანაძე, ნატო ჯორსანია, ნინო ვახანია, გელა ჩჰვანავა, ნუგზარ მგალობლიძე, ოთარ ჟორღანია, სოსო ჯაბურია, დიმა ჯიანი.

ყდის მხატვარი: გიგო ხუზა - „ლოცვა“

ბარონი დე ბაი და აფხაზეთი

მსმან მანია

ბარონი დე ბაი

აფხაზეთისა და, ზოგადად, საქართველოს ისტორიით, გეოგრაფიით, ეთნოკულტურით ძალიან ბევრი მკვლევარი და მოგზაური დაინტერესებულა. ერთ-ერთი მათგანია ფრანგი აჩეოლოგი ბარონი დე ბაი, რომელმაც სამეცნიერო იმპერია საქართველოში. ამ ქვეყანაში მოგზაურობის ნაშრომებზე დაქვეყნებული მონაწილეობა, მოგზაურობისას გადაღებულ ფოტოებთან ერთად, ავტოგრაფიული სამეცნიერო საზოგადოების წინაშე წარადგინა.

ბარონი დე ბაი მეგობრობდა ილია ჭავჭავაძესთან, აკაკი წერეთელთან, თეოდორ სანოკოვსკისთან, ალექსანდრე სახარაძისთან, ხისი დამადასტურებელი პირადი მიმომხივლის ამსახველი მასალები ამ მოღვაწეების პირადი აქტებში ინახება.

1903 წელს ბარონი დე ბაი აფხაზეთში იმპერია. 1904 წელს კი ფრანგულ სამეცნიერო საზოგადოებას მიჰყავს ნაშრომები სამოგზაურო ნაშრომები-ანგარიში, სახელწოდებით «აფხაზეთში».

ელეს ჩვენი ვიწრო მკვლევარს ამონახილებების სახით ვთავაზობთ სამეცნიერო ეთნოკულტურული მონაცემების ბარონი დე ბაის სამოგზაურო ნაშრომებიდან «აფხაზეთში» (ვსაჩვენებლად დედა მალაქოვის თარგმანით). მასში ბევრი საინტერესო და სასაჩვენებლო ფაქტი აღმოაჩინეთ. განსაკუთრებით, საგულისხმოს ის აქტები, იცნო თვალში მოხვედრის ამ სახის მოგზაურობებითა და კვლევებით განხორციელებულ ფრანგ აჩეოლოგს; საინტერესოა ისიც, ის გზებით, ის საშუალებებით, ის დეტალებით ვხვდებით ვიწროს ყუბალების ცენტრში მეოცე საუკუნის დასაწყისში.

ბარონი დე ბაის ლია ბარათი, საკუთარი პორტრეტით

მონაცემები

ჩვეულებისგან განსხვავებით, აფხაზები ნაქვად მისდევნენ ისლამს, მათში სწავლობს ქრისტიანული სახმუნობა, ისინი თავიანთ სცემენ ჯიხვებსა და ეკლესიებს, ჭამენ ღორის ხორცს და ღოცებენ ცაში.

* * *

სტუმართმოყვარეობა საღმთომ მოვალეობად მიჩნიათ.

* * *

ქალიშვილი ცოლად მიჰყვება მხოლოდ იმ კაცს, რომელმაც ცხენები მოიპოვა, ვინაიდან ამდგარი ქიხობა სანაქებო მოქმედებად ითვლება.

* * *

ვინც გლეხი ან ახის - თავადია. ისინი კახი ცხენოსნები არიან. კაცები ყოველთვის წინ მიდიან, რომ დაიყვანონ ხიფათისაგან ქალები. თავზე ახეხავენ ყაბაღის, რომელიც, მეტელების მსგავსად, ატარებენ აქვთ შემოხეული თავზე; ისინი ჭეშმარიტი მოხდენილობით ატარებენ წებზე შემოჭედილ რიხას და სიცოცხლის დროს უხვად გიძევენ ვინა თუქის შავ ნაბადში.

* * *

შემხვედი ცხენოსანი ქალებს, მეტ-ნაქვად შეცვლილი მეტელები თავსაბუხავის გახდა, ადგილობრივი ტანსაცმლის ან უცვათ. დიდი იყო ჩემი გაოცება, რომელმაც დავინახე ნაოქანებული სახელების კოსტუმები. მოდა აქაც შემოიჭრა*...

ბარონი დე ბაის ბარათი, ბაზაზაფილი ილიასაგან

* - „იალქის“ შემდეგ ნომერში უფრო ვრცლად გაეცნობით ბარონი დე ბაის მონაცემებს.

ბურამ რიქელაშვილი

"ვიჯეტი მთელი საათნახევარი და მახოლა ვტყებოდნი ჩემს წინ გადაგხაგნილი ზღვის ფეხითა და ხეობის სიმშვენიეხით... შემიყვანდა ამ საღამოს ჩვენი ჰლანეტა. აღბათ, მოვა ეხო, ხოცა ადამიანი ისევე შეიყვანებს მთელ ედამინას, ხოგოხც დღეს ჩვენ, თუნდაც, შენ და მე ხომ გვიყვანს საქართველო. ვუყუხებ და უხალოდ ვეი წახომიდეგენია, ხომ ამ სიმშვენიეხეში შეიძლება, ჯაცმა ჯაცს აწყენინოს."

ეს ახის ფხაგმენტი 26 წლის ასაჟში ცხაგიჯელად დალუჰედი, ეხიციჟოსების მიეხ სიცოცხლეშივე აღიახებული ნიჭიეხი მწეხილს - გუხამ ჩრეულიშვილის (გვახითაც ჩრეული!) ეხთ-ეხითი წეხილიდან, ხომელიც მან გაგხიდან გამოუგზავნა მეგობახს. გუხამ ჩრეულიშვილი იმ შემოქმედთა შოხისსაა, ვინც სამწეხლო მოღვაწეობისთვის ძალიან ცოტა ეხოში დავიციოვა უმდიეხეხი და საინტეხესო მემევიეხეობა (ხამაც ბ-ტომეული შეადგინა).

გახეგნობით, ჩაცმითა თუ ქცევის მანეხით ახომეინდაეხმა პიხოვნებამ ცხოვხეების განსხვავებული წეხებითაც იცხოვხა.

საბჭოეთის მეჯციხი ეხეიმის პიხოებებში ყვედას თვანწინ ცყვიები დაუშინა ქადაქის ცენტიში აღმახოთელ ენინის ძეგლს. ეს იყო ახამახო ეომენისტეხი ეხეიმის წინააღმდეგ გამოხატედი, მამინ ძნედად წახმოსადგენი პიხოტესტი. მისთვის ასე დამახასიათებელი სელის დაუმოხჩილებლობა ამ ფოხითაც გამოხატა.

სიცოცხლეზე უზომოდ შეყვანებულმა სხვისი სიცოცხლის გადასახჩენად გაიმეტა თავი - მისი ახადგახეღობა ზღვამ შეინიხა.

ეს მოხდა 1960 წლის 23 აგვისტოს, გაგხაში.

სიყვარული მარტის თვეში

ბურამ რიქელაშვილი

„*Кто любил, тот любить не сможет. Кто не любил, тот прогорел.*“

Есенин*

- კარგი, ბიჭო, რა მოგივიდა, მოეშვი მაგ გოგოს!
- მოშეებული არა ვარ?
- კარგი ერთი, მითხარი მაინც, გიყვარს ძალიან?
- არა, – უპასუხა ნოდარმა.

- მაშ, რაღას დასდეგ ამდენს? – შეეკითხა თემო.
- მე დავდეგ?
- რა ვიცი, მოვრალი სულ მაგის სიყვარულზე ლაპარაკობ.

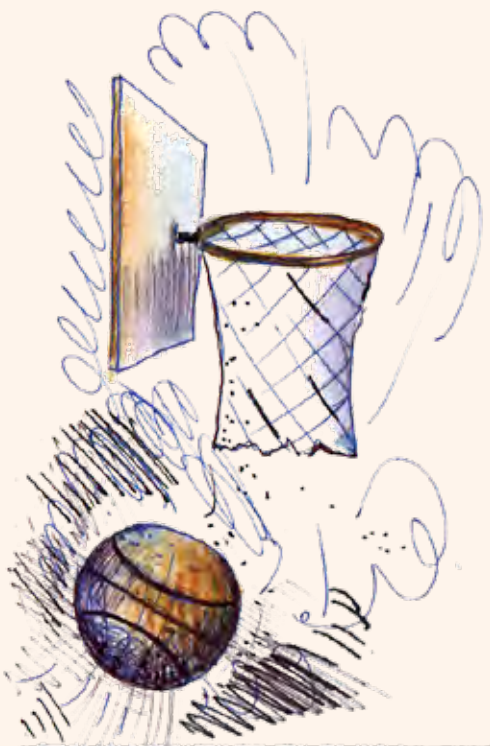
- მოვრალ კაცს რამე დავჯერება?
- რა ვიცი, ხან ფხიზელზე მეტი, ხან არა.
- ჰო, შენც მართალი ხარ!

ნოდარმა თემოს ხელი გამოუყარა და წიგნების ფარდულისკენ წაიყვანა.

- ნახე, ბიჭო, იეთიმ გურჯის ლექსები გამოუშვეს!
- იეთიმ გურჯი ვინ არის?
- პოეტი, აშული, მღეროდა, წერდა, რასაც გრძნობდა, იმაზე.

- არ გამიგია.
- დიდი არაფერია, თუმცა სიყვარულია. თემომ გვერდზე გაიხედა, მერე თვალები ეშმაკურად აათამაშა.

- ახლა კი მივხვდი, რა იეთიმ გურჯი აგიტყდა! ნოდარი ყურებამდე გაწითლდა, შემდეგ გამყიდველს წიგნი გამოართვა და მარტოკამ განაგრძო გზა. ცოტა ხნის შემდეგ თემო წამოეწია.

* - „ვისაც ჰყვარებია, ვეღარ შეიყვარებს. ვისაც არ ჰყვარებია, ფუჭად უცხოვრია.“ ესენინი.

- ბიჭო, მართლა ღმერთივით გოგოა, მაგის მარტო უიმედო სიყვარულიც ღირს, არა?

- რა ვიცი.

ნოდარი თავის ფიქრებში გაერთო. „ნეტავი, იმან იცის, რომ მე მიყვარს, საიდან უნდა იცოდეს, თუმცა არა, ალბათ, იცის, ვინმე ეტყობა.“

- ნოდარ, გამარჯობა! – დაუძახა ვიდაცამ. ნოდარმა მოიხედა, მერე ქული მოუხადა. ზრდილობიანად მიესალმა. გამარჯობის თქმამ ფიქრები დროებით შეაწყვეტინა, შემდეგ ისევ განაგრძო. „ალბათ, დღეს მოვა თამაშზე. ათი-თორმეტი ბურთი მაინც უნდა ჩავაგდო, მერე ედი გამაცნობს, იქიდან ერთად წამოვალთ. ნეტავი, რა უყვარს? რაზე ველაპარაკო? კალათბურთის თამაში – არა. ამას თავის თვალითაც ხედავს; ჯობია, ისტორიაზე ვესაუბრო, ან ლიტერატურაზე. ჰო, მართლა, ჰემინგუეის რამე ნოველას მოვუყვები“.

ნოდარი ბაღში შევიდა, მექანიკურად დაჯდა სკამზე, ფიქრები განაგრძობდნენ გეგმების წყობას. „მაგას მოპასვანი ეყვარება, ჰო, მეც მის რომელიმე მოთხრობას მოვუყვები, თუნდაც, „ნაგსაყუდარში“ ან „სამკაულს“. მან თავი ნერვიულად გაიქნია. „რა სისულელეა მაგეების მოყოლა, ვითომ თვითონ არ წაუკითხავს, ალბათ, ჩემზე ათჯერ მეტი იცის, თუმცა, რაც გიყვარს, იმაზე უნდა ესაუბრო, არა? არა, მაგას ჯობია, მოლას რომელიმე ანეკდოტს მოვუყვები, აი, უარესი სისულელე; ჰო, მართლა, როგორმე სიტყვას ზღაპრებზე ჩამოვუგდებ, მოვუყვები არაბულ ზღაპარს „ღმერთისა და დერვიშის“ შესახებ. მაშ, ასე, როცა გამაცნობენ, ალბათ, გაეწითლდები, თუმცა ნათამაშევი მაინც წითელი ვარ ხოლმე და ისე არ შემეტყობა. ასე – ჯერ ჩამოვართმევ ხელს, ვეტყვი სახელს, არა, არ ვარგა, ვეტყვი გვარს, არც ეს მომწონს, არაფერს ვეტყვი, თვითონ ეცოდინება. მერე პირდაპირ ხომ არ მოვუყვები არაბულ ზღაპარს? არა, ჯერ შეკითხვები, გადიან თუ არა არაბეთის ისტორიას, ჰო, ჰო, კარგია, ვითომ რაიმე წიგნი მჭირდება, შემდეგ ვეტყვი, ეგ ისტორია მეც ძალიან მიყვარს-მეთქი, განსაკუთრებით, მათი ზღაპრები, სადაც მთელი ფილოსოფიური საკითხები არაჩვეულებრივი სისადავით არის-მეთქი წამოჭრილი. ის მიპასუხებს, ნეტა, რას?“

ნოდარი კვლავ მიუბრუნდა ფიქრებს, ახლა ეს გეგმა აღარ მოსწონდა. ძალე თავში ახლის შედგენა დაიწყო. მერე ადგა და ჩაფიქრებული ქუჩაში გამოვიდა.

- ჰაბარდა, ჰაბარდა! – იძახდა მეეზოვე, თან ქუჩას რწყავდა, – მოიცა-მეთქი, ბიჭო, ვერა ხედავ, ამოგწუწუე!

ნოდარი შუა ქუჩაზე გადავიდა.

- შე, მამაძაღლო, ვერ გაიხედ-გამოიხედავ? – მოესმა მანქანიდან შოფრის ხმა.

შემოტრიალდა. ქვევიდან ტრამვაი მოქროდა.

ტანში სიმსუბუქე იგრძნო, თვალები გაუბრწყინდა. სწრაფად გაქანდა რონოდასკენ და ნაჩვევი მოძრაობით შეხტა კიბეზე, მაგრამ ხელი ვერაფერს მოჰკიდა, სახელური გამომძვრალი ყოფილიყო, წონასწორობა დაკარგა, ფეხებს ტანი ვერ ააყოლა და უკან გადმოვარდა. თავბრუ დაეხვა, ღიანდაგზე დადებულ მარცხენა ფეხს ტრამვაის გორგოლაჭმა ჭრიალით გადაუარა. გაისმა კივილი. ქვაფენილზე მომავალ ჭადარათმიან ქალს ჩანთა ხელიდან გაუვარდა. რონოდას მგზავრებს სახე მოექცათ გვერდზე. წინა სკამზე მჯდარმა მოხუცმა ცოლ-ქმარმა ფეხები ძირიდან აიღო უნებლიეთ, ალბათ, ტვირთის შესამსუბუქებლად და აკანკალდა. ტუჩებშედებილმა, მოკლევადიანმა რუსის გოგონამ ხმამაღლა შეჰკივლა, დაჭყეტილ თვალებზე ხელი აიფარა და ისე განაგრძო ყურება. ათიოდე მეტრის შემდეგ ტრამვაი მუხრუჭების ჭრიალით გაჩერდა. გაფითრებული მძღოლი ტელეფონ-ავტომატისკენ გავარდა.

პირველი შეგრძნება ნოდარისა იყო ხალხი, რომელიც გარს შემოხვეოდა. მას შერცხვა გარშემოხვეულების და თვალებზე აიფარა ორივე ხელი. მერე ტკივილი იგრძნო ფეხში და კვლავ დაკარგა გონება. ცოტა ხნის შემდეგ თვალები გაახილა, უაზროდ მიაშტერდა ვიდაცას. „ნეტავი, ის ხომ არ მიყურებს, რა სირცხვილია“, გაუელვა თავში. ტკივილის

ახალმა შემოტევამ ფიქრი გააწყვეტინა. „ოჰ!“ ამოიგმინა ყრუდ. „მაგათი ყოფაც ავატირე, ყველასი“, ეგოისტურად გაიფიქრა. შემდეგ სცადა ფეხის აწევა და ადგილზე გაინაბა. მხოლოდ ახლავდა მისხვდა ბუნდოვნად, რომ ფეხი მოჭრილი ჰქონდა. ამ აღმოჩენამ თითქოს დაამშვიდა, აღარ რცხვენოდა, ტკივილიც გაუქრა. ახლა მას თვალებიდან ცრემლები მოსდიოდა. ნოდარი ბუნდოვნად გრძნობდა: ვიღაც თეთრებში ჩაცმულებმა ხელში აიყვანეს. ხალხი გაიყო. მერე საწოლზე დააწვინეს, საწოლი ოთახში შედგეს, შემდეგ რაღაცა, შემის ნაჭერივით, გვერდზე დაუგდეს. „ნეტავ, რა არის?“ გაიფიქრა უნებურად. ჩქარა დაიღალა, გული ისევ შეუწუხდა და გონება დაკარგა.

ნოდარს დროდადრო უბრუნდებოდა შეგრძნება, ჩურჩული, ტირილი, სიჩუმე, ისევ კარგავდა გონებას. ახლა იგი უკვე კალათბურთის მოედანზე იყო. გოგონები მის ლამაზ ტანს მალულად ჭვრეტდნენ. მას სიამოვნებდა ქალთა მზერა. უნდოდა, რომ იმასაც ეყურებინა მისთვის, მერე გაწითლდა. მეორე რიგში დაინახა, თავის ამხანაგებთან ერთად მჯდარი. თამაში დაიწყო. აი, გავარდა

ნოდარი, გვიმ მიაწოდა ბურთი, ისროლა. არ ჩავარდა. ათი ბურთი ააცილა, ოფლმა დაასხა ტანზე, სახეზე. ათი ბურთი. თამაში წაგებულა.

„ვაიმე“, ამოიკვნესა ნოდარმა. საწოლზე ჩამომჯდარმა დედამ ნახად დაადო ხელი მაჯაზე. „ნოდარ ჯანდიერი“, ძლივს წაიღულღულა მან და სახე გაუბრწყინდა. „ლეილა“, მოესმა გოგონას სასიამოვნო ხმა. ნოდარს გული მოეცა.

ნოდარი: უკაცრავად, თქვენ კალათბურთის თამაში გიყვართ, არა?

ლეილა: მე? დიას!

ნოდარი: ჰო, ასეც ვიცოდი, თვითონ არასოდეს გითამაშიათ?

ლეილა: არა, მაგრამ მაინტერესებს.

მან სული განაბა, უნდოდა, დიდხანს ესმინა საყვარელი ქალის ხმა. მერე წამოწითლდა და პირდაპირ დაიწყო: „მე ერთ არაბულ ზღაპარს მოგიყვებით, გინდათ?“ „დიას, დიდი სიამოვნებით მოვუსმენ, მე ზღაპრები ძალიან მიყვარს.“ ნოდარი გაათამაშა ასეთმა თანაგრძნობამ, შემდეგ თვალებში შეხვდა მას, მაგრამ ფერი ვერ გაარჩია და დინჯად დაიწყო: „იყო არაბეთს ერთი მეფე, მეფე ბრძენი და მჭევრმეტყველი.“

ნოდარმა სიამოვნებით გაიღიმა, ხმა თავისუფლად ემორჩილებოდა. „ერთხელ მეფემ იხმო თავისი მრჩეველი და ჰკითხა:

- ბრძენო! მითხარ, ჭეშმარიტება სად არის, ან თუ არის, რასა ჰგავს?

- დიდო მეფეო, - მიუგო ბრძენმა, - ჭეშმარიტება სად არის, არავინ იცის, ხოლო გვანებით იგი კეფასა ჰგავს, რომელიც, ვიცით, სად არის, მაგრამ ვერასოდეს დავინახავთ.“

ნოდარმა დინჯად დაამთავრა თხრობა. იგი ამ წუთში ხის კენწეროს უყურებდა. როცა მზერა ქვევით გადმოიტანა, ის უკვე წასული დახვდა. „ლეილა, ლეილა!“ დაიყვირა მან. მერე თვალი მოჰკრა ბაღის კარში სწრაფი ნაბიჯით გამავალს და მის გამოსაკიდებლად გაიწია.

* * *

- ცივი ტილო, თუ შეიძლება, - ცრემლნარევი ხმით სთხოვა დედამ ექთანს.

ექთანმა ტილო მიუტანა და ჩუმად ჰკითხა:

- აბოდებს?

- ჰო, - დედას ცრემლები წამოუვიდა.

1877 წელს ილია ჭავჭავაძის მიერ დასხვებულ ვუხნად "ივერიაში" (მეტი ის გადაკეთდა ყოველდღიური გაზეთად) სისტემატუხად იბეჭდებოდა მასალები საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის, ქადაქის შესახებ.

სომეზიდან გაზეთ "ივერიის" აქტიური თანამშრომლები იყვნენ: მწეხარი - თემო სახოკია, ცნობილი პედაგოგები - ნიკო ჯანაშია, ანთიმოზ ჯული, ასევე: მ. ხახიშვილი, ნ. კლანდაძე, კ. მაჭავაძიანი, გ. ჩოჩუა, პ. კლანდაძე-იშვილი და სხვები.

ანი, ჩოგოჩი აღწეხა სომეზი უცნობმა ავტორმა თავის წეხილში "წახელი და გაგონილი" (ვეხნალი "ივერია", 1881 წლის #11):

"ეს პატახა და ღამაზი ქადაქი თემცა სეულიად გაამხეხე მსმადებმა 1877 წელს, მაგამ ზოგოეხთის სახლების აშენება და ძველების განახლება კიდეც მოუწნიათ... ხალაც განგებისა თუ ადამიანის წყალობით გადარჩენილა მხოლოდ ეხთი ღამაზი სახლი, ჩომელებაც ეწეხა: "სომეზის საქადაქო სკოლა". ღლესაც ამ სასწავლების შეწობა საუკეთესო სახლია მთელ სომეზში... სასწავლებელთან ახის პანსიონატი, მოციოდე ბავშვსა აქვს ბინა."

ჩოგოჩი აკადემიკოსი ვაღეხიან ზუხბაია აღნიშნავს თავის წიგნში "სომეზი", ეს გადარჩენილი ღამაზი სახლი კ. სომეზის მეოხე საშუალო სკოლის პიხველი სახთულია.

სომეზისთვის უაღიესად მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო 1903 წელს ილია ჭავჭავაძის ჩამობიძანება. დიდ მწეხალიდან შეხვედრის ინიციატორი იყო მწეხარი - თემო სახოკია.

ილიას სომეზში სტუმრობის შესახებ ვუხნად "ივერიაში" პუბლიკაცია დაბეჭდა ნ. კლანდაძემ (ფსევდონიმით - კოლიო):

"24 მაისს საღამოზე სომეზის ბუღვასში სასეიჩნოდ გამოსულ ხალხში გაისმა მხიარული ჩეჩილე: "ილია ჩამოსულა, ილია გვეწვიაო" და თითოთი ურვენებდნენ ეხთმანეთს ბაღში მოსეიჩნეს, ჩვენს სახელმწიფანს მგოსანს, ჩომელებაც გაგვიდნენ სომეზში გამოველო."

ღლის 4 საათზე მასპინძლების - ივანე, აღექსანდრე და კონსტანტინე შახვაშიძეების ბაღთან (მამა-ბაგონი - გიგოღ მახვაშიძე უკვე გახდაცვლილი იყო) გაჩეხდა ეტი. საზეიმო მახშის თანხლებით საპატოო სტუმარს მიესალმა სომეზის იწეელიგენციაც.

სუფეხის თავში ილიას გვეხილით იქდა გიგოღ მახვაშიძის მეუღლე - აღათი დღიანი. მაგიდას უძღვებოდა ცნობილი სომეველი ავოკატო - თეიმეხაზ გაბუნია.

ბაკონმა ილიამ თავისი სიტყვა ასე დაასეხედა: "აქამოდე ამ მშვენიეხს აფხაზ-ქახთველთა მინა-წყარს ხმლით ვინახავლით და ასე თუ ისე, შევიწახეთ კიდეც... ეს ქვეყანა ეხთობლივი ძალით უნდა შევიწახეწოთ. სხვას მისი დაპატოონების მადა ახი გავუღვიძოთ..."

სომეველებმა სეხათოც გადაიღეს საპატოო სტუმართან ეხთად და ეტადმეც ხელით აყვანილი მიაბიძანეს.

სომეველი პუბლიცისტი დღი კოჩეკა თავის წიგნში "წინაპახთა კვადეკვად" აღნიშნავს, ჩომ ქეჩა, სადაც მღებახეობდა სომეზში მახვაშიძეების სახლი, ილიას საპატოოსაცემოდ ატახებდა დღი მწეხლის სახელს. სომეველებს კახგად ახსოვთ ქადაქის ეს ეხთ-ეხთი ცენტრალეხი ქეჩა; ახსოვთ "ღეჩომბინატისა" და "წითელქედას" - საბავშვო ბაღის მოიგინალეხი, მევიღხად წაგები შებობები; აქვე იყო მემოხიარული დეფა წახწეხით: "1903 წელს ამ სახლში სტუმრობდა ილია ჭავჭავაძე".*

* - იხილეთ „ილაქნის“ ჩანართი.

ბესლეთის (თამარის) ხიდი

ბესლეთის (თამარის) ხიდი. მხატვარი - ლაშოთ ბაბაღუა

ქ. სოხუმიდან 4-5 კმ-ზე მდინარე ბესლეთის კალაპოტზე გადებულია ქვის თაღოვანი ხიდი, რომელიც თარიღდება XI ს.-ით.

1000 წლის ეს ხიდი დღესაც საინჟინრო ხელოვნების სრულყოფილ ქმნილებად მიიჩნევა; იგი სრულად აკმაყოფილებს თანამედროვე ხიდმშენებლობის კანონებს, იტანს 7-8 ტონიანი მანქანების უწყვეტი რიგის სიმძიმეს. თავის დროზე კი მას განსაკუთრებული სამხედრო-სტრატეგიული დანიშნულება ჰქონდა. ხიდის დასავლეთით არსებული

წარწერიდან ვიგებთ, რომ იგი აშენებული უნდა იყოს ბაგრატ III-ის დროს.

ასომთავრული წარწერა, რომელიც თარიღდება X-XI ს.ს.-ით, იკითხება ასე:

„ქრისტე მეუფეო ყოველთა; უმეტესად აღიდე ერთავე სუფევათა უძლეველი მეფეთა მეფე ბაგრატი.“

მაგრამ ქართველ მეფეებს შორის ყველაზე პოპულარული თამარ მეფის საპატივსაცემოდ, რომელიც ზაფხულს თურმე ხშირად ცხუმში ატარებდა, ხალხმა ამ ხიდსაც მისი სახელი შეარქვა. „თამარ მეფე... ზოგჯერ გადავიდის აფხაზეთს, გეგუთსა და ცხუმს“, ვკითხულობთ თამარის ეპოქის უცნობი ისტორიკოსის ნაშრომში - „ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთაგანი“.

ეს კრებული შერვაშიძეთა შესახებ პირველი წერილობითი ძეგლია.

ერთი საინტერესო ლეგენდა უკავშირდება ამ ხიდის მშენებლობას:

როდესაც თურქ-სელჯუკებმა აფხაზეთის ზღვისპირეთი დაიკავეს, ადგილობრივმა მოსახლეობამ გადაწყვიტა, მთიდან შეეცია მომხდურთათვის. მაგრამ ამისათვის საჭირო იყო, აეგოთ ხიდი ხეობაში გადასასვლელად. ქვაც საკმარისად ჰქონდათ და ქვიშაც, მაგრამ კირის დასამზადებლად გარკვეული დრო იყო საჭირო. დრო კი არ ითმენდა.

მაშინ მთელ აფხაზეთს, სოფლიდან სოფელს, მოედო ქვეყნის მამაც დამცველთა მოწოდება: თითოეული, ვისთვისაც ძვირფასია ქვეყნის დამოუკიდებლობა და მომავალი, ერთ მუშტად უნდა შეიკრას, თითოეულმა ჩვენგანმა თავისი წვლილი უნდა შეიტანოს მამულის საკეთილდღეოდ...

მოწოდების საპასუხოდ ერთ დღე-ღამეში შეგროვილი 40.000 ქათმის კვერცხი შეურიეს ქვიშას და დაოსტატებულმა მშენებლებმა ამ დამზადებული საუცხოო მასალით იმავე დღეს გადეს ხიდი მდინარე ბესლეთზე, სამი დღის მერე კი უკვე ზურგიდან შეუტიეს მტერს.

XIX ს.-ის 70-იანი წლების ერთ-ერთი ჩანაწერი იუწყება, რომ „ბესლეთის ხიდით სასაპალნე სახედრებს გადააქვთ ტონობით თივა და მთისკენ მიერეკებიან დიდი რაოდენობით პირუტყვსაც.“

ხიდს განსაკუთრებულ მიმზიდველობას სძენს იქაური ბუნებრივი გარემო, სამი მხრიდან ფერდობებზე შეფენილი ტყის მასივებით, მუდმივად ხმაურიანი მთის მდინარითა და ფოთლოვანი ხე-მცენარეებით.

ხიდის მახლობლად, ჩრდილოეთით 200 მეტრის მანძილზე, ნასახლარის - ეკლესიებისა და სასახლეების ნანგრევების კვალიცაა. ხიდის ანალოგიურად, ესეც განეკუთვნება შუა საუკუნეებს.

„წას მნათობი გაანათებს“

ბენო კალანდია

ბენო კალანდია

თითქმის ომი ათეული წელი იყო ვასული, რაც უბრძანეთი აღარ ვერნახა. ის საქართველოს პროკურატურის შალაღჩინოსანი იყო - ოჩაძეის ობიონის მთავარი პროკურორი.

მძიმედ ეანიცლიდა ყველაფერს. იმ აჭრელთ 14 ავეისცოლ ვაუთუთობდა აღმათ თქმის, ღრდით ქართულსა და მამით აფხაზს - ეიოზე ცოზრჩყას. ღობლადრო ვზვღობრდით უბრძანეთს. აზადუს, ვაგეზისა და ახალი ათონის ზყრძყსისდერ მიდამოებში ვვიყვარდა ქვზვღობა და მოლხენა. 1993 წლის 24 სექტემბერს დავკარგეთ უბრძანეთი. და აი, თბილისში ვამოძყსხადა ჩემსავით ღვნილი ჩემი აფხაზი ძეგობაში.

ღიღხანს, ძალიან ღიღხანს ვისხელით ობოჯალის უბრძანეთი ღყანძი და ვიეთნებრდით ჩვენს სეზობო ძეგობრებს.

ეს იყო ქვზვღობა ბენიურ წაზსულთან, ობოძლსაც, სემწყსაზობო, ვერ ვავყვობთხილდით ქართულგბი და აფხაზგბი. ამიცომ დავისავეთ ასე ძყსტოდ ჩვენს და ისინის.

ის ღღობღე ფსოყს მარჯვენა სანაზიბოს აფარებს თავს, სოლო ძე ავლანბრის აღძართს ვცყენი ყობელოდ.

ოჩაძეის ყობილ პროკუროროს - ეიოზე ცოზრჩყას ამ ბოლო ღობოს ღყსებრის წეზაც დაცყსია. მისი ღიღი სენიის - ეიოზე ძარგაძიძის დაროდ მძვენიური ქართულითაც წეზს.

ღძობოთ! ყმბოჯლე ასეთი აფხაზგბი საქართველოს!

ბიორბი ტორჩუა

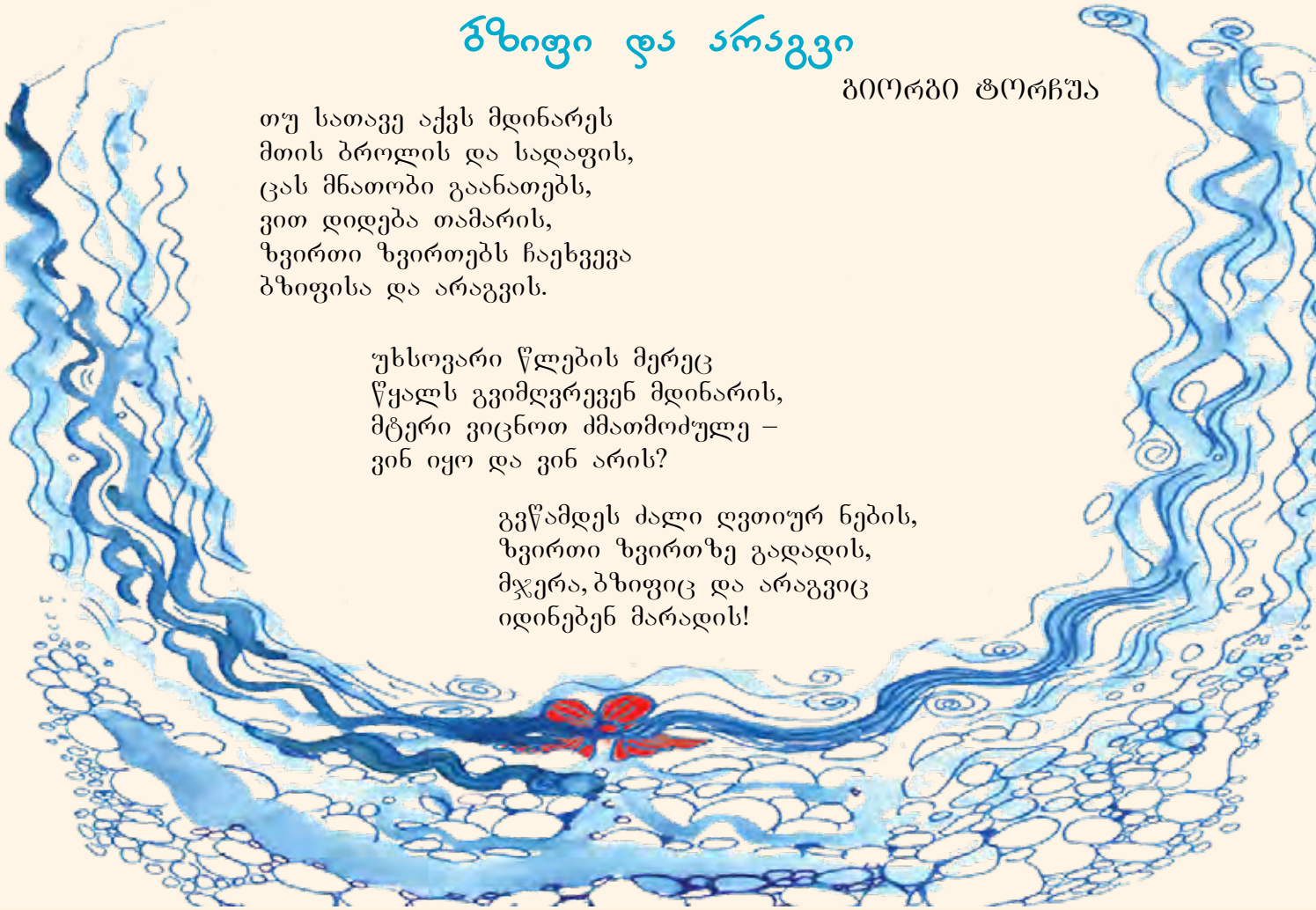
ბზიფი და არავვი

ბიორბი ტორჩუა

თუ სათავე აქვს მდინარეს მთის ბროლის და სადაფის, ცას მნათობი გაანათებს, ვით ღიდება თამარის, ზვირთი ზვირთებს ჩაეხვევა ბზიფისა და არავვის.

უხსოვარი წლების მერეც წყალს გვიმღვრევენ მდინარის, მტერი ვიცნოთ მმამოძულე - ვინ იყო და ვინ არის?

გვწამდეს ძალი ღვთიურ ნების, ზვირთი ზვირთზე გადადის, მჯერა, ბზიფიც და არავვიც იღინებენ მარადის!

ათონის მთა. ივერონის მონასტერი. X ს.

ყოველწლიურად ღვთისმშობლის წიგნების წმინდა მინა - ათონის მთა (მთაწმინდა) ყოველთვის იყო, ახლაც და იქნება სათაყვანებელი ადგილი ქრისტიანული მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის.

ათონის მთის ერთ-ერთი უდიდესი სინამდვილე ივერონის მონასტერი, რომელიც ქართველებმა ააშენეს X ს.-ში. ნახევრული უდიდესი ქართველი მამების - იოანეს, ექვთიმეს, გიორგის (ათონელები) სახელები და ღვანდი.

ბევრი ქართველი მონაზონი დღესაც მოღვაწეობს წმინდა მინაზე და განაგრძობს მამა-პაპათა ტრადიციებს. ერთ-ერთია მღვდელ-

მონაზონი საბა (სელუხია), რომელიც ჩამდინებულ წყაროზე ათონის მთაზე.

სამშობლოში გამოემგზავნებამდე მამა საბას ერთმა ათონელმა ბერიმ გადასცა მის მიერ დანეხილი ეპისტოლე სახელწოდებით - "ლოცვა-კურთხევა ქართველ ხალხს".

გაეცანით ამ ეპისტოლეს და თავად დახმუნდებით, თუ ხა ნიჭმა და სიბიძნემ შექმნა ეს ღოცვა-კურთხევა, ქართველი ხალხისადმი ხა სიყვარულია გამოხატული ამ გზავნილით.

მამა საბამ პირნათლად შეასხურა ათონელი ბერის თხოვნა - ბიწყინვად გადათახგმნა ეპისტოლე (მამა საბა საფუძვლიანად ფლობს ბერძნულ საღვთისმეტყველო ენას).

მადლობა უფალს ასეთი დიდი მადლისა და პატივისათვის! მადლობა უცნობ ათონელ ბერს! მადლობა მღვდელ-მონაზონ საბას!

მონაზონი მამა სერაფიმე (ფილია)

ეპისტოლე *

ლოცვა-კურთხევა ქართველ ხალხს

ათონელი ბერი

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ არ ვიყოთ გულცივნი ადამიანებთან და გულგრილნი მათი ტკივილების მიმართ (რამეთუ ამით არის მოწამლული კაცობრიობა).

რომ შეგვეძლოს, იმედად ვექცეთ იმედგაცრუებულს.

რომ განვთავისუფლდეთ მრისხანებისგან,

გულისწყრომისა და საკუთარი ნების გატანის სურვილისგან.

წმინდა მამები ამბობენ: „დაამარცხა

ქრისტიანმა მრისხანება და თვითნებობა?“

მან დაამარცხა ეშმაკი!

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ კი არ ვამბობდეთ ყველაფერს, რასაც ვფიქრობთ, არამედ კარგად დაფიქრდეთ, რა უნდა ვთქვათ.

რომ იოლად არ ვაპატიოთ საკუთარ თავს უმცირესი შეცდომების დაშვებაც კი, რათა არ დავისაჯოთ მათ გამო.

რათა არასოდეს დაგვაფიწყდეს ის, რომ „გასადები“ ჭეშმარიტი ბედნიერებისა და

ღვთისმშობლის კვართი. ზუბლი

თავისუფლებისა ქრისტეს ჯვარზეა ჩამოკიდებული.

რომ გასაგები გახდეს ჩვენთვის ის, რომ ვინც სხვას იმორჩილებს – ძლიერია, ხოლო ვინც ქრისტეს ემორჩილება – ის უძლეველია.

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ ვისწავლოთ, ჯერ ჩვენ თვითონ ავასრულოთ ის, რასაც სხვას ვურჩევთ.

რომ ცხოვრების წესად გვექცეს: არ ველოდოთ, რას გაგვიკეთებს სხვა, არამედ ვზრუნავდეთ, თუ რას ვაკეთებთ ჩვენ სხვისთვის.

რომ სხვადასხვა განსაცდელისა და სიძნელეების დროს მოვერიდოთ სიტყვას - „რატომ?“ (ყურადღება: ამ დროს დასმული შეკითხვა „რატომ?“ შეცდომაა; „რატომ?“ - ნიშნავს, კიდევ ერთი განსაცდელი მოვიწიოთ საკუთარ თავზე).

რომ მარადის მთელი გულით ვამბობდეთ: იყავნ ნება შენი, უფალო!

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ არასოდეს ვერეოდეთ სხვის საქმეში.

(ფრიად დამამწუხრებელია, როდესაც ადამიანი ცდილობს სხვისი ქცევის მოწესრიგებას მაშინ, როცა მისი პირადი ცხოვრება სრული უწესრიგობაა).

რომ განუწყვეტლივ ვებრძოდეთ დაცემულობას ადამიანისას, ოღონდ ისე, რომ ადამიანს ჭრილობა არ მივაყენოთ.

რომ ვიყოთ დაულაღავნი სხვათა შეწვევაში.

რომ დაუვიწყარი გახდეს ჩვენთვის უდიდესი კანონი:

ცხოვრება არის უწყვეტი მსხვერპლის გაღება.

(და ვინც არ შეიყვარა და მოყვასის ტკივილი არ გაინაწილა, მარადის გლახაკი დარჩება!)

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ წესად დავიდოთ, სანამ რამეს ვიტყვოდეთ, ვკითხოთ საკუთარ თავს: ის, რაც უნდა ვთქვათ, არის სიმართლე? არის სასარგებლო? არის აუცილებელი? არის კეთილშობილური? არის ქრისტიანული?

ნებავს ღმერთს?

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ გავხდეთ ნამდვილი ბრძენნი (ამისათვის კი საკმარისია საკუთარი უვიცობის დანახვა).

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ მივემსგავსოთ ვარდებს, რომლებიც არ დაპარაკობენ.

თამარ მეფის ბულსაპილი ჯვარი. ხობი

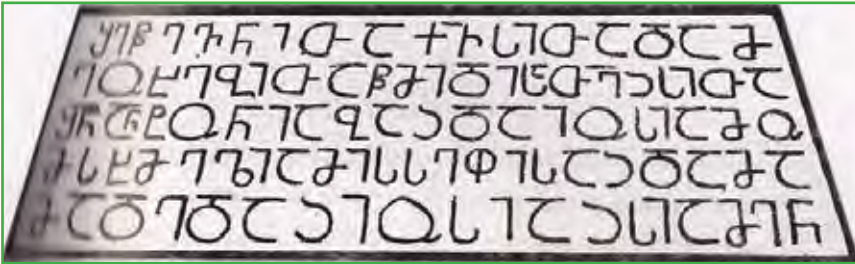
ბიჭვინთის ტაძრის მოზაიკა. V ს.

არამედ მხოლოდ სურნელს აფრქვევენ. რომ სულიერი შფოთვისა და მრისხანების ჟამს არაფერს ვამბობდეთ და ვიქმოდეთ, არამედ მხოლოდ ვითმენდეთ და ვლოცულობდეთ.

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ ვხედავდეთ ნათლად: თუ არ მოგვკვდით ქრისტესთან, ვერ ვიცხოვრებთ მასთან ერთად.

რომ გვეჯეროდეს და გვწამდეს, რომ ყველა სხვა გამარჯვებაზე შეუდარებლად აღმატებულია გამარჯვება საკუთარ ეგოიზმზე.

რომ შევიყვაროთ და მოვიხვეჭოთ

მოზაიკური წარწერა პალესტინის ქართული მონასტრიდან. 532-552 წ.წ.

კეთილშობილება (ხასიათისა), რომელიც შეიძინება უსასყიდლოდ, მაგრამ ყიდულობს ყველაფერს. რომ ვირწმუნოთ: არ არსებობს „კარი“ დაკეტილი, რომელიც არ იღება სიყვარულითა და მოთმინებით.

რომ ვისწავლოთ, როგორ გავიღოთ მსხვერპლად რაიმე პირადი დროიდან, რომ სიყვარული იქცეს საქმედ... იქცეს მსხვერპლად... იქცეს ძღვნად.

რომ ვისწავლოთ, თუ როგორ ვიცხოვროთ ამა სოფელში ისე, რომ ამა სოფელმა არ იცხოვროს ჩვენში.

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ ჩავწვდეთ არსს იმისას, რომ უდიდესი ბედნიერება მიენიჭება ადამიანს სხვისთვის ბედნიერების მინიჭების მცდელობისას.

რომ სიღრმისეულად შევიმეცნოთ: ჭეშმარიტი სიყვარული ნიშნავს საკუთარი თავის მსხვერპლად გაღებას.

რომ მარადის გვახსოვდეს: მონა ქრისტესი ყველაზე თავისუფალი ადამიანია.

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ შევიმეცნოთ: რა არის ნამდვილი „თავისუფლება“. რამეთუ თავისუფლება არ ნიშნავს, შეგეძლოს აკეთო ის, რაც გინდა, რაც მოგეხასიათება, არამედ თავისუფლება არის: შეგეძლოს (უნარი გქონდეს), აკეთო ის, რაც სწორია (რაც ღმერთს უნდა).

რომ შეგეძლოს სწავლა მოთმინებისა.

„რამეთუ მან, ვინც ისწავლა მოთმინება, ისწავლა თითქმის ყველაფერი“.

რომ შეგეძლოს ტკივილის ჩვენთვის დატოვება, ხოლო სიხარულის სხვათათვის განაწილება.

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ შევისისხლხორცოთ: რომ მტერი ჩვენი ის კი არ არის, ვისაც ჩვენ ვპუღვართ, არამედ მტერი ჩვენი არის ის, რომ: ჩვენ გვძულს.

უფლისა მიმართ ვილოცოთ, რომ ჯვარს ვეცვათ იმისთვის, რომ აღვსდგეთ.

რომ ვეძიებდეთ არა იმას, რომ ესმოდეთ ჩვენი, არამედ იმას, რომ ჩვენ გვესმოდეს სხვისი.

რომ შევიგნოთ, თუ ჯერ კიდევ მხოლოდ საკუთარი თავისთვის ვცხოვრობთ, არსობრივად ცხოვრება არ დაგვიწყია.

ვილოცოთ, რომ ვისწრაფვოდეთ სრულყოფილებისაკენ და მთელი ცხოვრება ჩვენი იქცეს ერთ ცოცხალ ქრისტიანულ მაგალითად და დაუცხრომლად ვადიდებდეთ –

ყოველადწმინდა სამებას – მამასა და ძესა და სულსა წმინდასა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნესამდე.

ა მ ი ნ !

მოჰვის ოთხთავი (ვრახმენტი). 1300 წ.

ნუ გათათრდები

ბიორბი ლეონიძე

"ნუ გათათრდები, - ეგვიპტის მტყედი, მომცხო ფხინველი, მსგავსი გვიჩისა, მიხიხასა (ეგვიპტე) და შიხაში (იხანი) ცხოვრობს. ესენი ოდეს მგზავხს ჯაცს ნახავენ, იწყებენ ძახილს ქათულის ენით: ნუ გათათრდები! და ამ მიზეზით თათახნი ეწოდებენ გიჯიყუში, ვითომც უსჯელთ ფხინველი".

საბას ლეონიძე

„ნუ გათათრდები“ - გერქვა სახელად
შენ, უცნაურო, მომცრო ფრინველო,
მიტაცებულთა, გარდახვეწილთა,
კვლავგაბაწრულთა მოძმევ პირველო!

შენ, ფრთაშესხმულო ხალხის სურვილო,
ხალხის ტკივილო, ცად ატყორცნილო,
თვით ხალხის ნებით მტრედად ქცეულო,
ნეტავ, ეგ ყელი დამაკოცნინო!

მწარტყვეობაში თავს დაჰკიოდი,
გიმხნევებია შენი ქართულით,
აზიის გზებზე, უდაბნოებში,
ვინც კი ყოფილა გადაკარგული!

შენ დღესაც ისევ თავზე დაჰკენესი -
ძუძუს მოსხლეტილ გარექართველებს,
იქ, თურქის ბრჭყალში, თათრის ბორკილში,
სადაც მრავალი ცრემლით ათენებს.

თვალთ დახვრიტეთ ჭოროხის მხარე,
არ მოგვირჩება ჩვენ ის ტკივილი,
ვიდრე ლაზისტანს და ფერეიდანს
ისევ მოესმით შენი ყივილი!

იფრინე სულ იქ და იტრიალე,
დაძებნე ჩვენი ძმები და დები,
შენი მკაცრი ხმით ისევ დასძახე:
- ძმანო ქართველნო, ნუ გათათრდებით!

გამაგრდით, კერას ნუ დაივიწყებთ,
მონობისათვის ვერ გაგიმეტებთ,
გამაგრდით, ვიდრე მზე მოვა თქვენზე
და გავინადლებთ ნანგრევთ იმედებს!

შენ ეს ქართული ხმა მიაწვდინე,
მიტაცებულ ძმებს ასე უთხარი,
იქაც სცემს გული საქართველოსი,
შავი ზღვასავით გადამდუღარი!

და როცა დაჰკრავს უკვდავი წამი,
მწარე მონობის დამამხობელი,
ძმათა გამოსხნის, შინდაბრუნების,
შენვე იყავი მახარობელიც!

რუსუღან შორშოლიანი

"იარქნის" ახალი ხუბიკა "ბონის ხიზა" გაგაცნობთ ნახმატებულ ახალგაზღვრებს, ვაჟასეულ "ჯაი ყმებს", საქართველოდან რომ ახიან ნასულები; უცხოეთის უმაღლეს სკოლებში რომ ილხმავებენ ცოდნას, ან შიომით სახიბილე აღწვევენ საუკეთესო შედეგებს.

შოხსაა მათგან მათი ქალაქიც, სამეგობროც, მშობლიური გახელოც; იქ, იმ გაუხედნავ ელხსა და სივხეში მიღწეული ნახმატების ფასი ჯი მახტო მათმა ქვეყანამ იცის.

ხატომ დავახქვით ამ ხუბიკას "ბონის ხიზა?"

ბონი - ბაგიხებზე დაიღებელი ხიღია (ეს სიტყვა ასეა ექსიკონში განმარტებული); ანუ, მანძილია, რომელსაც, ვიღე ახ გაივილი, ფეხქვეშ სიმყაიხე ვეი იგხძნობ. საუკეთესო თავის აღმომწენებიც მიზნამდე, აღბათ, ასეთ გზას გაღიან.

"იარქნთან" ერთად ახალი ხუბიკა საზოგადოების წინაშე პიხველად ნახადგენს ახალგაზღვრულ ქართველ პიხიკონსს, ამჟამად იტალიის ქ. პალერმოში მცხოვრებ ჩვენს თანამემამულეს, გაღელ ხესუდან (ხესუა) ვოხეოღიანს.

11 წლის იყო, საზოგადოება "იტალია-საქართველოს" ეგიდით სხვა ევნილ ბავშვებთან ერთად პალერმოში ჩასული მახი-ღიობა და ვინჩენცო ტანწიხიკოების სტუმართმოყვარე ოჯახმა შვილივით რომ მიიღო. მეიე ყოველ ზადებულ იქ ატახებდა.

თსუ-ს დამთავრების შემდეგ სწავლა გააგხიქელა პალერმოს უნივერსიტეტის ფილოსოფიის ფაკულტეტზე.

2009 წელმა ხესუდან ვოხეოღიანს პიხველი ნახმატება მოუტანა: იტალიის ერთ-ერთ პიხესტიველ ლიტერატურულ ჟონესხსზე "მოგზაურობა მთვარეზე" მისი ექსი პიხველი პიხეშით დაჯიღლოვდა; ერთი წლის შემდეგ ქ. რომანო დი ლობზახილის პოეზიის ჟონესხსზე ქართველი გოგონა 500 მონანიღეთა შოხის გამარჯვებულად გამოცხადდა. ხესუდანის მოთხიხობა ნომინანტად დასახელდა ფლორენციის ავტორიტეტულ ჟონესხსზე "იასამნისფერი ყელი".

ახლანა იტალიაში გამოიცა ახალბედა მწეილის იტალიური ენაზე დანეიღი პიხველი რომანი "შენი აქ ყოფნა, ხოგოიქ ქალაქი". ქვეყნის ნამყვანმა გაზეთებმა "ლა სკამპამ", "ლა ხესპერია" დაბეჭდეს ვიხეილი ხესუნეიბი; იტალიის სახელმწიფო ტელევიზიამაც საინტეიხესო ხეპოტიკაეებით მოუთხიხ მყუხებელს საქართველოს, აფხაზეთის, ხესუდან ვოხეოღიანისა და მისი რომანის შესახებ. წიგნის პიხეუნტაცია მოენყო პალერმოში, კატანში, ტანპანში.

- ახა, ეს რომანი ახაა აფხაზეთის პიხობემარტიაზე; მიმარწია, რომ ჩემს ასაკში ასეთი დიდი და მტკივნეული სატქმელისგან დისტანციიებაა საჭიხი; ცხოვრებისგან განსხვავებით, პათოსი ლიტერატურაში მხოლოდ ზიანის მომტანია; აფხაზეთი ჩემთვის მინც სახვალიო თემაა, - გვითხიხა ხესუდან ვოხეოღიანმა.

მეითხველს ვოხვოთ, სხვა გვიღებების გადაფეხცვლამდე უსათუოდ გაუცნოს მახითაც რომ ნიჭიერი შემოქმედის "უბის წიგნაჟის ჩანაწეხებ".

ერთის შეხედვით, აქ თითქოს ყველაფეი პიხადეღია; მაგამ დლიუხის ვანხისთვის დამახასიათებელი თხიხობის შექალობით სატქმელი ზოგადდამიანეი ქიღელთა გააზიხებელი.

და ბოლოს, ერთი ექსეღიზივის შესახებაც:

პებლიკაციას თან ახლავს თბილისის სამხატვრო აკადემიის ეხესდამთავრებულის, ამჟამად პალერმოს სამხატვრო აკადემიის ფეხნეიხის მაგისტრანტის - ქეთი ვოხეოღიანის ნახატები.

ქეთი ხესუდანის დაა.

უნის ნივსაჟის ჩინანგღეი

რუსუღან შორშოლიანი

პალერმო 30-05-2010

ერთხელ მე და მამამ, ჯერ კიდევ აფხაზეთში რომ ვცხოვრობდით და ომიც არ იყო ჯერ დაწყებული, ვნახეთ ფილმი, რომლის დასასრული მახსოვს მარტო: ორი მტვრიანი, სიმპათიური, ქუდიანი ტიპი სადღაც საქათმეში თუ საბძელში იყო შეყუჟული, თან ერთ-ერთი დაჭრილი; გარეთ მთელი დივიზია იყო დარაზმული და ცეცხლის ალყაში პყავდათ ორივე გამომწყვდეული. მერე ერთ-ერთი, მგონი ის დაჭრილი, მეორეს ეუბნებოდა, ჩვენ მაინც წავალთ იმ ჩვენს ავსტრალიაშიო (მაშინ პირველად გავიგე, რომ ასეთი ადგილი არსებობდა და დავიჯერე, რომ ყველას უნდა პქონოდა თავისი ავსტრალია, ყველაზე მეტად რომ გაუჭირდებოდა, იმ მომენტისთვის გადანახული). მეორემ თავი დაუქნია, რაღაც ბუნებრივი პასუხი გასცა, კი, აბა, რას ვიზამთო, თუ რაღაც ეგეთი. და

მერე უკანასკნელი ძალები მოიკრიბეს და ორივემ იარაღი მოიმარჯვა. მახსოვს, როგორ ავარდა ბუდი, მერე გავიდნენ და რაღაცნაირი სინათლე შემოუშვეს; და ასე ერთად შემართული თოფის ხმაც შემოუშვეს; და რა კარგად მოიქცა რეჟისორი, რომ არ გვანახა, როგორ გაძეგვს ტყვიით ის ორი ქუდიანი ტიპი და როგორ დასრულდა ასე ფილმი.

მახსოვს, რაღაც მთელი და მართალი გრძნობა იყო ის გრძნობა, რაც დამეფუფლა. მამას გავხედე და პირველად მაშინ მივხვდი, რატომ მიყვარდა ასე ძალიან: რაღაცეებს აკვირდებოდა არა ზემოდან, ზედაპირიდან; რაღაც წერტილს იჭერდა თითქოს, უხილავს, შინაგანს – ყოველდღიური ცხოვრების ეპიზოდი იქნებოდა ეს, გამსახურდიას პოლიტიკის გააზრება თუ ჰოლივუდური ფილმი; იჭერდა ამ შინაგან წერტილს კარგ მონადირესავით და გეგონებოდა, ზუსტად ისე აღიქვამდა და ხვდებოდა და გრძნობდა ამა თუ იმ მოვლენის არსს, ისტორიის ნებისმიერ გაფაჩუნებას, როგორც საჭირო იყო, როგორც საუკეთესო მონადირის წესი იყო. იმ ფილმზეც ასე მოხდა: ისეთი სახე ჰქონდა, მამას რომ უნდა ჰქონდეს იმ მომენტში, როცა მამაა, მაგრამ თან ბიჭია, ტეხასელი პისტოლეროები რომ ისევ აღელვებს; ისეთი ბიჭი, თან თავის პატარა გოგოს რომ აცნობს ამ შორეულ სამყაროს, თითო ტყვია რომ ყველასათვის აქვს გადანახული, მაგრამ თავისი წესებიც რომ აქვს ძველებური იარაღით.

რაღაცის აღმომჩენები ვიყავით იმ წუთში ტიტრებს მიშტერებული მამა-შვილი: რაღაც საიდუმლოს ახსნასავით, სიბრძნესავით გამონაკვესი, ხელთათმანივით ამოვებრუნეთ იმ დღეს მე და იმ სვანმა ბიჭმა, მამაჩემი რომ იყო.

დიდი ხნის მერე, როცა მამა ბიჭი აღარ იყო და ომიც თითქოს აღარ იყო, როცა აფხაზეთი და ახალგაზრდობა ერთად გამოეცალა ხელიდან ხურდა ფულივით, ის ფილმიც რომელიღაც ცხოვრების ფსკერზე დარჩა და მეც დავეჭვდი, იარსება თუ არა მართლა იმ დღემ და ის რაღაცნაირი შუქიც ჩვენს საბძელში თუ საქათმეში ხომ არ ვნახე და მერე ვიღაც რეჟისორს ხომ არ დავაბრალებ-მეთქი. არადა, ვგრძნობდი, რომ ეს ყველაფერი არსებობდა და ბევრ რამეზე უფრო ნამდვილიც იყო სიზმრად ნანახი აფხაზეთივით. ერთადერთი ის მახსოვდა, რომ ვესტერნი იყო.

ერთ დღესაც გადავწყვიტე, ყველა ვესტერნი მენახა, რაც კი დედამიწის ზურგზე არსებობდა – მაინც რა იმდენი იქნებოდა, ერთი ცხოვრებაც რომ ვერ გასწვდებოდა. როგორი მრავალფერი სამყარო გადამეშალა თვალწინ; ვაჟა-ფშაველას შემდეგ ყველაზე მეტად შემეყვლია და შემითვისა ამ ეპიკამ: ჯონ უეინის სიარულის მანერას ათიათას კაცში გამოვარჩევდი; ვისწავლე, რომ სემ პეკინბას გამოყენებული სისხლი სიწითლით პომპეის ფრესკებს ეჯობებოდა, და რა გული უძლებდა „ზუსტად შუადღეში“ გერი კუპერის სიმარტოვეს და ასე მეგონა, „ვინ მოკლა ლობერთი ვალანსი“ მარტო მე ვიცოდი.

ამასობაში ის ფილმიც ვნახე. ასე მოხდა: სხვებისგან არაფრით განსხვავებული ვესტერნი იყო, ჩვეულებრივად დაიწყო და კიდევ უფრო ჩვეულებრივად გაგრძელდა. მაგრამ მერე უცებ ის ადგილი ვიცანი, ის ორი ვიცანი, პოლ ნიუმანი და რობერტ რედფორდი; და თითქოს ჩემი ბავშვობაც ვიცანი და მამაც ვიცანი, ისევ ისეთი ბიჭი, ომს მარტო ფილმებიდან რომ იცნობდა და არ იცოდა, რომ ძალე სახლში შემოუვარდებოდა და სულში ჩაუდგებოდა; და ის ოთახი გამახსენდა

ჭუბურხინჯის სახლში, ტელევიზორი სადაც იდგა და იქაური სუნი და ის მწვანე ფარდებიც.

მერე ის ორნი ზუსტად ისე გავარდნენ გარეთ, როგორც მახსოვდა. ისევ ისე მომეწონა რეჟისორის არჩევანი და რაღაცნაირად მივხვდი, რა შეიძლება იყოს ხელოვნება, არა მარტო ჯოკონდას სახით, ჩვეულებრივი პოლიფუნდური ვესტერნის სახითაც: ხელოვნებაა, შენს ცხოვრებას რომ დაგანახებს მამაშენის ცხოვრების წინ და შენი არარსებული შვილის უკან; და შენს პატარა აფხაზეთს გაგიცოცხლებს, შენი ცხოვრების რუკაზე რომ აღარ არსებობს, ამდენი ხანია; მაგრამ კაციშვილი რომ ამას ვერ დაგიმტკიცებს; გიჟი ირლანდიელი ჯონ ფორდივით გუმანით გრძნობ, რომ ყველაფერიც არსებობს და იტალიელი სერჯო ლეონესავით შეგიძლია, თუ ეს აუცილებელია, შენს ეზოშიც მოიწყო შენი აფხაზეთი თუ ამერიკა.

მერე კი შენს არარსებულ შვილს ზუსტად ისეთი თვალები ექნება, როგორიც შენ და მამაშენს გქონდათ, როცა კარგ კინოს უყურებდით, როცა ომი ჯერ შორს იყო

და ზღვა ასე ახლოს; და როცა შენც აღარ იქნები გოგო, ის შვილიც მთელი ცხოვრება იმ ფილმს დაძებნის, თავის წილ აფხაზეთს, ბავშვობა რომ შემოუნახა წიგნში ჩადებული ფოტოლივით, ზღვის ქარივით რომ გადაირია და რაღაცნაირი ნიშნები დატოვა.

პალერმო 13-09-2015

როცა საავადმყოფოს მოსაცდელში გიჟივით მებათეჯერ ვკითხულობდი ინანიშვილის „შავ ალაყაფს“, როცა მეგონა, იმ მწვანე კარს იქით დედას ათას ნაწილად მინაკუწებდნენ უსახო ექიმები, როცა მე და ჩემს მოცუტქნულ მშობელს იქ და იმ დროს ერთმანეთის გარდა არავინ გვეავდა, როცა მეშინოდა, უცხო ქვეყნის ცა წუთი წუთზე თავზე არ დამქცეოდა, არც ერთი მეგობარი ჩემს გვერდით არ იყო, ერთის გარდა. არც ერთს არ დაურეკავს და არ უკითხავს, რაც არ მკლავდა, მაძლიერებდა მართლა თუ ნელ-ნელა მკლავდა, როგორც სინამდვილეში ხდება. არადა, იმ ერთს თავისი გაჭირვებოდა.

ჩემი დაბადების დღე იყო. არც მახსოვდა, ეგ დღე რომ იყო. ერთადერთი ის მოვიდა.

არადა, ვუთხარი, ნუ მოხვალ-მეთქი. მაინც მოვიდა. და ერთი ხასხასა წითელყდიანი წიგნი მომიტანა, შიგნით ცარიელი ფურცლებით: შენი მომავალი წიგნის ფურცლებიაო, ასე მითხრა. როგორი ცუდი დღე იყო და როგორ გადაკეთდა უცებ, როგორ მომეცა ათასი წელი ჩემთვისაც და დედისთვისაც; და როგორ გამიმრავლდა ნიჭი თითქოს მარტო იმისთვის, რომ იმ ფურცლებზე ჩემი „შედევრი“ ჩამეჯდაბნა და თუნდაც მარტო იმ მეგობარს სცოდნოდა, რომ საუკუნის წიგნი დაგწერე. რომ მისი დახმარებით მოვიტანე ის დღე საღამომდე და რომ იმ დამით პირველად დავიძინებდი წლების შემდეგ უსიზმრო ძილით.

იმ დღეს ესეც მითხრა: გახსოვს, სკოლაში შენს საჭმელს სულ რომ მიყოფდიო? არ მახსოვდა. ის წლები იყო, აფხაზეთიდან ახალი ჩამოსულები რომ ვიყავით, ჩვენ-ჩვენი წილი სიმარტოვისა და გაჭირვების წლები (მან მამაც დაკარგა იმ ომში). თუმცა ჩემთვის მაშინდელი გაჭირვება გაჭირვების პაროდია ყოფილა სინამდვილეში;

ყველაზე დიდი გაჭირვება თურმე ავადმყოფი დედის თავთან ღამისთევია, როცა მარტო ხარ და როცა გგონია, რომ სადაცაა, უცხო ქვეყნის ცა დაგემხოება თავზე და ვერასოდეს იპოვი საჭირო სიტყვებს, რომ ეს ამბავი ვინმეს მოუყვე; ამხელა რამის სხვასთან მიტანა ჭის ამოპირქვავება იქნება და იმიტომ; და უფრო ადვილია იმ ჭაში შენ თვითონ ჩაბობდდე და თოკი თან ჩაიცურო.

აი, ამ დროს მოდის კართან ის ერთადერთი მეგობარი, ისიც თავისი ცხოვრებით გაღაბული და მუშაობით ხელებგადაყვლეფილი; და გეუბნება, რომ ბავშვობაში შენს მცირე უღუფას მასთან იყოფდი და ისეთი თვალებით ამბობს, მეგობარს რომ უნდა ჰქონდეს. ყველას რომ უნდა მიეშველოს, როცა დაჯიჯგნილი დედა გიწევს გვერდით ოთახში.

არადა, მერე ფიქრობთ, რომ იმხელა ქალები ხართ უკვე და იმხელა ომი გამოიარეთ და იმდენი უცხო ზღვა გადაცურეთ, რომ ისევ სკოლის სასადილოზე ლაპარაკი სირცხვილია უბრალოდ. მაინც იქ ბრუნდები. მერე ერთად მიდიხართ პიცერიაში სამუშაოდ, ერთად გადაიყვლეფთ ხელ-ფეხს და შუაღამისას, მეორე დღისთვის ყველა მაგიდას რომ გააწყობთ, ის დაღლილი ხმით გკითხავს: რას შვრები, როდის ამთავრებ წიგნს? შენ პასუხობ: მაღე, მაღე. მერე ემშვიდობებით ერთმანეთს.

დილით ორივეს იმდენი გაქვთ სამეცადინო. ღამის ქალაქს უინტერესოდ უყურებ და დედაზე ფიქრობ, ახლა ცოტა უკეთ რომ არის, იმ წინადადებაზე ფიქრობ, მესამე თავის მეორე აბზაცში რომ არაფრის მოქმედივითაა გაჩხერილი და როგორც კი სახლში მიხვალ, ამოიღებ.

მერე წითელია შექნიშანი; მარტო შენ ხარ და მაინც აჩერებ მანქანას; იმიტომ, რომ სადღაც წაიკითხე, კანტის კატეგორიული იმპერატივი სწორედ ესაა – მაშინაც გააჩერო მანქანა, როცა შენ გარდა არავინ ჭაჭანებს და კაციშვილი ვერაფერს მოგკითხავს. მწვანეა და უკვე შეგიძლია, გზას დააწვე; მაგრამ შენ არ იძვრი, ფიქრს ჰყვები და ხედები, რომ შენი წიგნი წყალსაც წაუღია, დღეს დაიბეჭდება, ხვალ თუ სულაც არასოდეს. მთავარია, დედას ჭრილობები უხორცდება; მთავარია, მამასა და დამას თავისუფლად ჩახედავ თვალეებში და უთქმელად ეტყვი, რომ კიდევ ერთი ბრძოლა მოვიგეთ; მთავარია, კანტზე ფიქრის თავი გაქვს მთელი დღის წელწყვეტის შემდეგ და ის პატარა მეგობარი გყავს, წითელი წიგნი რომ გაჩუქა; და ამით ცხოვრებაზე იმაზე მეტი გითხრა, ვიდრე ბაბილონის ბიბლიოთეკის ერთად აღებული წიგნები გეტყოდნენ; იმ ერთი შეხედვით, საშინელი, მაგრამ უცნაური რწმენით გამაგრებული ფიქრიც გაგივლის გონებაში: კანონზომიერია შენი ტკივილი, დედის ავადმყოფობა, აფხაზეთის დაკარგვაც თითქოს, რის გარეშეც, ალბათ, ასე ადვილად ვერ გაადამიანდებოდი, ვერ გეყოლებოდა ასეთი მეგობარი და იმ წიგნის წერასაც არ დაიწყებდი.

ვიღაც გისიგნალებს უკნიდან, ხელებს გიქნევს. შენ სარკიდან გახედავ. გეცინება, გაზს აწვეები და ადგილიდან იძვრი. წინ იყურები, სადღაც რომ მიიკლაკნება, მერე ქრება, მერე ისევ სადმე რომ გამოჩნდება, იმ გზისკენ.

ახსარული ვსესვიაცსყოეში

შსსპვიაცსკოეს ტაძარი, სალაც ბანისკენებს
სულხან-საბა ორბელიანი

1723 წლის ივლისში თბილისი აიღეს ოსმალებმა. 1724 წელს ვახტანგ VI-თან დადებული პორტას ტრაქტატით ქართლის მეფის ვითომ მოკავშირე პეტრე I-მა სრულიად გულდამწვდებით აღიარა საქართველოს ანექსია ოსმალთა მიერ.

იმპერიალისტური რუსეთის პოლიტიკა იმ დროსაც შავ ზღვაზე გამაგრება და, ამასთან, ირან-ოსმალეთისა და ამიერკავკასიის შინაურ საქმეებში ჩარევა იყო. ამიტომაც, პეტერბურგის სამეფო კარი ცდილობდა, ფრთხილი დიპლომატიით მიემსრო ვახტანგ VI.

1724 წლის ივლისში ქართლის

მეფე თავადაზნაურთა და სამღვდელოების თანხლებით (2000-კაცამდე) გაემგზავრა რუსეთში, საიდანაც აღარ დაბრუნებულა.

ვახტანგ VI-ეს საბაც თან გაჰყვა. „წამოვედით რუსეთის ხელმწიფესთან და თან გვიახლა სულხან ყოფილი, საბა“, - გვიაზნობს ქართლის მეფე.

სულხან-საბა ორბელიანი მაშინ 67 წლის იყო, უკვე ჯანმრთელობაშერყეული. ჯერ კიდევ ევროპაში ყოფნის დროს ის უჩიოდა ფიზიკურ სისუსტეს: „თავად ბერი კაცი ვიყავ და სნეული.“

მგზავრობა თბილისიდან პეტერბურგამდე უმძიმესი იყო უკვე დაუძღურებული ს.ს. ორბელიანისთვის. სამშობლოდან დევნილი ქართველობა „შეუდგა მთასა დიდსა კავკასიისასა მსგავს ჯოჯოხეთისა, სადაც იყო მრავალი გამომდინარე თოვლთა და ყინულთაგან,“ - წერს ამ ექსპედიციის ერთ-ერთი მონაწილე.

ასტრახანში მეფე ვახტანგ VI-ემ დატოვა დედოფალი და ამაღის ნაწილი. თვითონ კი სხვა დაახლოებულ მსლებლებთან ერთად გაემგზავრა პეტერბურგში. ამ მცირერიცხოვან დასში იყო სულხან-საბაც, რომელიც გზაში ავად გახდა და აღესრულა კიდევ.

შენახულია ასეთი ცნობა: „საბა მიიცვალა ქრისტეს აქეთ 1725 იანვარსა, 26, მწუხარს, დიდს მოსკოვს, სესენწკას, ბატონის არჩილის სასახლეში და იმავე საყდარს დაემარხა.“

სესენწკა - ეს იგივე სოფელი ვსესვიატსკოეა, მოსკოვთან ახლოს. ქალაქის ეს გარეუბანი პეტრე დიდმა მეფე არჩილ II-ეს უბოძა ჯერ კიდევ 1701 წელს (აქ მაშინ იდგა ქართველთა კოლონია. აქვე არჩილმა დააარსა ქართული სტამბა. დაგვიტოვა შესანიშნავი პოეტური მემკვიდრეობა „არჩილიანი“).

უკანასკნელი დღეები სულხან-საბას გაუტარებია არჩილის სასახლეში და აქვე, კარის ეკლესიაში, განსაკუთრებული პატივით დაუმარხავს არჩილის ასულს – დარეჯან ბატონიშვილს.

„სოფლის ვალი ჩვენთან გარდაიხადა და სულხან-საბა აღესრულა მოსკოვს“, - წერს მეფე ვახტანგი.

ვსესვიატსკოეს ეკლესია აუგია დარეჯან ბატონიშვილს, რასაც მოწმობს საკურთხეველის წარწერა.

— ზ —

დაბუა – ქათმის უღვაში
დაზღა – მატყლის ძაფი
დართი – საწვიმარი ნაბადი
დარდილი – მცირე რამ ჰაზრი
დატაკი – უსირცხვილო გლახაკი
დაჭა-ღუჭი – ცოხნის ხმა
დეღვა – ზღვის აღშფოთება
დეპეპი – ფრთის ღერო
დერდერი – (დერდერი) ბატი
დერდილი – (დადერდილი) ითქმის მხეცთა და ძაღლთა კბენილზე
დვინჭა – კენჭი წყალთა
დვინჭილა – მძრომელი (ქვეწარმავალი)
დვლარჭნილი – მიგრეხილ-მოგრეხილი
დვლერჭი – წნელი
დინცილი – უბადოდ (ავად) სიცილი
დინწი – დანა მცირე და წვლილი
დირდალი – დეღე-ღუღე ადგილი
დიჭი – ბრწამლი, ბურწუმელი (ეკალი)

ფლაბუტა (თევზ.) – პატარა ლოქო
ფლავი – ლოქო სომხურია, ქართულად ფლავი
ფლაპი – თაგვის შვილი
ფლოფო – წვიმა დიდი, დამაბნელებელი
ფმერთი – სული ნათელი დაუსაბამო და მიზეზი ყოველთა დამბადებელთა
ფნიოში – ფინთი (ავი)
ფომორი – მანანას ტაკუკიცა (მომცრო ჭურჭელი საღვინე)
ფონდილი – სნეულის სიარული
ფრუბელი – წყლისა, მიწისა და ჰაერის ორთქლისა მიერ შეიქმნების ფრუბელი
ფუდფუდი – ნელი ცეცხლის ხმა და დუდილისა
ფულამბარი – ზილფი, მაწაკი, წინამო (თმა)
ფურკანი – ბეჭში წახრილი
ფურტუმი – გულბოროტი

ქურდი მხერვალი

სულხან-საბა ორბელიანი

რითი ძკრძალი იყო ღია ქურდი. მაც ნაქსოვი
 ვამოსჯრის, ჭკუნი ძიიწაბის. ღამესა რითსა ნახა
 ლიშძაბი: ზიბთა ხე ამოსლოდა ღა ყოველი ნაწარვი
 ნაჯრის ზღ რეიღა მცითა. მა ვაღღიძა, ძქძინღა.
 ძვიღს ყთხმა:

– მოღესაც ძქძაცყო ძაწრაცელთა
 ხმაღრქასა ძიეან ზაბღა, ხე
 ძიძაეღრეო!

რითძან ღიღრქელძან რითი ყცხო
 ოწროწსოვილი ვამოაწრეღინა. მა ზაბღა
 ღანწყო, ძვიღძა ხე ძიძაეღნა. რწყინა
 ძკრძალსა, ძაწრაცელი ზიბძი ჩანწა ღა
 რეღე ყთხმა:

– ამიღთანა ნაქსოვი მოღის რეიღა
 ძას ხეზღაო?

თამარ
თათარაშვილი

ჩუბჩუა "წახილი მასწავლებელს" ამჯერად განსაკუთრებული დატვირთვითაა. ჩუბჩუის ადრესატია ქართული ფუნდამენტის მანქანა, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სახე, მისი სინდისი, ანტიკონსერვატიული სულითაც და იუბილითაც, თავდავინებამდე დენი და ჰოეტი, მისი უდიდებულეობა - თაობათა მოძღვარი - ბატონი ნოდარ კახიძე.

მისი შეგიძლება 85 წლის იუბილეს ველოცავთ დიდი გადატვირთვით და მისწერს, ვისი დაბადების დღე - 19 მაისი, წლებია, ჩვენთვისაც ერთმანეთის მისალოცი დღეა.

ერთხელ ბიძანეთ, ბატონო ნოდარ: ახალგაზრდაა ის, ვინც წინ იყუება, თუნდაც ასაკოვანი; მაგამც ყმანვილი, თვალის ხიმი უნდა იქნება, ჩემთვის უკვე ხანდაზმულია.

ხოგოც ყოველთვის, ამჯერაც უნდა შეგეხებოდეთ, ხომ უნდა ბიძანდებით, ჩვენო ბატონო ნოდარ? და, ჩემთვის უნდა, ისევე ერთად ვართ, ისევე გვაოცებს თქვენი სიმაღლე და ასე განუმეოხებელი, შეუვარი ჰასხი:

- უბნისწავლელად, ჩემი ქალბატონო, ახ მარცხ უფლება ცუდად ყოფნისა!..
 ხოგოც უნდა გთხოვოთ, ჩემი მართლაც ახ გაქვთ უფლება, გაუჩინდეს ბიძახი ამ ხმას, ამ ჰასხს.
 "ტაბიძის სკოლა" ჩემი გაგველო, ეს უნდა დაგემსახურობინა. უნდა დაგეუყურო "ნოდარ კახიძის კონცეფციის", 9 ციხე-კომუნისა და ტაბიძის საუფლო შემოგახიენი; მუხე კი, მოწყობილეთ ბიძის ქიქების ნაცვლად (ღამაზ სადღეგაძელოს ბიძის უფლო აკეთილშობილებსო, სიხიად იმეოხებდით) ღია ცის ქვეშ "სტუდენტური თილით" ღვინისა და ჰოეზის გამომგონებლებს ნობელს ვანიჭებდით.

ასე ვთხოვდით ერთად დაუწყინა დღეებს, ნახილგაძენელს თქვენი გამოჩინული ხმის კემბიხისა და სტიქონების გახეშე: "ახლა იწყება წიფის გვიხაბი, თქვენ ხომ ახაფხის შეგემინდებათ?" "ბედი ქილვის გახეშე ჩემთვის ახაფხია, ჩემთვის ყველაფხია ისევე ღეგა ცხენები!"

ამ თავდავინებებით, საფეხუხების გახეშე დაძლეული სიმაღლის ხომანტიკით გვანებოხებდით. და ახასოდეს დაგვიჩვენებთ მოძღვარი-შეგიძლებლის სამანი.

გახსოვთ? ერთხელაც გაგიბედეთ და "დაუვასხენელი სამყაროდან", სადაც მხოლოდ ჰოეზიაა და სადაც ახაფხია ნოხილგეხი, თქვენი შეფასება ვცადე.

ვბედავ და ისევე ვიმეოხებ: "ფხიბები, ფხიბები გვინდა", ჩემი დაგინახოთ, ჩვენო ბატონო ნოდარ, იმ თქვენი, მიუხედავად ყველაფხისა, გადჩინული სხელოფილებით.

აი, ასე, თქვენთან ახლოს და თქვენგან შიხს, სადღაც სახილგეხი ზღვართან დაუსხელებლად ვხვდებოდით ერთმანეთს. წლებს წლები, თაობებს თაობები უნაცვებოდა და მავანთა და მავანთა საცნაუხად, თუნდაც, საპიხონწე, უხიწო და სამაგალითო იყო ზნეობიხვი ფასეულობებისადმი თქვენი დამოკიდებულებაც.

ქალბატონი თამარ თათარაშვილის (საქართველოს დამსახურებული ფუნდამენტი, გაზეთ "მცხეთის" ხედაქმონი), თქვენი ყოფილი შეგიძლის იმეოხით სიფაქიხითა და ნიჭიხებით გამოჩინული მოგონება, ჩემთვისაც დღეს ვბედავთ, იმ დაუწყინა საუნივერსიტეტო წლებთან ჩემი გვანებებებს მხოლოდ.

ნანა ჭანტაშვილი

გახსოვთ, ბატონო ნოდარ?!

თამარ თათარაშვილი

წელიწადები გავიდნენ კი არა და, გაფრინდნენ! - მზიან-ავდრიანი დღეებიც თან წაიყოლეს, მაგრამ იქ, მშობლიურ „ალმა-მატერში“ დაბადებული ჩვენი ურთიერთობის ხიბლს დრომ ვერაფერი დააკლო. გახსოვთ, ბატონო ნოდარ?! რომელი ერთი გავიხსენო, - ბრძანებთ.

თუნდაც ის პირველი კურსის პირველი ექსკურსია რომ ჩაგვიშალეთ; რა გვექსკურსიებათ, ჩაუსხედით წიგნებს და რიგიანად მოამზადეთ საგანი („ჟურნალისტიკის თეორია და პრაქტიკა“), თორემ ნიშნებს არ დაგვწერო, გვითხარით მკაცრად. როცა ვარძიაშიც წასვლის სურვილი გამოვთქვით და დიდი რიღითა და კრძალვით წაყოლა გთხოვეთ, ისეთი მკაცრი და შეუვალი პასუხი გაგვეცით,

ნოდარ
კახიძე

რომ გაამყარეთ წინაკურსელთაგან თქვენზე მოსმენილი - მკაცრი და უმეური დექტორია (მაშინ მხოლოდ 38 წლის იყავით, ჩვენთვის კი - „დიდი“ და „მორი“...)!
 ეს მითი თვალსა და ხელს შუა შემოგვადნა მერე და მერე, როცა მორიგ ექსკურსიაზე მეოფ მომდერად გოგონებს მშვენიერი ბანი შემოგვაშველეთ, როცა ყველა ჩვენგანისათვის გასაოცარი „ცერემონიალი“ ჩაგვიტარეთ ჯგუფის წევრობისა - შეტყუებული პეშით ღვინის დაღვევისა (შესმისა) ისე, რომ წვეთი არ უნდა დაგვღვარა; თუ არა და, ჯარიმა გელოდა - მერევე ასეთივე პეშე! ახლად შემომატებულ წევრებს ჩვენც ასე „ვნათლავდით“ „გამოცდილები“ და ვიდას ახსოვდა „ის უმეური დექტორი“!..
 ანდა ეს გავიხსენოთ: მშობლიურ მიწაზე მოსული ყველაფერი მისაღებიაო, და ახლად შემომატებულ წევრებს (ძირითადად, ბიჭებს) აჭმევდით უბრალო ბალახს (მახსოვს უჯარმა და თამაზ წიგწივადის მეგობართაგან ნაჭამი ბალახი...).

* * *

შატილში წასვლა ავიწყებთ. კომუნისტური ზეობის ქამია. ჩვენი მეგობრის - მარინა შადურის მამა დუშეთის რაიკომის პირველი მდივანია. სწორედ მისი წყალობით მოვახერხეთ მაშინდელ უგზო-უკვლო შატილში უპრობლემოდ ასვლა, იმ ზღაპრული კოშკებისთვის ხელისა და თვალის შევლება, იმ საოცარი ქართული ეთნოსის - ხევსურების გამირულ სულთან მიახლება, ქვეყნის დაცვა და ჭირისუფლობა რომ ებოძათ ღვთისგან...

ნოდარ ტაბიძე

...შატილისკენ მიმავალ საცაღფეხო ბილიკზე დავმწკრივდით ჯერ ბიჭები, მერე გოგონები, ბოლოს კი, „ჩამკეტად“, თქვენ, ბატონო ნოდარ (ბარგი - კარვები, საძილე ტომრები, ჩანთები - ცხენებს აკვიდეთ და გავატანეთ შატილამდე. „თქვენ ნელა იარეთ, „ათორიალეთ“ აქაობა, ქალაქში ვინ გაჩვენებთ ასეთ სილამაზეს?! - დაგვიბარეს ცხენოსნებმა და გაქუსლეს შატილისაკენ).

შატილში შეღამებულზე ჩავედით. წვიმდა. შორიდანვე შევნიშნეთ ღამეულ იდუმალებაში გარინდებული კოშკებიდან გადმოღვრილი მკრთალი გამონაშუქი, თითქოს წვიმაში გზარეულ მგზავრთათვის გზის გასანგებად და იმედად, რომ სადღაც ახლოს სიცოცხლეა...

არღუნის ჭალაში, „მედაპუნქტთან“ „დავეციოთ კარვები“. იქვე ახლოს გავშალეთ ტრაპეზის სუფრაც. დადლილ ბიჭებს სასმელი მალე მოეკიდათ. ქილიკობდნენ, ხუმრობდნენ, თამაზ წიგწივადე, ჩვეულებისამებრ, ენამწარობდა და რატომღაც ადრესატად ამოჩემებული ჰყავდა რეზო (ლომი) აიწურადე, რომელიც ლომურ-მეფური დიდსულოვნებით არ ბრახობდა, იცინოდა მხოლოდ. მასსოვს მათი პათეტიკაშეპარული სადღეგრძელოებიც, ქამითი-ქამად თქვენი ირონია რომ ანეიტრალდება...

გათენდა დილა და აღმოსავლეთის მზით განათებული შატილის კოშკების დანახვაზე, მასსოვს, როგორი გაოგნება დაგვეუფლა ყველას.

სანამ ავიშლებოდით, კარვიდან დავინახე, როგორ კრეფდით ჩვენს მიერ მიმოყრილ პარკებსა თუ ქაღალდებს... შემრცხვა, ეთოს (ყურაშვილს) წაუფჯიკავე და გამოვცვივდით კარვიდან, ხელიდან გამოგართვით საქმე და ჩვენ დავასრულეთ (სხვათა შორის, მას შემდეგ დამჩემდა - სადაც არ უნდა ვიყო, ყველგან ყველას მიერ დაყრილ ნაგავს ვკრეფ და მომაქვს).

ავედით კოშკებზე, ყველა კუთხე-კუნჭულში შევიჭყიტეთ (მაშინ იქ ცხოვრობდნენ შატილიონნი), ყველაზე მაღალი კოშკის აივნიდანაც გადმოვხედეთ არღუნის ხეობას, დაგვკრიფეთ უამრავი აღპური ყვავილი - სულისწამდებად ლამაზები, გადავიდეთ სურათები... უკან რომ ვბრუნდებოდით, ღია ფურნესთან ქალები პურს აცხობდნენ. მიგვიპატიყეს, შემოგვთავაზეს ცხელი პური, საოცარი სურნელი რომ ასდიოდა! გამოარბენინეს ყველი და დიდი თეფშით თავმობმული ერბო.

მასსოვს, თქვენ პურის ყუა მოტეხეთ, შიგ ერბო ჩადეთ, მაღლა ასწიეთ და წარმოთქვით:

- ღმერთო, არ მოშალო ამ კუთხეში აკვნების რწევა და ბავშვების ტირილი, სატევრიანი კაცები და მანდილიანი ქალები, ცხვარ-ძროხა გაუმრავლე, ადგილის დედა უკურთხე, რომ ეს ულამაზესი კუთხე და ციხე-ბურჯი საქართველოსი არ მოიშალოს, არ დაიცალოს!.. პურის მაღლით სავსენი იყავით, ბარაქა არ გამოგილიოთ!

ქალები ღიმილითა და აღტაცებით შემოგყურებდნენ ქალაქიდან ამოსულ კაცს, რომელიც მათ ნაცნობებსა თუ ახლობელ კაცებს არ ჰგავდა და ასე ლამაზად „უბნობდა“.

- გაიხარეთ, თქვენაც, ბატონო! გოგოებო, კარგად დაათორიალეთ კოშკები? მოგეწონათ? ა, ესეთი მასწავლებელი რო გყვანდეს ჩვენცა, რა მოგვკლამდა!

ანატორის აკლდამებიც მოვინახულეთ - დიდი ადამიანური ტრაგედიის ადგილი, ბევრი ტკივილიანი ფიქრის აღმძვრელი.

გასსოვთ, ბატონო ნოდარ?!

* * *

მერე იყო ლენინგრადი!

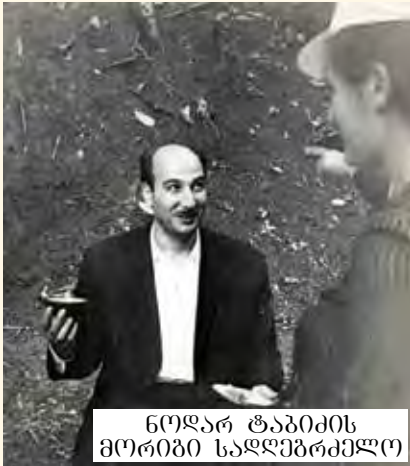
როგორც მასსოვს, თქვენ მაშინ სადისერტაციო თემაზე მუშაობდით და იქაურ არქივებში ეძებდით საჭირო მასალებს. ლევან ბრეგაძე და მაკა ჯოხაძე მოგყვებოდნენ. მერე დანარჩენი გოგოებიც „აგეკიდეთ“ და 2 ივლისს უკვე „თბილისი-ლენინგრადის“ თვითმფრინავში ვისხედით!

ლენინგრადში გატარებული ათი დღე სამუდამოდ დარჩა ჩვენს მეხსიერებაში. „თეთრი ღამეების“ „კუდი“ ჯერ კიდევ შემორჩენილიყო და დაგვკარგეთ

შატილი.

„ქალაქში ვინ გაჩვენებთ ასეთ სილამაზეს?!“

ნოდარ ტაბიძის მორიბი სადღეგრძელო

დღისა და ღამის შეგრძნება. მთვარეულებით დავდიოდით ნევისპირა ქალაქში, გვაჯადოებდა მისი სიძველე, თითქოს ქალაქის ქუჩებში ვხვდებოდით რუს კლასიკოსთა ჩვენთვის ნაცნობ გმირებს. ანიჩკოვის ხიდზე მოჭიხვინე ოთხი ცხენის დაძარღვეული სხეულებიც მახსოვს და კისერთან ამომჯღარი სისხლძარღვებიც... შემოვიარეთ ლენინგრადის სიახლოვეს არსებული სასახლეები, საადმირალო, ერმიტაჟი, პუშკინო... ბალტიის ზღვაზეც გავისეირნეთ გემით.

ლენინგრადიდან გამოფრენის წინა საღამოს „ასტორიაში“ გვქონდა ბანკეტი. თქვენ გვაჩვენებდით მოედანს, სადაც ესენინი შიშველი დარბოდა, მერე კი სწორედ „ასტორიაში“ მოიკლა თავი.

თამაძობდა მაკა ჯოხაძე. ფულზე „ქესეტად“ ვიყავით და სუფრა ღარიბული გვქონდა. ორიოდვე სადღეგრძელოს შემდეგ სიმღერა წამოვიწყეთ და მთელი რესტორანი ჩვენკენ შემობრუნდა.

გვთხოვდნენ, კიდევ, კიდევ გვემღერა.

მოშორებით აფხაზები ქეიფობდნენ. ჩვენი სიმღერა რომ გაიგონეს, დიდი თასით შავი ხიზილადა და ხუთი ბოთლი შამპანური გამოგვიგზავნეს, თან ფეხზე ადგნენ და გვადღებდნენ. მათაც გაიგეს, რომ ჩვენს შორის გალაკტიონის ძმისწული იმყოფებოდა. ცოტა მოგვიანებით მაგიდასთან შემოგვიერთდნენ და კრძალვით გაგვეცნენ... მერე რესტორნის მუსიკოსებს „თბილისო“ შეუკვეთეს და გოგონებიც სათითაოდ გვაცეკვეს.

თქვენ ღიმილით ადევნებდით თვალს ჩვენს ცეკვა-ტრციალს და ირონიულ კომპლიმენტებს არ გვაკლებდით: „ოჰ, კნიაგინია ანნა, თქვენ უბადლოდ ცეკვავთ!“

მერე ისევ მოვედეთ ქალაქის ქუჩებს. მახსოვს, ყვაილების გამყიდველისგან მთელი სათლი მისაკები გვიყიდეთ გოგონებს. სათლი ისევ გამყიდველს დაგუტოვეთ, ხოლო ყვაილებს სათითაოდ შემხვედრ ლენინგრადელებს ვურიგებდით თქვენი სახელით...

გახსოვთ, ბატონო ნოდარ?!

...80-იანი წლების შუა ხანებია. ჩვენი ახლადნაყიდი „ჟიგულით“ ღანჩხუთში მივდივართ მე და ჩემი მეუღლე - ნიკო; ანა-დოლოც მიგვეყავს. აგვისტოს ცხრამეტია, ფერიცვალება.

სამტრედიიდან ვანისკენ გადავუხვიეთ და ჭყვიშის გზას დავადექით - ზაფხულია და ბატონი ნოდარი იქ გვეგულება. თუ არ დაგვხვდება, გალაკტიონის სახლსა და მუზეუმს მაინც ვნახავთ!

მალე ჩავედით ჭყვიშში. ნელა, მოკრძალებით შევდივართ მუზეუმის ეზოში. ეზოს სიღრმეში, შორიდან დავლანდეთ ბატონი ნოდარი - საშინაო ტანსაცმელი აცვია, ხელში ვაზის სასხლავი მაკრატელი უჭირავს და ღობის გასწვრივ ვარდებს ჭრის.

- ოო, ამათ ვის ვხედავ! მობრძანდით, ქალბატონო ანა, ქალბატონო თამარ! საიდან სადაო, ჰა? ოო, ღომიც აქ ყოფილა! მობრძანდით, ფიქრიაც აქ არის, შინ გელოდებათ!

წაყვევით ბატონ ნოდარს. ახალი სახლი მაშინ ჯერ კიდევ არ ჰქონდათ და გალაკტიონის ხის სახლის აივანზე შლიდა სუფრას მასპინძელი, ქალბატონი ფიქრია, ფიზიკურად და სულიერებით მდიდარი ადამიანი, ჩვენი უფროსი მეგობარი. დაგვინახა თუ არა, ისიც დაბლა ჩამოვიდა:

- რა კარგია, რომ მოხვედით, აშკარად გალაკტიონმა მოგიყვანათ ჩვენთან, დღეს აქ საკურთხი გავაკეთეთ, რადგან ფერიცვალებაა, დილას მღვდელიც გვეყავდა, სახლი გვიკურთხა. ახლა გვინდოდა, სუფრასთან ნოდარის ბიძაშვილები მოგვეწვია და თქვენც მოხვედით. მობრძანდით!

და პირდაპირ აივანზე გაშლილ სუფრასთან მიგვიჩინა ადგილი.

მართლაც, მალე მოვიდნენ ტაბიძეები - სამი კაცი, ბატონ ნოდარსა და რაღაცით ტიცვიანს მიმსგავსებულნი. მადლები, დიდი ნაჯაფარი ხელებით. ესენი სიმინდის მოყვანის ოსტატები

ნოდარ ტაბიძე სტუდენტებს შორის

არიან,- გვაცნობს ბატონი ნოდარი ბიძაშვილებს. ამათი წყალობით, მთელ ზამთარს მჭადის ფქვილი არ გველევა!

სუფრა, ძირითადად, სამარხვოა, თუმცა, არც გოჭისა და მრგვლად მოხარშული დედლის ხორცი აკლია!

ნიკოს, ანუ ლომს, როგორც ბატონი ნოდარი უწოდებს, ღვინოს ვერ აძალებს და ამაზე ძალიან წუხს - პირველად ხარ ჩემთან და ფხიზელი უნდა გაგიშვაო?! თავის ბიძაშვილებს კი წვეთს არ ატოვებინებს ფიალაში.

ფეხზე დგება და პირველად გალაკტიონის სადღეგრძელოს სვამს - ამ სადღეგრძელოსთვის განკუთვნილი ორიგინალური ფიალით.

„წელიწადები წავლიან ძველნი,

შეიცვლებიან ქარით სიონი,

როგორც ერთია ქვეყანა მთელი,

ისე ერთია გალაკტიონი!“ - წამოეშველება ლექსით ერთ-ერთი

ბიძაშვილი და მეორესთან ერთად ვახტანგურად სვამს ამ სადღეგრძელოს.

ჩვენს სადღეგრძელოზე ალავერდს ფიქრისთან გადადის - ვიცი, შენ ესენი ჩემზე მეტად გიყვარს და აბა, უთხარი, როგორც გიყვარსო...

ქალბატონმა ფიქრიამ ჩვენი ხშირი სტუმრობები გაიხსენა მათთან.

ჩვენც ბევრი ვისაუბრეთ, ბევრი რამ მოვიგონეთ. ახლად გაცნობილი ტაბიძეებიც შესანიშნავი მოსაუბრენი აღმოჩნდნენ. მოსალამოვებულზე-ღა დავეტოვეთ ჩვენი კეთილშობილი მასპინძლები.

წამოსვლის წინ გალაკტიონის სახლიც დავათვალიერეთ - დიდი კერიით, თახჩიანი კედლებითა და ჯამ-ჭურჭლით, ხის ტახტითა და პატარა მაგიდით.

მოწიწებით დავეტოვეთ ეს გამაოგნებელი სახლი - სამყაროს ცენტრი!

ბატონმა ნოდარმა თავისი ხელით აკრეფილი მსხალი სულ ჩვენ გამოგვატანა - გზაში პირს გაისველებთო, თანაც უბრალო არ გეგონოთ, გერასიმეს მსხალიაო!

ტაბიძეებს - გალაკტიონს, ტიცციანს, პროკლეს ერთი უშიშლო ბიძაშვილი ჰყოლიათ, გერასიმე. იმას დაურგავს სახლის ეზოში ეს მსხლები და მას შემდეგ თურმე ასე ჰქვია - გერასიმეს მსხლები.

ბევრი სასიამოვნო წუთი გამოგვეყვა გენიოსთა ამ სამყოფელიდან. უფლის მიერ ჩვენზე დაშვებულ ბევრ სიკეთესთან ერთად, ეს დღე ყველაზე გამორჩეულ ჯილდოდ მივიჩინეთ და ვმადლობდით უფალს, რომ გალაკტიონის საკურთხის სუფრაზე ჩვენი ყოფნა დაუშვა...

* * *

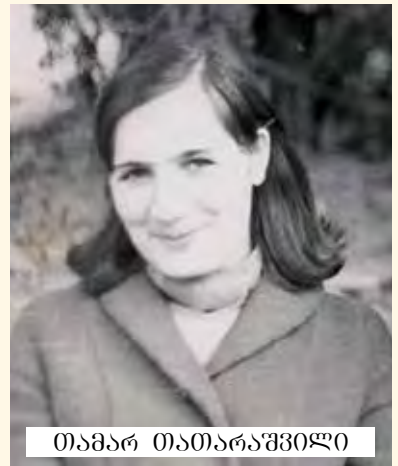
ძალიან გამიგრძელდა, ბატონო ნოდარ, გარდასულ ამბავთა თხრობა. თან კიდევ იმდენი დამრჩა გასახსენებელი, ამას რომელი ჟურნალი დაიტევს! ამ ჩვენს ურთიერთობებს ხომ არც ფასი ადევს, არც ყავლი გაუდის! ეს სწორედ ის არის, „რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების...“

გარედან მაყურებლის თვალით ამ ურთიერთობებს ერთგვარი ბოჰემური იერი დაჰკრავდა, თუმცა იგი არასდროს გასცილებია იმ ოქროს შუალედს, რომელიც ყველა რიგიანი ურთიერთობის გვირგვინია, მით უფრო, შეგირდ-ოსტატის ურთიერთობის. გარეთ ჩვენ მეგობრები ვიყავით, ხოლო აუდიტორიაში - სტუდენტი და ლექტორი, რომელიც თავისი შეგირდის სწავლა-განათლების ხარჯზე არასოდეს წავიდოდა კომპრომისზე...

ჩემი და ჩემი მეგობრების სახელით ბევრჯერ გვითქვამს და ახლაც მეთასედ შემიძლია გითხრათ მადლობა იმისათვის, რომ ჩვენს ცხოვრებაში ხართ და იყავით, რომ ცხოვრებას, ისევე, როგორც პროფესიას, გვასწავლიდით არა ჩიხინითა და დაძალებით, არამედ თავად ცხოვრებით, პირადი მაგალითის ძალით.

დღესაც, როცა უკვე ჩვენც „დაბრძენებულ“ ასაკში შევდგით ფეხი, თქვენი რჩევები, თქვენი გულითადი დამოკიდებულება, როგორც მშობლისა და ყველაზე ახლობელი ადამიანის, დღესაც ისევე გვჭირდება.

ვიდრე ვარსებობთ, ვიდრე აპრილის მოლოდინები სულს გვიფორიაქებს, არც არაფერი შეიცვლება!..

თამარ თათარაშვილი

სტუდენტობის წლები - „რაც ერთხელ ცხოვლად სულ დააჩნდების“

ეს სტატია სხელი სახით გამოქვეყნდა გოჩის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ექსპერტის, ხომელსაც ცნობილი ჰუმბოლდტი და ექსპერტის მკვლევარი, ჰომბოლდტი იოსებ ჭუმბურიძე ჰუმბოლდტი. მისი სუბიექტი, ხომ ჰუმბოლდტი "ილიას ბზით" ჰუმბოლდტი რევოლუციური გაქვეყნება. ეს ნიშნავს მისი ექსპერტის("ილიასი" და "რევნი უნივერსიტეტი") დამუშავებასა და უბოლბოვ ძალისხმევას, ხასაც უბო მონანი ასუდგმულებს: უბოვნი სულისკვეთება გააღვივოს სასულო ასაჟის ყმანვილებშიც და სუბუენტებშიც.

როსტომ ჩხეიძე

საქათველოს დღევანდელი გასაჭიხი ბუხნილად ახის განვიხობუბელი იბით, ხომ ის ძაღდატანებით ააცინეს ილიას ბზას. შემთხვევით ახ ამბობს გაღაჟიონი: "ნინამუხში ხომ მოუღეს ილია, მამინ უბოჟა გათავდა დიღი..." ხა გათავდა და ხა დინყო? ილია ხომ ახ მოუღათ, ხოგოხ ნახიმახითუბოდა საქათველოს ბუღი? ხოგოხ უნდა დავბუხნდეთ ილიას ბზაზე? - ამ უბოვბუბუ ჰასუხის გაყემას შუვეულებით აღნიშნული უბოხიუბო გამოქვეყნებულ სტატუებში.

უბოხიუბის ავტოხმა დისუუსიის ნამონყება შემთხვევით ახ მინდო ხოსტომ ჩხეიძეს - ცნობიღ მნუხაღსა და მუცნიუხს, ხომელმაც ახაჟითი ნიგნი მიუღღუნა საქათველოს ბუღისნუხის ახსნასა და ილიას ფუნომენის ნახიმოჩუნას. მის სტატუას, ხომელსაც აჟე გაუცნობით, უჟე მოჰყვა ცნობიღ ისტოხიუბოსთა გამობმაუბუბანი.

ილია ხომ ახ მოუღათ*

როსტომ ჩხეიძე

ხან რაღაც წამებს, გარეგნულად სრულ შემთხვევითობებს გადაუწყვეტია საბედისწერო ბრძოლების ხვედრი, ჭვეყნისათვის სასიცოცხლო საომარი მოქმედება მოღაღატის ერთ სიტყვას განუსაზღვრავს და... მხოლოდ სინანული დავრჩენია: ეჰ, ნეტა, ეს არ მომხდარიყო, დაგვესწრო, აგვერიდებინა, მამინ ხომ ასე უღვთოღაც არ გავიწირებოდითო.

ილია რომ არ მოეკლათ?

ეროვნულ ტრაგედიას შეტოლებული წიწამურის ტრაგედია რომ არ დაგვეტეხოდა თავს? ვითომ რაო – განა ერთ ილიას ისტორიის მსგელელობის შეცვლა შეეძლო?

ჟერ კიღვე XIX საუკუნის 80-იან წლებში არ ეპარებოდათ ეჭვი, ილია ჭავჭავაძე რომ წარმართავდა საზოგადოებრივ აზრსაც და ჭვეყნის ცხოვრებასაც, როგორც მისი საჭეთმპყრობელი, პირად საუბრებში ახალთაობა სწორედ პრეზიდენტად რომ იხსენიებდა; და პირველი მარქსისტული წრეები გაჩნდებოდა თუ არა ჩვენშიც, უპირველესად, ილიას ამიტომაც ამოიღებდნენ მიზანში.

მარქსიზმის დემაგოგიური საფანელი ადვილად აურევდა გონებას ხალხს, სოციალიზმის გარეგნული სამოსელი პირვანდელი ქრისტიანობისაგან რომ აღარც განერჩეოდათ. ეგონათ, იესო ქრისტეს სუფევა ხელახლა უბრუნდება კაცობრიობას და არც ჩვენ უნდა გამოვაკლდეთ ამ საყოველთაო, მსოფლიო-ისტორიულ პროცესსო.

რევოლუციურ განწყობილებასაც ეს განსაზღვრავდა.

სადავეების ხელში ჩასაგდებად შემართულიყვნენ სოციალ-დემოკრატები, ორად რომ გაიყოფოდნენ და მერე და მერე სამკედრო-სასიცოცხლოღაც შეებმოდნენ ერთმანეთს, მენშევიკებად და ბოლშევიკებად სახელშერქმეულნი; მაგრამ ერთნაირი დაუნდობლობით უპირისპირდებოდნენ ეროვნული სულის ყოველგვარ გამოვლინებას, გვერდი-გვერდ რომ დგებოდნენ ხოლმე ასეთ დროს.

სულ უფრო იხლართებოდა ქართველი ხალხიც სოციალისტური დოქტრინის აბლაბუდაში; და თუ ვინმე ან რაიმე ეღობებოდა წინ სოციალ-დემოკრატთა სწრაფვას, ერთი მხრივ, იმპერატორის ხელისუფლება და, მეორე მხრივ, ილია ჭავჭავაძე და მისი გუნდი.

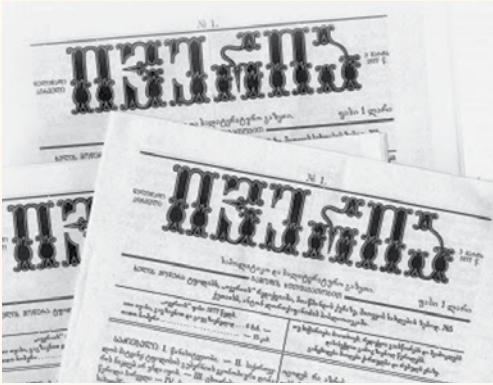
კი მაგრამ... ისინიც რომ დაპირისპირდებოდნენ ერთმანეთს – ეს ორი მხარე?

ილიასათვის თუ რაიმე იყო მიუღებელი, უპირველესად, იმპერატორის მმართველობა, არაფრის დიდებით რომ არ ანებებდნენ საქართველოს წართმეული დამოუკიდებლობის დაბრუნებას სამართლებრივი და იურიდიული გზითაც, არამცთუ აჯანყებათა მეოხებით. ამ მმართველობის წინააღმდეგ ბრძოლას შეაღვედა სიცოცხლეს პოლიტიკური თუ კულტურტრეგერული მოღვაწეობით. და მაშ, მათი შეთანხმება გამორიცხული იყო. ცალ-ცალკე კი სოციალ-დემოკრატებს ორივეს ჯობნის იმედი ჰქონდათ: აქეთ - ილიას

ილია ჭავჭავაძე

* - იბეჭდება შემოკლებით.

ბაზეთ „იმერეთის“ კვირველი ფურცლები. 1877 წ.

იმპერატორის ლაქიად და ყურმოჭრილ მონად გადაიქცაო. და სხვა არანაირ ცილისწამებასაც არ მოერიდებოდნენ, თვით მკვლელობის დაბრალებასაც.

ნუთუ ილიას მართლა ეღალატა საკუთარი პრინციპებისათვის?

და თუ არა, აბა, რას ნიშნავდა კავშირის შეკვრა – თუნდ, ტაქტიკური და დიპლომატიური, მაგრამ მაინც დაახლოება იმ პოლიტიკურ ძალებსთან, მთელი ცხოვრება ვისაც უპირისპირდებოდა?

რას ნიშნავდა და:

როგორც გაბრიელ ეპისკოპოსი, ისე ილია ჭავჭავაძეც განჭვრეტდნენ, წინასწარვეც და შეუმცდარადაც, რომ თვით იმპერატორის ხელისუფლებაზე გაცილებით უარესი პოლიტიკური ძალა ლამობდა რუსეთის იმპერიის მმართველობის ხელში ჩაგდებას, უფრო სახიფათო – ადამიანებისათვის საერთოდ და დაპყრობილი ერებისათვის კერძოდ.

ილია განუდგებოდა თავის გუშინდელ თანამებრძოლთ და არ აჰყვებოდა რევოლუციურ განწყობილებას, რადგან შეუმცდარად გრძნობდა, რომ შეუძლებელი შეიქნებოდა სოციალური რევოლუციის გადაზრდა ეროვნულ აჯანყებაში; რევოლუციური სწრაფვანი აუცილებლად უნდა შენელებულიყო და მხოლოდ სამართლებრივი და იურიდიული გზით გამხდარიყო შესაძლებელი საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენა ევოლუციური თანდათანობის მეოხებით.

საამისოდ კი სენატრობა ყველაზე ხელსაყრელი ასპარეზი გახლდათ.

მაგრამ სოციალ-დემოკრატებს ძალიან რომ ურთულდებოდათ საქმე?

1905 წლის შემოდგომის გამოსვლები რომ ჩაეფუშებოდათ რევოლუციურ ძალებს, ხელისუფლება მათ წინააღმდეგაც გამოიღებდა ხელს და ვის ციხე-გადასახლებაში უკრავდა თავს და ვის საზღვარგარეთ გადახვეწდა.

ამიტომაც დროულად უნდა მოესწრო მოსასწრები:

ილია ჭავჭავაძის ცოცხლად დატოვება აღარ ივარგებდა, კიდევ უფრო გაიზრდებოდა მისი ზეგავლენა; და თუ ხელისუფლებას დამხოვა ემუქრებოდა, საითაც მიისწრაფოდა მთელი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესი, სავსებით შესაძლებელი გახლდათ, რომ დამოუკიდებლობა აღდგენილ საქართველოს ილია ჭავჭავაძე მოვლენოდა პრეზიდენტად.

თუნდაც, მთავრობის თავმჯდომარეც დარქმეოდა, რა ბედენაა.

ვაჟა შუაგულა სტუმრად „იმერეთში“, ილია ჭავჭავაძესთან. მხატვარი - ი. მამისაშვილი

მთავარია, რომ ილია ჭავჭავაძე ყოფილიყო უმაღლესი ხელისუფალი, ნაცვლად ნოე ჟორდანიასი, რომელიც მხოლოდ ძალიან გვიან, სიბერისასდა მიხვდებოდა, საქართველოს სახელმწიფო რას ნიშნავდა და როგორ უნდა ემართა ის, თორემ გახელისუფლებამდე მთელი თავისი პუბლიცისტური უნარი და ორატორული ხელოვნება ჩაეხარჯა ეროვნული თვითმყოფადობისა და თავისებურებისათვის სახელის გატეხვაში. და უფრო არაფერი ეთაკილებოდა, ვიდრე... საქართველო და ქართველობა.

რა გასაკვირია, ერთი წელი რომ ათრევდა ციდან ჩამოვარდნილ დამოუკიდებლობას და არაფრის დიდებით არ გამოაცხადებდა ოფიციალურად, ვიდრე ეროვნული ძალები – დათა ვანჩაძის ბინაზე გამართულ მცირე თავყრილობას ვგულისხმობ – არ მოსთხოვდნენ: თუ შენ არ

აიღებ ხელთ ძალაუფლებას, მაშინ შევეცდებით, ჩვენ გავუძღვეთ ქვეყანასო.

რატომ შესთავაზებდნენ?

ბარემ დაპატრონებოდნენ მმართველობის საჭეს?

ჯერ ერთი, ნოე ჟორდანიას გაცილებით მეტი მომხრე ჰყავდა, სამწუხაროდ და სავალალოდ.

და მეორეც, მოსალოდნელი გახლდათ – და ამას დაბეჯითებით ამტკიცებს რევაზ გაბაშვილი – რომ განაწყენებულ ნოე ჟორდანიას რუსის ჯარი შემოეყვანა და თავისუფლების ის სამი წელიც ვეღარ განეცადა საქართველოს.

არც ერთი ეს სირთულე არ იდგებოდა ილიას წინაშე.

და არც რუსის ჯარის შემოსვლისა შეეშინდებოდა, რაკილა ქართულ ჯარს შესაფერისადაც გააძლიერებდა, ეროვნული სულისკვეთებითაც აღანთებდა დამოუკიდებლობის დამცველებს და კიდევ მოიგერიებდა რუსული იმპერიალიზმის შემოჭრის ყოველგვარ მცდელობას.

ლენინს არც კი ეგონა, თუ ნოე ჟორდანიას უკანმოუხედავად გაერიდებოდა საქართველოს და ჯარის გამოგზავნისას გადაწყვეტილი ჰქონდა ორხელისუფლებიანობის დამყარება – აღმოსავლეთ საქართველოში ფილიპე მახარაძე შეიქნებოდა მმართველი, თბილისში რომ დამკვიდრდებოდა, დასავლეთ საქართველოს კი ნოე ჟორდანიას დაუტოვებდნენ და დედაქალაქად ქუთაისს არგუნებდნენ.

ახალმოწესეთა ამ გადაწყვეტილებას ნოე ჟორდანიას ამცნობდა სავანგებოდ შექმნილი დელეგაცია, რომლის შემადგენლობაში მისაკო წერეთელიც და გერონტი ქიქოძეც შედიოდნენ.

ისინი ძლივას დაეწოდნენ განდევნილ ხელისუფალს სამტრედიისაში და გააცნობდნენ ბოლშევიკთა ამ გეგმას, რის პასუხადაც... უარს მიიღებდნენ.

ასეთ პირობებში ილია ჭავჭავაძეს რაღაც განსაკუთრებული, ზებუნებრივი უნარის გამოჩენა არც კი დასჭირდებოდა – ეგაა, თბილისის მისადგომებთან მოგებულ ბრძოლას ბოლომდე მიიყვანდა და XI არმიას კუდით ქვას ასროლინებდა არა მარტო საქართველოდან, არამედ – მთელი კავკასიიდანაც. თუ კი ვინმეს, უპირველესად, მას მოეხსენებოდა, რომ საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა ყოველთვის მყიფე იქნებოდა კავკასიური ერთიანობის გარეშე,

ილია, უპირველესად, ზნეობას აღადგენდა, ეროვნულ ტრადიციებს განამტკიცებდა, სწორ ორიენტირებს დასახავდა, კონსტიტუციური მონარქიისკენ გაუძღვებოდა ახალმოგებულ სახელმწიფოს. ოღონდ კონსტიტუციური მონარქიის წყობას თანდათანობით მოამზადებდა, ხალხი სრული შეგნებით რომ აპყოლოდა ამ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ პროცესს და არა ხელისუფლის ბრძანებით, თუნდ, ეს ხელისუფალი თვით ილია ჭავჭავაძეც ყოფილიყო.

დასავლეთთან ურთიერთობასაც ისე ააწყო, რომ ეროვნულ თვითმყოფადობას არ შეეღებოდა და თანასწორი თანასწორთ გაუმართავდა დიპლომატიურ მოლაპარაკებებს, რათა საქართველოს სახელმწიფოდ ეგრძნო თავი და არა ხიზნად თუ დერეფნად.

ილია რომ არ მოეკლათ...

სოციალ-დემოკრატები რომ ირწმუნებოდნენ, ილია მაინც განწირული იყო, ისე მორეოდა სნეულება, ჰადაჰა, ერთი-ორი წელი ეცოცხლა კიდევ, თორემ მეტი არაფრის დიდებითო?

მაგრამ იმჟამადაც ყველას ჩინებულად მოეხსენებოდა, რომ ილია – თვით სამოცდაათი წლის ასაკშიც – ჭაბუკივით იყო გონებითაც და სხეულითაც და საკმაოდ დიდხანსაც იცოცხლებდა.

და კიდევ გაუძღვებოდა ქვეყანას და გაუძღვებოდა ილიასებურად – მისი ზეგავლენა მთლად კავკასიისადაც რომ გადასწვდებოდა, ერთიანობის შეგნებით განმსჭვალავდა ყველას და... რაც დღესდღეობით საჭირობოროტოდ გაგვხდომია, უკვე მაშინ მოგვარდებოდა – ერთხელ და სამუდამოდ.

ილია ჭავჭავაძის ხელწერა

ილია ჭავჭავაძე (უკანა რიგში - მარჯვნიდან მეორე). ილიას მეუღლე - ოლღა ბურამიშვილი (მარჯვნიდან პირველი). ფოტოთი. 1870 წ.

იმ შორეული ხეებით

ნუნუ ჯანელიძე

იქ, იმ ხეებთან ახლოს გავლისას, ყოველთვის გული შეუჩქროლდებოდა ხოლმე. გზიდან ათიოდე ნაბიჯის დაშორებით, ჭადრებს შორის, ორი ბებერი კაკლის ხე იდგა. არავინ უწყოდა, შუაგულ პარკში ვის დაერგო ეს კეთილშობილი ხეები. ყოველ შემოდგომაზე კაკლები ნაყოფით დაიხუნძლებოდნენ და იყო მათ გარშემო ბავშვების უივილ-ხივილი. გემრიელ კაკალს მოწადინებულნი რას არ ესროდნენ საბრალო ხეებს: ქვასა თუ ღორღს, რკინასა თუ ნაფოტს. და ცვიოდა კაკლები; ზოგი უკვე თავადაც რომ ეპირებოდა ძირს დაცემას და ქარის ერთი

შემობერვდა კმაროდა, ზოგი, ნახევრად მოუშუშებელი, თავის ბუდიანად ვარდებოდა, გარეთ გამოსვლა ეძნელებოდა და ამიტომაც თავში უჩაჩქუნებდნენ და ზოგიც ისეთი, ვერა ძალით რომ ვერ დააღლეტდი თავის მწვანე, წვენიტ სავსე გარსს.

ქალი ბავშვობაში ხშირად ყოფილა კაკლის ხეების ძირას, ბევრჯერ უძებნია პატარა, მოგრძო ფორმის გემრიელი ნაყოფი. განსაკუთრებით, დილით უყვარდა იქ ხეტიალი. ქარისგან ჩამოყრილი კაკალი თვალის საცდუნებლად ხან სად გაიელვებდა, ხან – სად ყველაზე ლამაზი წამი მაშინ დგებოდა, როცა მიწისფრად შეფერილი კაკალი უცებ მიიღებდა ფორმას, მიწიდან ამოიბურცებოდა, ამოიზრდებოდა, თვალეში შემოანათებდა, თითქოს ხვითო ყოფილიყო. შეეძლო, უკვე ნაპოვნი ნაყოფი დაუნანებლად ეჩუქებინა სხვისთვის. ბავშვს ახალი კაკლის პოვნის წამი, მისი დანახვის სიხარული იზიდავდა კაკლებისკენ.

ახლაც, როცა ყოველ დილა-საღამოს უწევდა კაკლის ხეების სიახლოვეს გავლა, ახლა, როცა უკვე ჭადარაშერეული, ღირსეული ქალბატონი ბრძანდებოდა, ამ ბებერი ხეების შეხედვისას პატარა, სულელ გოგოდ იქცეოდა და დაუოკებელი სურვილი ეწეოდა მათკენ. ნეტავ, ახლაც ბავშვი იყოს, რომ ძველებურად იხეტიალოს ამ ბუმბერაზი, კეთილი ხეების ქვეშ. კაკლები, ამქვეყნად არავის და ყველას საკუთრებად, საჯიჯგნად

ქცეულნი, მაინც იმდენად სულგრძელნი დარჩენილიყვნენ, მზად იყვნენ, ყოველ შემოდგომაზე გემრიელი ნაყოფით გამასპინძლებოდნენ ქვითა და ჭოლოკით* ხელმოღერებულ გამვლელ-გამომვლელთ.

ქალმა ნადვლიანად შეავლო თვალი ფოთლებგაძარცვულ კაკლებს, პირწმინდად რომ ჩამოებერტყათ და არც არავინ ჩანდა უკვე მათ სიახლოვეს.

მაგრამ, იქნებ, გაიფიქრა ქალმა, იქნებ, სადმე აგდია ბოლო, ქარისგან ჩამოგდებული ობოლი კაკალი, რომელიც ვერავინ, ვერავინ შეამჩნია და ქალს ელოდება. რა მაცდურად, რა მომაჯადოებლად იქნებოდა დაგორებული გამხმარ წკირებსა და ნეშოებს შორის თავადაც მიწისფერი, ულამაზესი კაკალი!

ქალმა მიიხედ-მოიხედა, ვინმე ხომ არ მიყურებსო და გაუბედავი ნაბიჯებით კაკლის ხეებისკენ გადაუხვია.

* - მოკლე კეტი ხეზე სასროლად.

ბარემ, რაბრუნებთან რა...

ნუნუ ჯანელიძე

- ვაჰ, ნეტავი ნინას, რა მოკლავს თავის დღეში?! ჯავრი მან არ იცის და ტკივილი, – იტყოდნენ მეზობლები სანატორიუმის ეზოში უსაქმურად მჯდარი ნინას დანახვისას.

გაჭაღარავებულყოფილი ნინა, საუკუნის ნახევარზე მეტი გამოველო, ქმარი დაეკარგა, სახლ-კარი, ცხოვრობდა სხვის სამადლოდ სანატორიუმში. ეგებ, ჯავრიც კი ჰქონდა თავისი სამყოფი და ტკივილიც, მაგრამ მეზობლებს მაინც ასე ეგონათ და არცთუ უსაფუძვლოდ. მუდამ კარგ ხასიათზე იყო ნინა. მშვიდი, მხიარული, არაფერზე დაიწუწუნებდა, არავის არაფერს შესჩივლებდა, თითქოს არც არაფერი აკლდა ქვეყანაზე. ერთი შვილი ჰყავდა, სიბერეში გაჩენილი ზაირა, დედასავით ისიც თითქოს უპრეტენზიო, მაგრამ უფრო უდიდამო. მიდიოდა დედა-შვილის ცხოვრება ერთფეროვნად, ვიდრე ერთ დღეს ზაირამ დიდ ქალაქში არ გადაწყვიტა წასვლა. უფრო სწორად, ნინას გერებმა შემოუთვალეს, ზაირას ჩვენ გავზრდით, ვასწავლით და ბედს ვწევთ.

წავიდა ზაირა, გაუდგა გზას დიდი ქალაქისკენ. წავიდა და წავიდა. უკვე რამდენიმე კვირა იყო გასული, ზაირასგან კი არაფერი ისმოდა. წუხდნენ მეზობლები, ხომ მშვიდობა არის მის თავსო. რაც არ უნდა იყოს, ზაირა მათ ხელში იზრდებოდა. მშვიდად იყო მხოლოდ ნინა, ჩავიდოდა, აბა, რა იქნებოდაო.

გავიდა რამდენიმე თვე. ზაირა კვლავ დუმდა. ნინა მეზობლებს ამშვიდებდა, ნუ გეშინიათ, არ დაიკარგებოდაო.

გავიდა ერთი წელი, ორი. დაიკარგა ზაირა. მეზობლებსაც თანდათან მიავიწყდათ. ისევ ნინა თუ შეახსენებდა ათასში ერთხელ, ალბათ, კარგად არის, ბარემ, სკოლას დაამთავრებს და ჩამოვაო.

კარგ ამინდში დაჯდებოდა სანატორიუმის ეზოში მდგარ გრძელ სკამზე, თან ქსოვდა, თან გაჰყურებდა ნაძვებს. ხანდახან გვერდით დაქალიც მიუჯდებოდა, ვარო, ისიც ხელში საქსოვით.

- გამარჯობა, ნინა! – ეტყოდა ვარო.
- გამარჯობა, ვარო! – უპასუხებდა ნინა.

სულ ეს იყო მათი მეგობრობა. ისხდნენ, დუმდნენ და ქსოვდნენ. ალბათ, ფიქრიც ერთნაირი ჰქონდათ. ჰოდა, რა საჭირო იყო ლაპარაკი.

თუ სხვებიც შემოურთდებოდნენ, გაფაციცდებოდნენ მათ ლაპარაკზე. სასაცილო ამბავზე ვარო კბილებჩაცვენილ პირზე ხელს აიფარებდა და ახითხითდებოდა, ნინა კი გასათხოვარი გოგოსავით გადაიკისკისებდა (კბილები არ აკლდა) და წმინდად დავარცხნილ და „გრებეშოკით“ დამაგრებულ თეთრ თმაზე ხელს გადაისვამდა. საოცარი ის იყო, რომ ეს ასაკოვანი ქალი ბავშვობიდან ვერ გამოსულიყო: ან ტვინს არ გაეშვა წინ, ან ბუნებით იყო ბავშვი. საარაკოდ ქცეულიყო მეზობლებში მისი

გულუბრყვილობა.

ახალი ხიზნები იყვნენ, ცივი ზამთრისთვის შეშის ღუმელს ურიგებდნენ სანატორიუმში მცხოვრებლებს.

- „ფეხების“ მეტი რა მაქვს გულაუთაში, - იუარა თავისი წილი ღუმელის აღება ნინამ და ყველა სახტად დატოვა.

ამის მერე არც ის უნდა გააკვირვებოდათ, მეზობლების კითხვაზე, მარტო რომ ხარ ოთახში, ხომ არ გეშინიაო, ნინამ როგორც უპასუხა:

- რისი უნდა მეშინოდეს, აგერ არ არის ანზორი, ის რომ ხვრინავს, ჩემთან კარგად ისმის.

ანზორიც მეზობელი იყო, დერეფნის ბოლო ოთახში ცხოვრობდა ცოლ-შვილთან ერთად. მართლაც რომ მაღლიანი ხვრინვა იცოდა, ცოლს ძილს უფრთხობდა, სამაგიეროდ, თურმე, მეზობლების უსაფრთხოებას იცავდა.

ახლა ზაირა გავიხსენოთ ისევ, მეზობლებში უკვე ლეგენდად რომ ქცეულიყო. საოცარია, ამ ხნის მანძილზე არც დედას გაუწევია შვილისკენ, არც შვილს მოჰგონებია დედა. საიდანღაც მაინც ჟონავდა ცნობები: ზაირას სკოლა დაუმთავრებია, სამედიცინო ტექნიკუმში ჩაუბარებია და ბარემ, ისწავლოსო, ამბობდა ნინა. საჩქაროც რა იყო? დევნილობის წლებიც გრძელდებოდა და გრძელდებოდა.

ნინა ძველებურად არხეინი იყო, უშფოთველი. ვითომ შვილი არც ჰყოლია. კიდევ რამდენიმე წლის გასვლის შემდეგ ნინამ ამბავი მოიტანა, აჰა, გათხოვილა ჩემი ზაირაო.

გამოცოცხლდნენ მეზობლები, ქალო, ახლა მაინც წადი, ინახულე შენი შვილიო. მერე იფიქრეს, ეგებ, ზაირა ჩამოვიდეს თავის ქმრიანადო, მაგრამ შენც არ მომიკვდე!

ბარემ, შვილი ეყოლება და მერე წავალო, ნინამაც. შეეძინა ზაირას გოგო, მერე – ბიჭი. ბოლოს, მგონი, ნინა ცოტა შეფიქრიანდა. ერთ დღესაც მეზობლებს უთხრა, ზაირასთან უნდა წავიდეთ. ისიც ზაირასავით წავიდა და წავიდა.

ამის შემდეგ მეზობლებს ნინასგან არაფერი გაუგიათ. ალბათ, ჩაადწვედა დიდ ქალაქში, ან რა საჭიროა ნინას ამბების გამოკითხვა?!

ბარემ, დაბრუნდებიან აფხაზეთში და...

გიორგი გობერია

ახალ ხუბიყას «წილი სოხმს» ხსნის ცნობილი პუბლიცისტი, «ოქროს ჯარმისა» და «ოქროს ფითის» მფლობელი გიორგი გობერია. მისი მხავანდობიანი ექსპერტული მოღვაწეობიდან საკმაოდ დასასახელეთი ხამენიშე მათგანი: გაზეთ «ახალგაზხდა იველიის», «შახვანდის», «მეხნისა» და «მესამე თვანის» ხედაქოხი. ახის საგამომცემლო სახლის «მესამე თვანის» დიქექოხი და ექნად «ფენომენის» დამფუძნებელი და მთავარი ხედაქოხი.

ალსანიშნავია გიორგი გობერიას პედაგოგიური საქმიანობის მხავანდობანი გამოცდილება. განათლების მეცნიეხებათა აკადემიური დოქოხი საქსთველოს სხვადასხვა უნივერსიტეტში ეთხელობს დექციების ექის, ხომელთაგან გამოვეყოფილი: ექსპერტული გამოძიება, მედიამენეჯმენტი, პიასი და მედია, საინფორმაციო ომი და მედია, ბექქეხი მედია, ინტექნექტექსპერტული და სხვ.

გიორგი გობერიას, ხმოხც ნიქიეხი პუბლიცისტის სახელი, ქეხი ეივე «ახალგაზხდა იველიის» («ახალგაზხდა ეომენისტი») ფუქსელებიდან ახსოვს ომამდე სოხმს.

ახალგაზხდებისთვის მისაბადი იყო მისი ექსპერტული სიმალე და გაბედელება, ხელიდან ხელი გადდიოდა თითქმის ყველა ნომეხში დაბექილი, მხაკვეხე-პუბლიცისტული ახიოვნებით გამოხრეული პუბლიკაციები.

1992 წლის 2 ოქტომბეხს დაეცა გაგხა. ეკვე ხამენიშე დეში გამოვიდა სპეც-ნომეხი «ყვედაფეხი გაგხის ქიბედიასუ». «ახალგაზხდა იველიისში» დაიბექდა გაზეთის დამატება სახენლოებით «ყვედაფეხი აფხაზეთის ომეხე». ამ გამოცემათა იდეის ავეოხი და ხედაქოხი იყო გიორგი გობერია.

ჩემი ოცნება და სეხვილია, აფხაზეთის დაბეუნების შემდეგ ოჯახთან ეთად იქ გადავიდე საცხოვეხებად, - ამბობს გიორგი გობერია.

ეხთი შეხევეთი, ურვეულოა მისი წეხილი სოხემისადმი. ქადქს მიმასთავს, ხმოხც სელიეხს. ავეოხი თითქოს ეიმელო საქმეს შესქიდეხია, მოხეხეხების მოხეხეხება ხომ განუხახავს, მაგხამ მალე ხვეხები, ხა გუნეფელია იგი. ამიკომაც ასე ბუნეხივიას წეხილი გამოფლავებული ემოცია და ინტიმი. ხვეხები, ქადქი მასტო შენობები და ქეჩები ეი ხაა, მას აქვს სელი. სოხმს შეიძლება ენდო, ედაპახეყო, მეგობახივით მიმასთო.

თვანი მივადევენოთ ავეოხის ტექსტს და მასთან ეთად შევიგეხნოთ მონატეხებული სოხემის სელი და სეხენი.

სულისა და სურნელის ქადექს

გიორგი გობერია

მთხოვეს, მოგსალმებოლი.

თავიდან დავთანხმდი, თუმცა მალე მივეხვი, არ იყო ეს იოლი საქმე.

სიმართლე ვთქვა, შენ არ იყავი ჩემი ქალაქი.

მე შენს წიადში არ დავბადებულვარ, არ გაგზრდილვარ, არც მიცხოვრია.

მაგრამ შენ ის ქალაქი ხარ, რომელიც მართლა ძალიან ხშირად მესიზმრები, მუდმივად ჩემს ტკბილ-მწარე მოგონებებში ხარ და სულს მიფორიაქებ.

ბავშვობიდან მოყოლებული დღემდე გგონია, რომ ყველა ქალაქს თავისი სული აქვს, თავისებური, საოცრად საკუთარი და გამორეული. ისეთი, რომელსაც გგონია, ხელს გაუწვდი და ისიც თავის სულს შემოგაგებებს, გულს გაგისხნის და დაგხანძრავს. ასე იციან დიდმა ქალაქებმა, დედა-ქალაქებმა.

მერე, როგორც ხდება ხოლმე, სოფლის ორღობე მიაცილებს ადამიანებს დიდ ქალაქამდე.

ჩემთვის პირველ დიდ ქალაქად შენ იქეცი. ზოგჯერ ორი-სამი ტრანსპორტის გამოცვლა

მიწვევა, შენამდე რომ მომეღწია. მახსოვს, როგორ უსაშველოდ იწელებოდა გზა ოჩამჩირიდან შენამდე. ყველაზე გრძელი და დაუსრულებელი მეგონა გზის ეს მონაკვეთი.

სოფლის ორღობიდან დაძრულ ბიჭს უკვე კელასურთან მეგებებოლი.

შენ მაგრძნობინე პირველად ძირძველი ქალაქის სული და სურნელი. ქვეშეცნეულად ყოველთვის მომიხაროდა შენკენ. მხიბლავდა შენი ქათქათა, ჩამყუდროებული სახლები, თბილზე თბილი ხალხი, კოლორიტები, მათი ურთიერთგატანის ნიჭი, მეზობლობა-მოყვრობა და რა ვიცი, კიდევ რა; ქუნები ერთმანეთისგან განსხვავებული სურნელით იცნობოდა და თავს გამახსოვრებინებდა. არ

მეგულება მეორე ქალაქი, მსგავსი ეპითეტით შემკული „Город без фараеров“, - უფრო ღირსეულად ვერავინ დაგახასიათებდა.

მერე ისე აეწყო, რომ ყველა ჩემიანი საქართველოს ორ ქალაქში - თბილისსა და სოხუმში დასახლდა. მაშინ უფრო ახლობელნი შენთან მეგულებოდნენ და მეც შენკენ გამოვრბოდი, როგორც კი საშუალება მომეცემოდა.

მერე შენს თავზე საავდრო ღრუბლები მოიქუფრა. ომის პირველივე დღეები, თუმც არ გვეგონა, უხეშად შეეხო შენს ქათქათა სულს, სოხუმურ ურთიერთობებს და საბოლოოდ ყველაფერი უმოწყალოდ გათელდა.

იმ ავადსახსენებელი დროისთვის მე უკვე თბილისში ვცხოვრობდი.

ღირსეულ საქართველოს შენი დაჭრილი სული სტკიოდა, ზნეობრივი საქართველო გულს ძლივს იბრუნებდა, თუმცა მაშინ სულიერად ღარიბმა

აღამიანებმა ვერ გაითავისეს შენი ტკივილი, რაც მათ სულიერ სიმწირეზე მეტყველებს.

ბევრნი ვხვდებოდით თავიდანვე განწირული ომის უშედეგობას, მაგრამ მაინც, ვისაც როგორ შეგვეძლო, ისე ვისდიდით ვალს.

1993 წლის აპრილში ჩემს სტუმართან, ცნობილ ბულგარულ ჟურნალისტთან რაღა მიღვევასთან ერთად გეწვიე. შენ უკვე დაჭრილი გედივით ფართხალებდი. ვფიქრობდი, ჩემი სტუმრისთვის უხილავი ინფორმაციული ომის გაშუქება მეთხოვა. ისიც დიდსულოვნად დამთანხმდა.

ბევრი ვიარეთ შენს ქუჩებში, სანაპიროზე, გარეუბნებში. რაღამ მართლაც უამრავი ინფორმაცია მოიპოვა და ბულგარეთისა და ვეროპის საინფორმაციო სააგენტოებში გამოაქვეყნა ყველაფერი. ჩემს სტუმარს ომის ქარცეცხლში გახვეულმა უმასპინძლე, მაგრამ ღირსეულად. უკვირდა ბულგარულ ჟურნალისტს, რომ ომმაც კი ვერ გატეხა ქართული სტუმარ-მასპინძლობის ტრადიცია მეომარ ქალაქში.

მერე იყო ისეთი რამ, რაც დღემდე მიფორიაქებს გულსა და გონებას. შტაბში გვითხრეს, რომ ჰოსპიტალში ეწვინათ ტყვე სომეხი ბიჭი ბაგრამიანის ბატალიონიდან. რაღამ დაიჟინა, უნდა მანახოთო! ვითხოვე და მიგვიყვანეს საავადმყოფოში.

დერეფანში იწვა უწვერ-ულვაშო, ასე 14-15 წლის ყმაწვილი, რომელიც შიშამდგარი თვალებით შემოგვცქეროდა. რაღა რუსულად გაესაუბრა. მე არ ჩავრეულვარ. ბიჭი გამოტყდა, როგორ აგიმხედრდა შენ, სოხუმო, როგორ მოხვდა ბაგრამიანელებთან.

რაღას დიდხანს არ უსაუბრია ბიჭთან. დარწმუნდა, მიუსხედავად ომისა, ბიჭს ღირსეულად ეპყრობოდნენ. რომ მორჩება, რას იზამთ, ხომ არ მოკლავთ? რაღაც ამდაგვარი იკითხა რაღამ. ვეცდებით, მშობლებს ჩავაბაროთო, იყო პასუხი.

- Гигла. я уже начинаю осознавать, кто такие сухумчане, редчайшее проявления человечности!

... წლები გავიდა იმ დღიდან, იმ გაღეული სომეხი ბიჭის, შენი კეთილშობილების წინააღმდეგ მებრძოლის ნახვიდან. ვფიქრობ ხოლმე, ნეტა სადაა ახლა ის ბიჭი, თუ სწორად მახსოვს, სერგეი ერქვა...

სულ მგონია, ქართველი და აფხაზი მოძებნის საერთო მნიშვნელს თანაცხოვრების გასაგრძელებლად. ეს აუცილებლად მოხდება, რაღვან შენს სულს ასე სურს, ჩვენს საერთო ტრადიციებს, გუშინდელ და ხვალინდელ დღეს.

ნეტა, რას იზამს ერთ დროს შენს წინააღმდეგ ამხედრებული სომეხი ბიჭი, უკვე 40 წელს მიტანებული. თვითონ მას რა დღეში აქვს სული?

გავიგებ, ალბათ. მანამდე კი ასე ვიტყვი, შეხვედრამდე, ჩემო სოხუმო, სულისა და სურნელის ქალაქო...

ვხატავ, ხოგოხყ ვხედავ, ვხედავ, ხოგოხყ მიყვახს, მიყვახს - ღმერთის ძიებაში...

დალი მუხამძე

რწინღები

Ars longa...*

გზამ მთებისაჟენ წაგვიყოღა,
 გაგვათამამა...
 ავეყვით ვინჰო ბიღიჟს
 ღვთის საუღღოსჟენ
 ჩვენ, ხაინღები
 ფუნჯის და ფეხის.
 ცის გახსნაც ვნახეთ,
 შვეინახეთ ცა იღემარი,
 ჰეჰღების მინღოხს
 გვიხიღების ნოხი ვუფინეთ,
 გადავეფეხინეთ ოცნებებით
 თოვლიან ქეღებს,
 ახაგვის კოტებს, ნასახღახებს
 გ ა ღ ა ვ ე ფ ხ ი ნ ე თ.
 ახნივის ფეხათა ქაჰიშხაღში
 გვექონღა ნათღობა.
 დიღი მაღღობა, წინამღღოღო,
 ჰეი, მაესტო!
 რეჰე ხეობაში ჩანოღიღი
 წისღი დაესწო
 სეღის ზეიმს და ჩაგვიხეტა თეთიმა კაღახიმა,
 წინაჰახთა ძვალთშესაღღამა.
 მზის სანთელს ვწვავღით
 და ვგავღით ჟეთიღ ჰიღიგეიმებს,
 ციღან მოსეღებს.
 ჩვენ ტეხისტები აჰ ვყოფიღვახთ
 ჩვენს სამშობღოში -
 მინა გვეჟიოღა!
 მეჰე ჟი, ხოცა წინამღღოღი
 მზისფეხი წისღში სამეღამოღ გაეჩინახღა,
 დავობღღით თითქოს...
 სიყვახეღით ავივსეთ ჟაღთა
 სანეგეშოღ და -
 დავეჩით ეხთაღ ხაინღები ფუნჯის და ფეხის.
 მთისჟენ ნახეღი გზა ეღვახებს, ცა ისევე გვეღის,
 გამოვჟეხავთ მთვაჰეს ზეჰგჩანთებში, ხოგოხყ
 სიყვახეღს
 და დავინყებუღ ბიღიჟების
 საძებეხაღ წავაღთ!

ლამით სწავლება

დალი მუხამი

მგლის ღედა იჯდა, ტიხოდა,
მინას ფხოჭნიდა ბიჭყალებით:
მგელი აი მქვია, სიხცხვილო,
ღედა ვაი შესაბხალები.

აღეთს ხო დიდი მუხა დგას,
იქ ვზიხიდი ღეჯეებს იმედად,
მაგხამ, ვაი, ხომ ცხმოვხებამ
ცხუ ყოფა გამოიმეტა.

ვეი გახდნენ ჩემი შვილები
ბახეშვიანნი, მგლეხები,
ნემეტუნით ეხეტებიან,
შიშით უსჯებათ ბელები.

აღახც ბიძოლაში ივახგეს,
ველახც გმიხუდად ევებიან,
მტეხი ხო ეთხედ დასჭყივლებს,
იმნამსვე დანებებიან.

ხალა ვქნა, ხოგოხ მოვიქცე,
სიხსლის მაგივხად წყალია,
მგელი, ძალღეხად მცხმოვხები,
ვაი, ხა შესაბხაღა!

დამნაშავე ვაი, ვეი ვზახდე,
გამომივიდნენ მონები,
მგლეხი ეანონი დააგდეს,
იოლი ნახეს ფონები.

მთვახეს შევყმეუი ღამი-ღამ:
მიშველე, დიდო ღედაო,
ნათლის ეფვანი შეაბი,
ეთხახი, იყვენენ მხნედაო!

მთასამევიდოხში დაბიუნდნენ,
ბახში ხად ენდათ ნანწალი,
იყოდნენ, იქ აი ასცებათ -
ყყვია და შავი ბანახი!

უხმობდა წინაპხების ღანდს
ღედა, დახდების მენიღე...
ახაგვის ტაღლებს მიჭქონდა
ემევები ჩამოღენიდი...

ზაშურ კალანდია

ცნობილი "სამუელის", ძმების - გენო, ზაჟი და ხენე ჯალანდიების ფენომენი გამორჩეულია. იყო სიყვავის სამსახურში და, ამასთან, ერთმანეთისგან ასე განსხვავებული და ლიხებული ლიტერატურით გაამდიდრო ეროვნული მწიქლობა, უღლის წყალობასთან ერთად, ეს ჭეშმარიტ ხელოვნება სვედნიდა.

სამწახანოდ, ბატონ ხენეს, ჩვენი ექიანლის დიდ გულშემატკივარს, ნაადრევად გამოუთხოვა მისი მალაღმკრებელიანი მკითხველი.

ამჯერად ხუბიყას "მხნაძი თეთი ფუხსაქცა" უძღვება ბატონი ზაჟი ჯალანდია, ცნობილი ჰომოზიკოსი, ვინც ჰიხადი შეხვედრებითა თუ საავტორო ფუხსებით მუდამ ინტელექტუალური დილოგზე გინვევს.

მწიქლის საინტერესო შემოქმედებითი გზა ჯი "მოკლედ" ასეთია:

ლიტერატურული ჰედაქტოხი მთაგმნელობით ჯოღეგიაში; "მატიანის" ჰედაქტოხი წიგნის სახეღმნიფო ჰაღატაში; 19 წელიწადი ექიანდ "ციხის" ჰედაქტოხი; 15 წიგნის ავტოხი (მათ შოხის, სამი ჰომანის); სახეღმნიფო და იღია ჭავჭავაძის ჰეღიეღის ღაქიქატი; და ბოღოს, აგუი უჯვე მესამე წელია, ჰედაქტოხობს მიღაღი ლიტერატურული სტადიციის მქონე ექიანდ "ღინას", დიზაინითაც და მიწაღსობღივი ფოღმატითაც სასიქეთოდ განახლებულს.

"იღღენის" თხოვნიოთ, უამღავ ცნობიღ თუ სახეღოვან ჰიოოვნებას შოხის, ჰომეღთა გამოც წახსული უამაყება, ზაჟი ჯალანდიამ უღღესი ქსითვეღები - ჰავღე ინგოოყვა და ღადო გუღიაშვიღი გამოაღჩიღა, მოიგონა იღინი და ამით ზნეღობღიობისა და ეღის მსახეღების განსაქუთიებული საღისღი გამოკვეთა.

ფუნოა ღაღმბაზში

ზაშურ კალანდია

წინა საუკუნეების 80-ანი წლებია, სოხუმიღან გენო მირეკავს:

- „ღიღერატურნაღა გაზეტას“ ღენინგრაღელი კორესპონდენტი ჰამოღის თბიღისში, კარგი კაციღა, მეგობარიღა, ჰემი სახეღით დაღირეკავს და ყურადღება მიღქციე.

მართღაც, მეორე-მესამე დღეს ჰამობრძანდა სტუმარი მეუღღლითურთ და სასტუმრო „ივერის“ ვესტიბიულში შევევდი. იმ დღეს გვიანობამღე ვიხეტიღღეთ ძვეღ თბიღისში, მერე ვესტუმრეთ დიღის მცხეთას, სვეტიცხოვღიღან სამთავროში გაღაღეღით, ჯვარზეც ავეღით და საღამოს მცხეთის ცნობიღ „საღობიეში“ ცოტა რომ შევეჭიკტიკღით, ანდრეიმ განმიცხადა: ჰემი მეუღღლე ხეღოვნებათმცოღნეღა, გამორჩეულად უყვარს ღადო გუღიაშვიღის მსატვრობა და მას თუ არ შევახვედრეთ, არაფერი გამოვავ!

შევეწუხდი. მაგრამ იქვე გამახსენდა, ჰემი უფროსი მეგობარი, მწერალი ღერი აღიმონაკი კარგად იცნობს ბატონ ღადოს და ხვალ სახღში ვესტუმრებით-მეთქი, დავამშვიდე სტუმარი.

მართღაც, უკვე ოთხი საათისთვის ყოფიღი მსატვართა სახღის უკან, დღეს მისი სახეღობის ქუჩაზე, ვართ.

ღადო გუღიაშვიღის ნახატი

კარს ქალბატონი ნინო გვიღებს.

მაღალჭერიან და ვრცელ, განათებულ დარბაზში მოვხვდიოთ. დიღი მსატვრის ყვეღა შეღვერი, რაც ვიციოთ და რაც არ ვიციოთ, გამოფენიღია და სუნთქვა მეკერის, წამიერად სულიც მიგუბღება, მიახლოებას ვერ ვბეღავ.

აგერ, ბატონი ღადო გამოღის...

ბატონი ღერი აცნობს სტუმრებს...

მერე ნელ-ნელა ვთამამღებით...

ბატონი ღადოს ხმა მესმის:

- დავდივარ აქ, ამ დარბაზში და ვფიქრობ,

მართღაც რამეს ნიშნავს ეს ნახატები, დირებუღია თუ?..

გაოგნებას ვერ ვასწრებ.

სტუმარი ქალბატონი ეკითხება:

- ბატონო ღადო, თქვენსა და ფიროსმანის შესახებ

შენგეღაღას ფიღმიღან ვიცი. იქნებ, უფრო მეტი გაქვთ

სათქმელი?..

- ერთხელ ნიკალასთან ვარ, - იწყებს მხატვარი, - თეთრი საღებავი? ნიკო იღებს მაგიდიდან ცარცის ნაჭერს, აგდებს იატაკზე და ქუსლით ფშვნის, აი, თეთრი ფერი!.. მერე ნახშირს იღებს და იგივე მოძრაობით აჩენს უკვე შავ ფერს...

თბილად იღიმება...

როგორც ვიცი, აქ სადღაც მოდილიანის ნახატი უნდა იყოს...

ვეძებ... ვპოულობ...

თავად ყვება კაფე „როტონდაში“ გენიოს მხატვართან შეხვედრის ამბავს.

გამორჩეულ ადგილას შუშის გამჭვირვალე ყუთია, შიგ ნახევრად დაცლილი კონიაკის ბოთლი დგას.

ვათვალიერებ.

მხატვარმა შემნიშნა:

- პასტერნაკმა თბილისში უკანასკნელი სტუმრობისას გამოსამშვიდობებლად გამომიარა... რაც დავლიეთ და რაც ვერ დავლიეთ, იმასაც ხედავთ...

სევდიანად იღიმება.

ოთხივეს პატარ-პატარა სუვენირები გვისახსოვრა საკუთარი ხელმოწერით.

ეს ფოტო კი მხატვრის მეუღლემ – ქალბატონმა ნინომ გადაგვიღო.

მოკლედ, უჩვეულო დღე იყო, უფრო ზუსტად, ორ საათზე მეტ ხანს დაყვავით დიდი

მხატვრის ზღაპრულ სამყაროში.

მხატვრის სახელოსნოში (მარცხნიდან):
ლერი ალიმონაკი, ზაურ კალანდია, ლალო
ბუღიაშვილი, ლენინბრალელი სტუმრები

მეჭყრჭკოეაყხაყცესის სწორიფერი

გენო და ჯანო არიან ჩამოსულები, გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველოში“ აქვთ საქმე. მივდივართ. თურმე იქ რემონტია, კირისა და ცემენტის მტვრის ბუღშია ქვედა სართული. გაბრუნებას ვაპირებთ. ნაცნობი გვეუბნება, გამომცემლობის დირექტორი – ელგუჯა მადრაძე მადლაა, მეოთხე სართულზეო.

თქვენ ადით, მე აგერ, სადალაქოში ვიქნები-მეთქი, ვეუბნები მათ.

შევდივარ.

დალაქმა თეთრი წინსაფარი შემომახვია და გულმოდგინედ შეუდგა საპნის აქაფვას.

ხმა მესმის:

- ნიკოლოზ მეორე დიდ პატივს სცემდა თქვენს პროფესიას...

სარკიდან ვხედავ, ღია კარში ჩია, ჭადარაწვერიანი მოხუცი დგას და რბილად იღიმება. ეტყობა, კედელს მიეყრდნო და შავი ლაბადა კირში აქვს ამოსვრილი.

- რა გინდა?

ცალყბად გაეპასუხა დალაქი.

- ჯაგრისს ხომ არ მათხოვებთ?

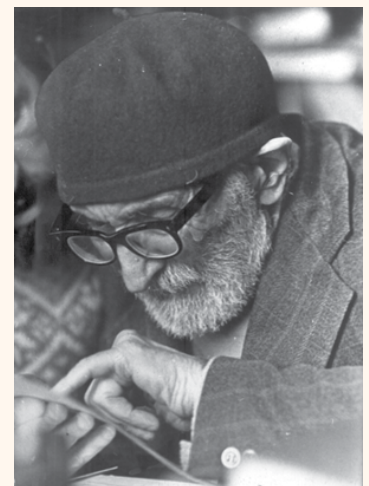
ვატყობ, არ ესია მოვნა.

- ვინ არის?

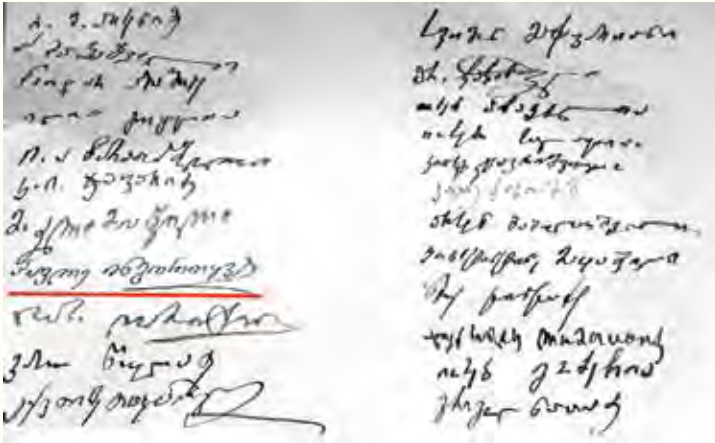
ჩურჩულით ვეკითხები.

- ეე... - ხელი უდიერად აიქნია, - პავლეა, ინგოროყვა...

გავშრი, ფილოლოგი ვარ, თან ვმწერლობ, უკვე ვიბეჭდები...

პავლე ინგოროყვა

პავლე ინგოროყვა ხელმოწერა საქართველოს დამოუკიდებლობის დეკლარაციაში. 1918 წ.

ეს გვარ-სახელი მთელი საუკუნეა, არა მარტო მეოცე საუკუნის პირველი ნახევარი...

ვდგები. უხეშად ვიცილებ წინსაფრით ქაფს, მაგიდიდან ვიღებ ჯაგრისს და გულმოდგინედ ვუწმენდ ლაბადას ძვირფას მოხუცს.

მადლობაო, თბილი ღიმილით მპასუხობს იგი და მიდის...

* * *

მეორე შეხვედრა უფრო საინტერესო მგონია.

„ცისკრის“ რედაქციაში ვარ.

ოფიციალურად არ ვმუშაობ „ცისკარში“,

მაგრამ ყოველ დღე აქ ვარ, ცისკრელად ვითვლები.

ციალა არდაშელიასა და ნანა ჯაფარიძის ოთახი შედარებით მყუდროა. აქ რომ შემოხვიდე და გაჩერდე, დისიდენტურად განწყობილი მაინც უნდა იყო! წინა ღამით ტელევიზიამ რეზო თაბუკაშვილის გენიალური ფილმი „საქართველოს მეჭურჭლეთუხუცესი“ უჩვენა და ამაზე ვბჭობთ – გახარებულები და აღტკინებულები.

უცებ ციალა ამბობს:

- ხალხო, პავლე ინგოროყვა ყოფილა ცუდად და ვინახულთ! უკეთეს ადგილას სად წავაღოთ, როცა ჩვენი ქვეყნის მეჭურჭლეთუხუცესზეა საუბარი; ბატონი პავლე წმინდა ექვთიმეს ტოლი და სწორფერია.

ნანა ჯაფარიძე შეფოვნდა, ზვიადი (გამსახურდია – ზ.კ.) უნდა მოვიდესო.

დაუუბარებთ ვინმეს და იქ მოვაო, ამბობს ციალა.

ვხვდები, ვის გასაგონად თქვა. ის „ვინმეც“ ამ ოთახში ზის. ის ჩვენთან არ აპირებს წამოსვლას; აქ მთავარი ის არის, რომ ზვიადი მას არ ელაპარაკება და რანაირად შედგება მათ შორის კომუნიკაცია, მაეჭვებს და მეღიმება.

ძერჟინსკის ქუჩა აქვეა, ხუთ წუთში იქა ვართ.

კარს ბატონი პავლეს ქალიშვილი გვიღებს.

შევდივართ ციალა, ნანა, იზო ჭილაძე, ბათუ დანელია, ზურაბ თორია და მე.

ბატონმა პავლემ გვიცნო და გაიხარა-მეთქი, ვერ ვიტყვი, თუმცა, ვგრძნობ, ესიამოვნა...

წვეს მისუსტებული მოხუცი, თბილად ეღიმება...

ჩვენ ისევ იქა ვართ, თაბუკაშვილის „მეჭურჭლეთუხუცესს“ დავსტრიალებთ თავს...

„ცისკრიდან“ გამოყოფილი ყაყანი გვაქვს, რა განძი, რა სიმდიდრე შემოუნახა საქართველოს ამ კაცმაო!..

ეტყობა, მოხუცი დაიღალა, გადმოგვხედა და:

- აბა, რა უნდა ექნა? – იკითხა მშვიდად.

უფრო ზუსტად, ხახულის ხატი თუ თამარის ჯვარი გაეყიდა, ნოყიერი სადილი რომ ეჭამაო? და გაჩუმდა.

სხვისი არ ვიცი და მე გაპარვა მომინდა.

დიდხანს არც დავრჩენილვართ.

ჩოხოსნები (მარცხნიდან): ვახტანგ კოტეტიშვილი, კონსტანტინე ბამსახურდია, პავლე ინგოროყვა და ალექსანდრე აბაშელი. 1924 წ.

1. გაიხსენეთ, რომელი დიდი ხელმწიფის სეფექტები იყვნენ კრავაი ჯაყელი და ხვაშაქ ცოქალი?

- ა) დავით აღმაშენებლის;
- ბ) თამარ მეფის;
- გ) გიორგი ბრწყინვალის.

2. როგორ ღამეს ნიშნავს „კაკანი“?

- ა) ნაკლებად ვარსკვლავიანს;
- ბ) უმთვაროს;
- გ) კაშკაშა მთვარიანს.

3. ვის უწოდებენ „კონდოტიერს“?

- ა) მამაც მეომარს;
- ბ) მოღალატე მეომარს;
- გ) დაქირავებულ მეომარს.

4. ადრეული ქრისტიანული ეკლესიის წინააღმდეგ პირველად ვინ გაილაშქრა?

- ა) მეფე ჰეროდემ;
- ბ) დიოკლიტიანემ;
- გ) პილატემ.

5. აფხაზეთსა და სამურზაყანოს შორის რომელი მდინარე გადიოდა (ამ მდინარეს დღემდე იგივე სახელი ჰქვია)?

- ა) ენგური;
- ბ) ბესლეთი;
- გ) ღალიბგა.

6. საფრანგეთის ამ მეფემ 72 წელი იმეფა. ამბობდნენ, რომ მისი მეფობის დასაწყისი და დასასრული უკვე არც არავის ახსოვდა. რომელ მეფეზეა ლაპარაკი?

- ა) ლუი XIII-ზე;
- ბ) ლუი XIV-ზე;
- გ) ლუი XV-ზე.

7. იტალიის ისტორიული მონუმენტის – პიზის კოშკის აგება დაიწყო XII ს.-ის 70-იან წლებში. ეს შეიძსართულიანი კოშკი, რომელსაც დღესაც გადახრილი ჰქვია, როდის გადაიხარა პირველად?

- ა) XII ს.-ში;
- ბ) XVII ს.-ში;
- გ) XIX ს.-ში.

8. რენესანსის რომელი უდიდესი ფერმწერის ცნობილი ტილოა „განკითხვის დღე“?

- ა) ლეონარდო და ვინჩის;
- ბ) მიქელანჯელოს;
- გ) რაფაელის.

9. აფხაზეთის რომელი მეფის დროს და როდის გამოცხადდა ქუთათისი (ქუთაისი) აფხაზეთის სატახტო ქალაქად?

- ა) ლეონ II-ის დროს, VIII ს.-ში;
- ბ) გიორგი I-ის დროს, IX ს.-ში;
- გ) ბაგრატ I-ის დროს, X ს.-ში.

10. დიდუბის პანთეონში ერთ-ერთი საფლავის ქვაზე აღნიშნულია, რომ იგი ამა და ამ პიროვნების მეუღლეა. მაგრამ „ამ პიროვნების“ საფლავი დაკარგულია და მისი მეუღლის ძვალთშესაღები სიმბოლურად მის საფლავადაც ითვლება. ვინ არის იგი?

- ა) ტიციან ტაბიძე;
- ბ) მიხეილ ჯავახიშვილი;
- გ) ვეგენი მიქელაძე.

ლანი ახვლედიანი

პუბლიკაცია, რომელიც "იარქანში" მოგვიტანა თუ-ს სტუდენტმა დანი ახვლედიანმა, იმ განსაკუთრებულ შემთხვევად მივიჩნიეთ, ღედაქიის ისედაც ახაქითფეხოვან ყოველდღიუხოზას ჟიღუ უფხო საინტეჯესოს ხომ ხღის.

თუქმე ხოგოხ ველოღით შოხი გზიღან მიღებუღი ბახათიჯით ამ გზავნიღს სოხუმიღან; ხოგოხ მოგვნახუბია იმ "ძვეღებუ-ჩვენებუი", რომღმღერი უთიუიჯითობის ენახუ მოსახუბე აფხახი ჟაცის გუღითადობა; ახანღახუღა აჯკოხის სტატიიღან (სადაც ნამღვიღი ამბავია მოთხომიღი) ვიგებთ, ხომ, საბუღნიუხოღ, ჩავღიღი ნღების უუთმანეთობას ჩვენთან უთად თუქმე "ზღვა, ხომღელიც შოხიას" სიახლოვეს მყოფი ის აფხახი ღევაზ ღაქიბაჯ მისტიხის, ვისაც ჟახთუღ-აფხახუი თანაცხოვიების ნახსუღთან

უთად მისი მომავალიც ეიღებუა.

"გამოფხიზღების, მონანღების, მიტევების გზა ჟახთვეღებმა ღა აფხახებმა უთად ენღა გაიხონ", თვის განში ღაბადებუღი ღა გახიღიღი დანი ახვლედიანიც. ამიტომაც მისთვის ენუვისა ღა სტახახუიგის მალაღი ღონის შეხვეღეებუე მეტს ნიშნავს მისივე თანატოღ აფხახ ბიჭუნასთან ღამეგობუბეა, შეიგებოსენ გაღადღმერი თუნღაც ეს უთი თამამი ნახიჯი.

ნანსუღს თმიც ვენ შღის

ნამღვიღი ამბავი

ლანი ახვლედიანი

2007 წღის 15 იენისი იყო. ღიღის 7 საათუე უკვე ავტობუსში ვიჯექი. ღიღიღანვე კარგ განწოზახუ ვიყავი. იმიტომ, რომ ძალიან მალე სოხუმში ვიქნებოღი. სოხუმის ნახვა ბავშვობიღანვე ოცნებად მქონღა ქცეული. სოხუმი ახლოს იყო ჩემს სოფელთან – ოქუმთან, მაგრამ ძალიან შორს იყო ჩემთვის, რადგანაც პირადობის საბუთში მოქალაქეობის გასწვრივ მეწერა „ქართვეღი“. ასეთ შემთხვევაში კი სასურვეღი იყო, გაღის რაიონის საზღვრებს იქით არ გემოღრავა (ქართვეღი მოსახლეობის ძირითადი ნაწიღი სწორედ გაღში ცხოვრობს).

მაგრამ სოხუმში წასვღის საფუძღვიღანი მიზეზიც მქონღა; ჩემს თანატოღ აფხახ ფეხბურთეღებთან ერთად (მაშინ სკოღის მოსწავლე ვიყავი) აფხახეთის ახალგაზრდულ ნაკრებში ვირიცხებოღი. შეკრება ოჩამჩირეში გექონღა. იქ უნღა შევხვედროღი ჩემს თანაგუნღეღებს, რომელთა უმეტესობას არც ვიცნობღი.

ოჩამჩირეში ჩასვღის შემღეეგ სხვა ავტობუსი ღამხვღა.

ლანი ახვლედიანი ღაურ ახვლედიანის სახელობის ბაბრის სტადიონთან. 2007 წ.

კარებთან იღვა ჩვენი მთავარი მწვრთნელი, რომელიც ყოველთვის გამოირჩეოღა თავისი ჯმუხი ხასიათით. შეხვედრისთანავე ყვეღას გაგვეცნო ღა ღავიღართ კიღეც სოხუმისკენ.

ავტობუსში ჩუმაღ ვიჯექი, რადგანაც აღმოჩნღა, რომ ჩემი ნაცნობი აქ არავინ იყო ჩვენი მწვრთნელის გარღა. გვერღით მჯღომმა აფხახმა თანაგუნღელმა ჩუმაღ ჩამწრჩუღა, ახლა ის (მწვრთნელზე მიანიშნა) სოხუმში ჩასვღამღე არ მორჩება ჩვენი ჭკუის ღარიგებასო. ჯობია, ჩვენ ერთმანეთი გავიცნოთ, ჩემო ძმაო. მე ახღან ღაკირბა ვარ, სოხუმელი; აქ მყოფთაგან მეც არავის ვიცნობ. ყვეღა სხვაღასხვა კუთხიღანაა, მაგრამ სოხუმში ჩასვღის შემღეეგაც მოვასწრებთ მათ გაცნობას.

ჩვენს მწვრთნელს სოხუმში ჩასვღამღე მართლაც არ მობეზრებია ღაპარაკი, ასე ვთქვათ, ჭკუის ღარიგება. მაგრამ, როგორც ღავეგემეთ, არც ჩვენ ღავგიგღია მისთვის ყური. საუბარში ძალიან გავერთეთ, იმღენად, რომ სოხუმში შესვღაც გამომეპარა. ამას მაშინ მიფხვღი, როღეღსაც ფანჯრიღან სოხუმის სანაპირო ზოღს მოვეკარი თვაღი.

ახლო წარსულში ომის მიუხეღავად, სოხუმი მაინც საოცრად ღამაზი მეჩვენა, ზღვისპირა პალმებითა ღა სანატორიუმებით გარშემორტყმული. მოწმენდიღი ცა ღა მცხუნვარე მზე, რომელიც

ტალღების ფერს ირეკლავდა, უფრო მიმზიდველს ხდიდა აქაურობას.

გიდობას ასლანი მიწვედა. ცდილობდა, არაფერი გამოპარვოდა. მან ხომ ზეპირად იცოდა სოხუმის კუთხე-კუნჭული. მომსიბლავად ლამაზ ქალაქში ძალიან ბევრი ხალხი ირეოდა. მათი უმეტესობა რუსი ტურისტი იყო. ვცდილობდი, ყველაფრისთვის შემეველო თვალი.

სოხუმის სანაპირო

ჩვენ „მაიაკის“ საფეხბურთო ბაზაზე უნდა გვევარჯიშა. სწორედ იქითკენ დაიძრა ჩვენი ავტობუსიც. ჩამოსვლისთანავე თვალი მოგვარი, ჭიშკრის ზევით, დაფაზე ამოტვიფრულ წარწერას, სადაც

არძინბას №39 ეწერა აფხაზურად. ამ დაფის ზევით იგივე ფორმის დაქანგულ დაფაზე ქართული გვარის დაბოლოება „შვილი“ №39 ამოვიკითხე. მივხვდი, რასაც ნიშნავდა ეს წარწერა. ერთის შეხედვით, თითქოსდა ამ უმნიშვნელო ფაქტმა შინაგანად დამამძიმა (იმან, ომამდე ამ ქუნას ქართული სახელწოდება რომ ჰქონია).

გასახდელში შემოვიდა ჩვენი მწვრთნელი, რომელმაც აფხაზურად მოგვმართა:

- თქვენ ერთი კვირა გაქვთ იმისთვის, რომ ერთმანეთი კარგად გაიცნოთ და ძლიერ გუნდად შეიკრათ. ყველანი სხვადასხვა რაიონიდან ხართ, შეიძლება, ეროვნებითაც არ ხართ ერთნი (მწვრთნელმა კარგად იცოდა, რომ მე ქართველი ვიყავი; ამის გარდა, გუნდში ორი სომეხიც და ორი ჩეჩენიც თამაშობდა), მაგრამ თქვენ აფხაზეთი ღირსეულად უნდა წარმოადგინოთ; იმიტომ, რომ ყველანი ამ ქვეყნის შვილები ხართ.

შემდეგ კი ჩემს აფხაზ მეგობარს - ასლანს მიმართა:

- შენ მასპინძელი ხარ, ასლან, ჯობია, შენ დაიწყო!

მე ვერ მივხვდი, თუ რა უნდა დაეწყო ასლანს. ამასობაში მან გააგრძელა საუბარი:

- მე ასლან ლაკირბა ვარ, სოხუმელი აფხაზი, ვთამაშობ შემტევი ნახევარმცველის პოზიციაზე.

ასლანს მივბაძეთ ყველამ და საკუთარი თავის წარდგენის შემდეგ თითოეულმა ჩვენ-ჩვენი ეროვნებებიც აღვნიშნეთ. მათ შორის, რა თქმა უნდა, მეც. ჩემმა ქართველობამ, რატომღაც, უსიამოვნო სიჩუმე ჩამოაგდო. მივხვდი, უმეტესობას არ ესიამოვნა იმის გაგონება, რომ მე ქართველი ვიყავი. ეს უხერხული სიჩუმე ისევ მწვრთნელმა დაარღვია:

- ეროვნებას გუნდში არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს. მინდა, ისიც გითხრა, რომ ეს ურთიერთგაცნობა ვერ გამოგივიდათ. ახლა კი დროზე, ყველანი მოედანზე!

ამ დროს სწორედ ჩემმა ახლადგაცნობილმა თანაგუნდელმა განაცხადა, რომ ის ქართველთან ერთად ერთ გუნდში არ ითამაშებდა.

საშინელი გრძნობა დამეუფლა. ავირიე, ვერ მივხვდი, რა უნდა მეთქვა, როგორ მოვექცეულიყავი. ვითარება ასლანმა უფრო დაძაბა: მე ქართველებმა მამა მომიკლეს.

თითქოს ამან გამომაფხიზლა და ასლანს აფხაზურად მიუუგე: არც შენ და არც მე არ გვიცხოვრია იმ ეპოქაში, როდესაც აფხაზებმა და ქართველებმა ერთმანეთი ასე გაიმეტეს.

ბოლმამორეული ისევ რაღაცის თქმას ვაპირებდი, მაგრამ მწვრთნელი ამჯერადაც ჩაერია ჩვენს საუბარში:

- ეს რა პოლიტიკის საღამო მომიწევთ, თქვენ ხომ არ გგონიათ, რომ იმის ლაპარაკის უფლება გაქვთ, რაც არ იცით. ყველანი სასწრაფოდ მოედანზე, ახლავე! შენ კი აქ დარჩები, ასლან. დასჯილი ხარ, შენ ხომ არ გინდა ქართველთან ერთად ერთ გუნდში თამაში?!

მე მაშინვე გავედი გასახდელიდან. ყველაზე ბოლოს დავამთავრე ვარჯიში, რადგან მეც დასჯილი ვიყავი. ვარჯიშის შემდეგ გასახდელში ასლანი იდგა იგივე ადგილზე, სადაც დაეტოვე ვარჯიშამდე, ჩვენი მწვრთნელი კი კარებთან სიგარეტს აბოლებდა. ბიჭები დაძაბული მხერით ვუყურებდით ერთმანეთს, ვერც ერთი ვერ ვბედავდით დუმილის დარღვევას.

მწვრთნელმა, რომელიც ასლანის ბიძა აღმოჩნდა, გაღიზიანებულმა მოგვმართა:

ლანი ახვლედიანი სოხუმში. 2015 წ.

- ორივენი ჩემს მანქანაში ჩასხედით, საქმე მაქვს თქვენთან, მერე კი სასტუმროში წავიყვანთ. ღაჩი, შენ გუნდთან ერთად დაგაბინავენ (სოხუმში მთელი თვე უნდა დაგრჩენილიყავი, რადგანაც კრასნოდარის „სოჭისა“ და სხვა რუსული ქალაქების გუნდებთან უნდა გვეთამაშა).

უკვე განაწყენებულმა ამ შემოთავაზებაზე, რა თქმა უნდა, უარი განვაცხადე. ვუთხარი, რომ ავტობუსით წავიდოდი სხვა თანაგუნდელებთან ერთად. ჩვენი სასტუმრო კელასურში იყო. ორივენი მანქანაში ვისხედით. უხასიათოდ ვიყავი – მე ხომ პირველად შევეჯახე ომის ნარჩენებს.

რევაზ ლაკირბამ (ჩვენმა მწვრთნელმა) სანაპიროსკენ გადაუხვია. ამ ჯმუხმა და უხეშმა კაცმა, რომლისგანაც აფხაზური ენის გარდა სხვა ენაზე ლაპარაკი არასოდეს გამეგონა, ჩემდა გასაოცრად, ქართულად განაგრძო საუბარი:

- ასლანი ვერ ლაპარაკობს ქართულად, მაგრამ ყველაფერი ესმის. მამამისი კი, ჩემი ძმა, ისევე, როგორც მე, ძალიან კარგად ფლობდა ქართულ ენას. ჩვენ ქართულ სკოლაში შეგვიყვანეს. ბავშვობიდანვე ვსწავლობდით ქართულს, ისევე, როგორც აფხაზურს. **ისე არ გაგზრდილვართ, ასლანი, მე და მამაშენი, რომ ქართველებთან ერთად ფეხბურთი არ გვეთამაშოს. ჩვენ ქართველებთან ერთად ძალიან კარგი ბავშვობა გვქონდა. ომმა კი ყველაფერი წაგვართვა. საშინელებაა, როცა შენი წარსული ქრება. ყველაფერი გააქრო ომმა, არადა, მთელი სამეგობრო და საახლობლო ქართველები გყავდა. მათი ნაწილი ომში დაიღუპა, ნაწილი კი აფხაზეთიდან წავიდა; მე ომმა წამართვა ჩემი ერთადერთი ძმა, დავითი, ასლანის მამა.**

...საშინელი დღე იყო დავითის სიკვდილის დღე. ისეთი ნისლი და ღრუბელი ჩამოწვა, რომ დღე ღამესავით მოიქუფრა. სოხუმის შემოსასვლელი ენგურის მხრიდან და კელასური ჯერ კიდევ ქართველების იყო, სოხუმის შემოსასვლელი ფსოუს მხრიდან და მაიაკი კი - აფხაზების. სროლები არ წყდებოდა. მთელი დღე ზოგან ქართული გლოვა ისმოდა, ზოგან კი აფხაზური. ტალღები საშინლად ბობოქრობდნენ, თითქოსდა ცდილობდნენ, გლოვის ხმა დაეჩრდილათ ჯოჯოხეთს დამსგავსებულ ქალაქში. ეს სამოთხე სამსჯავროდ, ჩვენს სამსჯავროდ ქცეულიყო. თითქოს ამ ქალაქში მშვიდობიანად არასდროს გვეცხოვროს აფხაზებსა და ქართველებს. თითქოს სოხუმის სანაპიროზე არ ერბინოთ თავქარიან სტუდენტებს, თითქოს ამ ქუჩებში არასდროს ჩაველოთ შეყვარებულ წყვილებს. აქ მხოლოდ სიკვდილი სუფევდა.

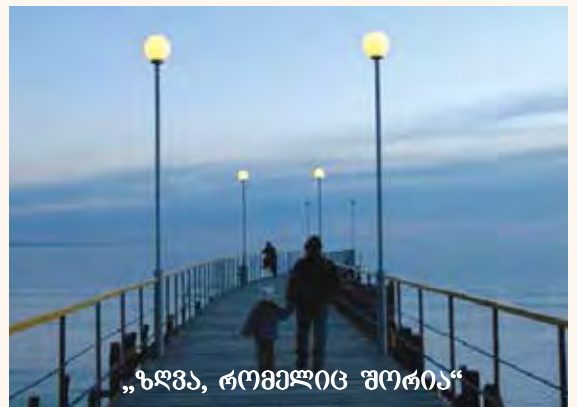
იმ დღეს ქართველმა მოხალისეებმა დიდი ზიანი მოგვაყენეს. დავითი, ჩემი ძმა, საღამოს 8 საათზე ნახევრად მკვდარი გამოვიყვანეთ ბრძოლის ველიდან. ასლანი მაშინ 8 თვისა იყო, თუმცა ეს მის საქციელს მაინც არ ამართლებს. თქვენ არ უნდა დაისაჯოთ წარსულის გამო, მაგრამ ომმა მტყუანი და მართალი არ იცის. **თქვენ ერთმანეთისთვის არ გისვრიათ და ადვილად შესძლებთ ერთმანეთთან საერთო ენის გამონახვას. თქვენ უნდა ააშენოთ ის, რაც ომმა დაგვინგრია აფხაზებსა და ქართველებს. ჩვენ ძალიან ბევრი საერთო გვაქვს ქართველებთან. მით უმეტეს, მათთან, რომლებიც აფხაზეთში ცხოვრობენ.**

ეს დღე ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანი იყო, არამარტო იმიტომ, რომ სოხუმი პირველად ვნახე; იმიტომაც, რომ იმ დღიდან შევიძინე პირველი აფხაზი მეგობარი - ასლანი ლაკირბა. თუმცა ორივეს დრო დაგვჭირდა იმისთვის, რომ ერთმანეთისთვის ბოლომდე გაგვეგო. მტერსაც ხომ ასე უნდა: სხვა არჩევანი არ დაგვიტოვებს ქართველებსა და აფხაზებს.

ომს კი ყოველთვის მრავალი მხარე აქვს. არც უნდა ვეძებოთ ერთმანეთში მტყუან-მართალი, რადგანაც სიმართლე მხოლოდ ის არის, რომ ჩვენ, ორი თანამოძმე ეთნოსი, მსხვერპლნი გავხდით იმ დიდი იმპერიალისტური პოლიტიკისა, რომელმაც ბევრი ზიანი მოგვაყენა, როგორც ქართველებს, ასევე, აფხაზებს.

მე დარწმუნებული ვარ, რომ აფხაზები და ქართველები ისევ შევძლებთ ერთად ცხოვრებას, წარსული შეცდომების გათვალისწინებით. მე გავიზარდე იმედით, რწმენით, რომ ოდესმე ჩვენ ერთად ცხოვრებას ვისწავლით.

მთავარია, გვჯეროდეს, რომ ყველაფერი კარგად იქნება.

„ზღვა, რომელიც შორია“

1919 წელს ბერლინის უნივერსიტეტში კონსტანტინე გამსახურდიას ლექციებს უკითხავდა მსოფლიოში სახელგანთქმული მეცნიერი – ფონ ლისტენბერგი.

ერთხელ ამ პროფესორს შემთხვევით ხელში ჩაუვარდა მისი სტუდენტის ბლოკნოტი, სადაც ჩაწერილი იყო ერთი ქართული ლექსი.

იმდენად მოიხიბლა ფონ ლისტენბერგი მისთვის სრულიად უცნობი ხელწერით, რომ სთხოვა კონსტანტინე გამსახურდიას, სტამბურად ნაბეჭდი რომელიმე ქართული წიგნიც ეჩვენებინა მისთვის.

სტუდენტმა შეუსრულა თხოვნა პროფესორს.

უკვე რამდენიმე დღეში „ეს 75 წლის მსოფლიოში სახელგანთქმული პროფესორი ჩემთან დადიოდა სამეცადინოდ და ენერგიულად სწავლობდა ქართულს; საოცარ ამბებსაც დავაკვირდი ამასობაში; თითქმის ყოველ ქართულ სიტყვას ხან არამეულ ძირს გამოუძებნიდა, ხან ბერძნულს, ხან არაბულს,“ - იგონებს კონსტანტინე გამსახურდია.

სამი თვის თავზე აგარაკზე დასასვენებლად წასულმა ფონ ლისტენბერგმა მისივე ხელით ქართულად დაწერილი ასეთი ბარათი გამოუგზავნა თავის სტუდენტს:

„მე დაუფლებული ვარ მსოფლიოს ბარე 24 ენას და ასეთი ღამაში ასოები, ასეთი პრაქტიკული, ზუსტად გამომხატველი ყოველი ბგერისა, მე სხვა აღფაბეტი არ მეგულება.“

კონსტანტინე გამსახურდია.
1919 წ. ბერლინი

ახოსჯი

ძვ. წ. აღ-ით VI ს.-ში საბერძნეთში ცხოვრობდა ორი უდიდესი ფერმწერი – ზევქსისი და პარაზიასი.

ერთხელ მათ სანადგეო დადეს, რომელი შექმნიდა უკეთეს ფერწერულ ტილოს.

ზევქსისმა ისეთი ოსტატობით დახატა ვაზი, რომ მოფრინდნენ ჩიტები და კენკვა დაუწყეს ყურძნის მარცვლებს.

თვითმხილველებმა ტაშით დააჯილდოვეს უდიდესი ხელოვანი.

ამის შემხედვარე პარაზიასმა, არანაკლებ სახელგანთქმულმა, ამაყად განაცხადა,

უცნობი მხატვარი. „ზევქსისი ხატავს პიჭუნას ყურძნით“

რომ იგი გაცილებით უკეთეს ნაწარმოებს შექმნიდა.

მაღე პარაზიასმა ზევქსისს მიუტანა თავისი ფერწერული ნამუშევარი. ზევქსისმა სურათი დაინახა და შეჰყვირა:

- სასწრაფოდ მოხსენი ფარდა! მსურს, შენი ნახატი დავინახო!

- ჩემი ნახატი სწორედ ეს არის, - უპასუხა პარაზიასმა, - მე ფარდა დავხატე!

- შენ გაიმარჯვე! – აღიარა ზევქსისმა, - მე ჩიტები მოვატყუე, შენ კი მხატვარი.

ფრინველთა მეფე

ირლანდიური თქმულება

თარგმნა ღალი მუხაკიძე

აღბათ, იცით, ჭინჭრაქა როგორი პატარა და ეშმაკუნა ფრინველია. ამასთან, მატყუარა და ფლიდი. ხომ ერთი ციდაა, მაინც ფრინველთა მეფედ ითვლება. თურმე ეს წოდება მას გაიძვერობითა და თვალთმაქცობით ერგო.

აი, როგორ მოხდა ეს ამბავი:

ირლანდიაში, ყოველად ბრძენისა და წინასწარმეტყველის – კოლმა კილას მოღვაწეობის დროს, მთელი სამყაროს ფრთოსნები შეიკრიბნენ და გადაწყვიტეს, აერჩიათ საკუთარი მეფე.

მაგრამ, როგორც ხშირად ხდება ხოლმე, სამეფო ტახტზე ყველას მოუწდა ასვლა.

ფრინველები ერთმანეთთან ვერაფრით შეთანხმდნენ, საერთო ენა ვერ გამოიხატეს, ატყდა ერთი ვაი-უშველებელი, გაჩაღდა სისხლისმღვრელი ბრძოლა. სამი წლის მანძილზე დაუნდობელი ომი მიმდინარებდა ქვეყნიერების ყველა დიდსა თუ პატარა ტყეში, მტაცებელსა თუ დაბუა ჩიტებს შორის.

ბოლოს ერთმა ბებერმა, მაგრამ ბრძენმა ყვავმა თავისი გონივრული გადაწყვეტილება ამცნო ფრინველებს:

- მოდით, წმინდა კოლმა კილას ვთხოვოთ რჩევა. ის დაგვეხმარება და ჩვენს შორის გამორჩეულს დაასახელებს. მეფეც ის იქნება!

ეს მოსაზრება ყველას მოეწონა. და აი, მსოფლიოს ოთხივე კუთხიდან დაიწყეს ფრთოსნებმა თავმოყრა; მოფრთხილდნენ დინეგოლოში, სადაც წმინდანი კოლმა ცხოვრობდა. იცით, ამ დროს რა მოხდა? ცა ერთიანად დაიფარა ფრინველებით და ჩამოწვა უკუნი დამე – არც მზე ჩანდა, არც მთვარე. წმინდა კოლმა გამოვიდა თავისი პატარა ქოხიდან და იკითხა: - რა ამბავია, რა გაგჭირვებიათ? ჩიტებმა წვრილ-წვრილად ყველაფერი უამბეს ბრძენკაცს და პირობაც მისცეს, ყველანი შენს გადაწყვეტილებას დავემორჩილებითო. მაშინ კოლმამ უბრძანა ჩიტებს, სათითაოდ მიწაზე დაეშვიტოთ. მოდავე ფრინველები ჩამოფრინდნენ, მიმოიფანტნენ და ერთიანად მოედვნენ მთებს, ქედებს, მდინარეებისა და ტბების ნაპირებს, ნისლივით მოეფინენ ტყეებსა და ველებს.

და თქვა კოლმმა:

- ყველაზე ყოჩაღი და ძლიერი თქვენს შორის ის იქნება, რომელიც დანარჩენებზე მაღლა შეძლებს აფრენას. ფრინველთა მეფედ იმას დავასახელებ!

ეს იყო ძალზე ბრძნული გადაწყვეტილება. შეთანხმდნენ კიდევ: წმინდანი ანიშნებდა ფრთოსნებს, როდის უნდა აჭრილიყვნენ ცაში. ის ფრინველი, რომელიც დანარჩენებზე მაღლა აფრინდებოდა და, შესაბამისად, უფრო გვიან ჩამოფრინდებოდა, ფრინველთა მეფედ დაასახელებდნენ.

ასწია ხელი კოლმმა – ეს იყო მინიშნება. წამსვე აიშალა ფრინველთა გუნდი და ყველანი ერთდროულად ზეცაში აიჭრნენ.

ადამიანებმა, რომლებიც თვალს ადევნებდნენ ამ უცნაურ შეჯიბრს, მოულოდნელი რამ იხილეს: ჯერ ჩამოვარდა ერთი ჩიტი, მას მეორე მოჰყვა, მესამე... მეათე და ასე თანდათან, ერთმანეთის მიყოლებით ეშვებოდნენ, თითქმის ცვიოდნენ დედამიწაზე ფრენით დაღლილი საბრალო ჩიტუნები.

მაგრამ არწივი რის არწივი იქნებოდა, ასე სწრაფად რომ გამოლევოდა ძალ-ღონე, დაღლილიყო, არ დაწინაურებულიყო? რა თქმა უნდა, აფრინდა ყველაზე მაღლა, ისე მაღლა, რომ ღრუბლებსაც გასცდა; ღამის, მზეს ჩამოჰკრა ბრჭყალი.

მორჩა! დაშვების დროა! მაგრამ არწივის ქედმაღლობამ იმძლავრა! კიდევ ცოტა მაღლა ავფრინდებო, გაიფიქრა, სულ ოდნავ მაღლა...

თავმომწონე არწივმა ამაზე მეტი ვეღარ შესძლო, ამაზე მეტად თავს ვერ მოერია, ვერ აზიდა ფრთები და ტანი.

ის იყო, უნდა დაშვებულიყო, რომ ზეცას მიჩერებულმა ადამიანებმა უფრო უცნაური რამ იხილეს:

უეცრად არწივის უზარმაზარი ფრთებიდან ციცქნა ჩიტი გამოფრინდა, პაწია ჭინჭრაქა. თურმე ამ მატყუარა და ეშმაკუნა ჩიტუნამ, ვიდრე არწივი ცისკენ მიფრინავდა, მის ბუმბულში გადაწვივითა დამალვა და იქ არხეინად მოკალათდა კიდევ.

ალბათ, ხვდებით, რატომაც ჩაიდინა ეს? გამოფრინდა ფრთის სამალავიდან, არწივზე ოდნავ მაღლა აფრინდა და დედამიწაზე უკვე მეფედ დაბრუნდა.

წმინდანი მიუხვდა ეშმაკუნა ჭინჭრაქას ოინებს, მაგრამ მეფურ სიტყვას ვერ გატეხდა.

ასე ერგო მეფობა გაიძვერა ფრთოსანს. მაგრამ განრისხებულმა კოლმამ დაწყევლა ჭინჭრაქა:

- არწივის ფრთიდან ცამდე რა მანძილზეც აფრინდი, უფრო მეტ სიმაღლეზე არასოდეს გეფრინოს! ეს კი შენთვისაც ერთი ციდა მანძილია, ბალახიდან მუხლამდე!

მას შემდეგ დაფრინავს მატყუარა ჭინჭრაქა დაბალ ბუჩქებზე, ღობის ძირში, მაყვლიანში, ისეთ ადგილებში, თვალის რომ ძლივს ამჩნევს.

ცაში კი ვერასდროს აიჭრება. ვერც დაიხსნის თავს იმ წყევლისგან, თვალთმაქცობით რომ ერგო.

ძველად ამბობდნენ: ხშირად ჩვენი უსაქციელობით გატეხილი ცხვირიდა შეგვრჩებაო.

ღამე, ღვთის ნიშანივით იდუმალი

სამედიცინო ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ ასპირანტურაში სწავლა გადავდე და ერთი წელი იმ დროისთვის უკვე დასრულებული კომანის ტაძრის მედავითნედ ვიმსახურე, თანაც, ვგალობდი. სოხუმის საკათედრო ტაძრიდან გადაბრძანებული იოანე ოქროპირის სასწაულმოქმედი ქვის სარკოფაგთან მშობლებთან ერთად სამადლობელ პარაკლისებსაც ვიხდიდი.

ომით დაგეშილ სიბნელესა და ტყვიების ზუზუნში იმ დამით სამივე კომანისაკენ გზას დავადექით.

მამა ანდრია მარტო იყო ტაძარში.

ასე მგონია, კომანის წინამძღვრის, 27 წლის მამა ანდრიას (ყურაშვილი) სადარი მოწესე უჩინარი დგას ზეცასა და მიწას შორის, უფრო უფალთან ახლოს და უფალივით მორჩილი. უკვე რამდენჯოხის ნათქვამს ისევე ვიმეორებ: უძველესი პატერიკების* მლოცველებს თუ შევადარებ მამა ანდრიას, გარეგნულადაც ხმელს, ასკეტურს, მშვიდს.

ბერებისათვის უდიდესი მადლის მიმცემი ზეციური სიტყვებით დაუსრულებლად ელაპარაკებოდა უფალსა და საკუთარ თავს: „უფალო, იესო ქრისტეო, შემიწყალე მე ცოდვილი!“ და ამ დროს არავისთან არ იყო, სხვა სამყაროს, სხვა განზომილების მარტოსული ბინადარივით; თითქმის სინათლესაც ხედავდი, გარშემო რომ ასხივებდა. გაცემის ისეთ ნიჭს ფლობდა, რომ დალოცვისა და კურთხევის თხოვნით მასთან მისულ მორწმუნეს, აფხაზს, რუსს, ქართველს, ნებისმიერს, უფალთან ერთად გვერდით დაუდგებოდა და ღმერთი რომ თითოეულშია, ამას აგრძნობინებდა.

ღვთის ნიშანივით იდუმალმა იმ ღამემ ერთად შეგვეყარა. იდგა ჩაბნელებული ტაძრის ამბიონთან მამა ანდრია და ჩვენც, სანთლების შუქზე აჩრდილებივით მასთან ერთად ფეხმოუცვლელს, ჩაგვესმოდა მისი მშვიდი ხმა, ლოცვას რომ შეგნის: „ძლევა ჯვართა ბარბაროსთა ზედა ღვთივ-დაცულსა ერსა ჩვენსა მოანიჭე და...“

ომი არავის ინდობს, მაგრამ უმწესოს წინაშე იგი ყველაზე ვერაგია. ომისშემდგომი წლების მერეც ჯოჯოხეთის კერძივით მოწამლულ იმ ღამეს ვერაფერს ვუხერხებ, ცრემლითაც ვერ ვაღბობ.

თურმე უკვე ალყაში ვიყავით. თანდათან აუტანელი ხდებოდა ჩვენამდე მოღწეული ჩოჩქოლი, დაჭრილთა კენესა, ჭურვის ხმები, დაუცველობა. და ამ გნიასში მოულოდნელად რაღაც შეძახილებიც ჩაგვესმა, გვიშველეთ, გვიშველეთო. თურმე, კომანის ინვალიდთა სახლის ხეიბრები ითხოვდნენ შევლას. მამას წინ გადაუდგა და ტყვიების წვიმაში გარეთ თვითონ გავიდა მამა ანდრია. თუ არა ღვთის სასწაული, იმ წუთებში, როცა ტაძრის ირგვლივ სასტიკი სროლები ისევე გრძელდებოდა, მამა ანდრია ხეიბრებთან ერთად (ოთხნი იყვნენ) უვნებელი ვერ დაგვიბრუნდებოდა.

მერე ყველაფერი აყირავდა, თითქოს ცა ხმელეთთან შეაჯვარესო. უკვე ტაძრის ეზოში, ზედ კარებთან სკდებოდა ბომბები. გეგონებოდა, მთელმა ომმა აქ, ღვთის სახლის „კეთილ მეომრებთან“ და სიკვდილივით დაუნდობელ წუთებთან გადმინაცვლა. გადარჩენაზე ფიქრი, თუნდაც, მიზერული შანსით, წარმოუდგენელი იყო. ამ დროს უფლის სიტყვად გაისმა ტაძარში მამა ანდრიას სიტყვები: -მოემზადეთ, უნდა გაზიაროთ...

სათითაოდ ჩაიბარა აღსარება და საკურთხეველიდან უკანასკნელად ბარძიმითა და ფეშხუმით გამოსულმა გვაზიარა სიკვდილმისჯილები, რომ ღირსეულად გადაგვეტანა ბოლო წუთები, გაგვეცნობიერებინა, რომ მიუხედავად ყველაფრისა, სააქაოს ერთმანეთისა და უფლის სიყვარულით ვტოვებდით.

ვიდრე ტაძრის კარებთან ისტერიული ბრახუნი, ღრიანცელი ატყდა, მამა ანდრიამ მამას სტიქარი გადააცვა და იპოლიაკენად აკურთხა.

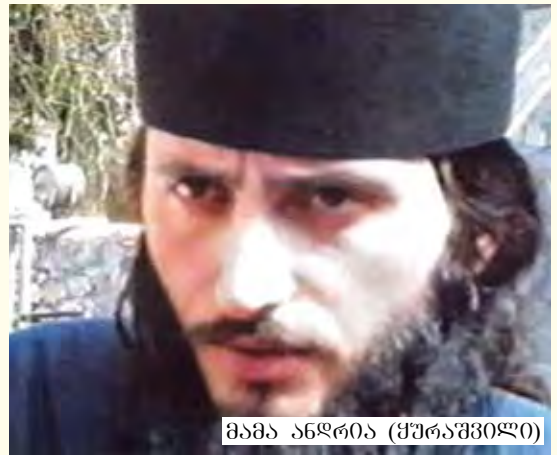
შუა საუკუნეების ველური ფსიქიკის უცხოტომელებივით მოედნენ ტაძარს ავტომატიანები; ნარკოტიკით ხატგამწყრალებმა ვერც უფალი და ვერც ღვთისმშობელი იცნეს. მათ იური ანუა „აინტერესებდათ“:

- Ты ведь Юрий Ануа, абхазец, который сегодня рядом с грузинами! Не так ли?! Что потерял на той стороне?

ვიდრე უდიერი გინებით წინ წაიგდებდნენ და მუჯღუგუნებისა და კონდახების ცემით გაიყვანდნენ მისივე აგებული ტაძრიდან, მომხდურთ ღირსეულად უპასუხა:

- მე აქ ლოცვისთვის ვდგავარ, ჩვენი გუშინდელი და ხვალინდელი დღეების გადასარჩენად, ჩვენი-ჩვენი წილი ღმერთითა და სიყვარულით ომის დასამარცხებლად. ვლოცულობ და მჯერა, საკუთარ თავზე გამარჯვებით გადავდგამთ ერთმანეთისკენ ნაბიჯებს, შეგრიდებით...

ამდენი წელია გასული და გაწყვეტილი ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის გზაზე საოცარი გულწრფელობით ნათქვამი ეს სიტყვები ნუგეშად ჩამესმის ენგურს გამოღმა დარჩენილს.

მამა ანდრია (მურაშვილი)

იური ანუა

* - წიგნი წმინდა მამათა ცხოვრების შესახებ.

ოიანე ოქროპირის ძვის სარკოფაბი

კომანის ტაძარში დღესაც აღესრულება სულისა და ხორცის საკურნებელი, უფლის სადიდებელი ღოცვები. იქვე, ეზოში, გვერდიგვერდ ორი საფლავია გაჭრილი. ესეც უფლის ნებაა, ჩვენგან შორს და მათგან ახლოს, აქ მოსულმა მღოცველმა ერთნაირად გამეტებული აფხაზი იური ანუასგან და ქართველი მამა ანდრეასგან ითხოვოს შენდობა.

მეკდრის მეკლოი

იმ დამეზე ფიქრისას ფანტომური შეგრძნებები მეძალება, დაახლოებით ისეთი, ამპუტაციის შემდეგ სხეულის მოჭრილი ნაწილი არარსებულ კიდურში გაუსაძლის ტკივილს რომ იწვევს; დაკარგული მშობლიური კომანიც ჩემთვის ახსნილი

ფენომენივითაა, როცა სიცარიელეს ტკივილით ვივსებ და ეს მამშვიდება.

მამას წაყვანიდან ორიოდ საათში მამა ანდრეაც გაიყვანეს. თითქოს განსაკუთრებული აგრესია არ გამოუჩენიათ, მაგრამ, რა ვიცოდით, ტაძრის წინამძღვრის მოკვლა ამ ცოდვის შვილებს რომ ჰქონდათ დავალებული.

იმ დამეს და მერეც საშინელებათა ფილმის გადარჩენილი პერსონაჟებივით ერთმანეთზე სასტიკი ეპიზოდები თურმე კიდევ უნდა გადაგვეტანა. სხვადასხვა სადამსჯელო ჯგუფმა რამდენჯერმე შემოგვინგრია ტაძრის კარები, იოანე ოქროპირის ქვის სარკოფავიც კი ააყირავეს.

„ნეტარ არიან მგლოვიარენი, ვინაიდან ისინი ნუგეშცემულნი იქნებიან“, ზეპირად რომ ვიცოდით, იმ ღოცვებს ვიმეორებდი შემოსასვლელ კარებთან დაჩოქილი. დედაც იქვე იდგა ანალოესთან, ომით გაბორბტებული სამყაროს სიმარტოვეში დარჩენილი ეს ერთადერთი ადამიანი, უფალთან ერთად რწმენით რომ მავსებდა, მაძლიერებდა.

დანარჩენები, ლექსო, მისი ცოლი - სონია, შვილი - ლია და მათი ახლობელი - ლიდა, მამა ანდრეამ იმ დამით რომ შემოხიზნა ტაძარში, სკამებზე ჩამოვსვით. ინვალიდთა სახლის ყოფილი ბინადრები ცოტათი გონებასუსტნი იყვნენ, შესაბრაღისები, ომიც სხვა დინამიკაში რომ წარმოედგინათ. თუმცა იმ დამით ნაღველი ყველამ ერთი ჯამიდან შევსვით.

ტაძრის სიწუმესა და სიბნელეში კარიბჭესთან ფეხების ხმა გაისმა. ეკლესიის მასიურ, დიდ კედლებს შუა მოქცეული წყვდიადი თითქოს ისევე დაძიმდა, სუნთქვაც გაჭირდა. ტაძარში მოყიდაღეს ღვინის უსიამო სუნიც თან მოჰყვა. სადღაც სატრაპეზოსთან გაჩერდა ქშენით და უცებ ასანთს გამოჰკრა; თურმე ქული დაუვარდა და ასაღებად დაიხარა. ასანთის შუქზე, მობარბაცე სხეულის ღანდი რომ გამოისახა, უცნობმა სკამებზე ჩამომსხდარნიც შენიშნა. წამსვე მიტრიალდა და შანდაღში სანთლის ნამწვავები მოიძია. მოკიდებული სანთელი სათითაოდ მიანათა იქ მსხდომთ სახეში. ისევე დავინახე სულით გლახაკთა უშფოთველი გამომეტყველება; ახალშემოსულის უხიაგი პროფილიც გამოკრთა, საზიზღარ დაბანჯგვლულ თუ მოუვლელ თმებთან და წვერებთან ერთად.

ზედ კარებთან, ღვთისმშობლის ხატთან, პატარა ნიშასავით ვიწრო ადგილას დაჩოქილი იმდენად ახლოს ვიყავი მისგან, რომ ამას მანძილიც არ ერქვა. ბახუსი რომ არა, ალბათ, ჩემი გულის ფეთქვასაც გაიგებდა მთვარეულივით მობორიადღე. ავი წინათგრძობისგან, შიშისგან იატაკს მივეჭყდე მუხლებით, წმინდანებს ვევედრებოდი, უკვე თითქმის უსხეულოს ღოცვის უნარი მაინც რომ შემრჩენოდა.

და უცებ უცნობმა ხრინწიანი ხმა ამოუშვა:

- Я сейчас за всех моих должен отомстить. У меня жену убили, у меня сына убили, у меня убили, убили...

შეურაცხადი ომში თავის წესებს საზღვრავს, მტრებიც საკუთარი ჰყავს. იქნებ, ოდესღაც მართლა უყვარდა, ახლა კი ასე უგულომ და უღმერთომ, უკვე გიუის ხალათში გადაცმულმა, უნდა მოკლას ლექსოც, ტყვია დაუმიზნოს სონიასაც, ლიასაც, დედაჩემსაც... ასეც მოხდა.

ალღვინილი კომანის ტაძარი

ტაძარში დამდგარი სისხლის მწკლარტე სუნი სიმწარედ თუ სიმჟავედ მომებჯინა საყლაპავთან და მიკვირდა, გული რომ არ მერეოდა.

ავტომატის ჯერით მოკლული ლექსოს გვერდით დასახიჩრებული სონია, ერთიანად მოგლეჯილი მკლავი ძაფივით რომ დაეკიდა კანის ნაფლეთს, თავისივე სისხლის გუბეში სიმწრისგან დაიკლავნა. რაღაც ბედად ლიას აცდა დამიზნებული ტყვია და როცა დედაჩემისკენაც მიბრუნდა, ავტომატი, ცარიელი მჭიდითა და ტყვიებით, მარტო გაჩხაკუნდა...

ის, რაც წამებში და ჩემს თვალწინ დატრიალდა, ქვეცნობიერში სხვა კადრებითაც შეიცვალა: ახლა

შემოტრიალდება ჩემსკენ, ახლა მაინც დამინახავს, დაცლილი ტყვიების ჯავრსაც ჩემზე იყრის, მომერევა, და დასრულდება ყველაფერი...

თუ რამე სულისმიერი იყო ჩემში, უკვე მარტო იმ ერთ სიტყვას, ერთ ღვთაებას მივანდე და ტროპარის ნაცვლად გაუჩერებლად ვიმეორებდი: „ღვთისმშობელო, ღვთისმშობელო, ღვთისმშობელო...“

სასწაული მართლაც მოხდა. „ყველა სიხარულთა სიხარულმა“, მუხლებმოუცვლელად ვისაც ვევედრებოდი, არ მიმატოვა, არ გაგვირია.

მოძალადე გატრიალდა და როცა გვერდით ჩამიარა, ღვთისმშობლის ხატს ჯვარცმულივით ავეკარი.

რამდენიმე წუთში დაბრუნდა; უფრო კი შემოვარდა ტაძარში. ადრინდელზე მეტად აღზნებული ჩანდა, გვეძებდა. ჯერ საკურთხეველთან იტრიალა, მერე ადგილიდან კედელს მიასკდა, კუთხიდან კუთხეში გადაინაცვლა. ვერსად რომ ვერ გვნახა, ანგარიშიშეუცემლად აქეთ-იქით ბარბაცს მოჰყვა. ნაბიჯარეულმა რამდენჯერმე წაიბორცია კიდეც. თან გაუგებრად, გინების ენაზე რაღაცას ბურტყუნებდა, წამდაუწუმ ავტომატისკენ მიჰქონდა ხელი...

ვიდრე ეს ჩვენი „მაცხოვრებელი“ დაბრუნდებოდა, თავსაფარი მოვისხადე და სონიას გადავუჭირე ამპუტირებულ სხეულზე, მერე კი ყველამ უსაფრთხოდ მიჩნეულ იმ „ჩემს“ ადგილას, ტაძრის შესასვლელთან, ვიწრო და პატარა ნიშაში გადავინაცვლეთ.

ის რომ აუცილებლად დაბრუნდებოდა, ეს ვიცოდით!

სხეულიდან მოგლეჯილ კიდურს, არაადამიანურ ტკივილთან ერთად სონიამ თითქოს ხმის ყველაზე სუსტი იოგებიც თან გააყოლა, რომ არ დაეკვნესა, არ გაეცა თავი; არავინ იცის, რად დაუჯდა მას განუშვება, სიცოცხლისთვის გაბრძოლება, ჩვენი გადარჩენაც, ტკივილზე მეტად სიტუაციური შოკის გაუსაძლისობა. ერთმანეთზე მიკრულებს, თითქმის ერთ სხეულად ქცეულებს, საკუთარი სუნთქვაც გვაფრთხილებდა. უმწეო ღია ისე მაგრად მყავდა მკერდში მიხუტებული, საკუთარ თავზე მეტად სხვა რომ გებრალევა; რამდენიმე წუთის წინ ომმა მამა მოუკლა, დედაც დაუსახიწრა, თვითონ კი იმ პატარა ბავშვივითაა, ასე გაუცნობიერებელ ომში ხმაური რომ აფრთხილებს მხოლოდ. ზარით ჩამესმოდა მისი შესაბრაღისი მუდარა, „მეშინია“, „მეშინია“. მხოლოდ ეს მოვასწარა: ნუ გეშინია, ჩემო კარგო, მხოლოდ ერთი გასროლით დამთავრდება ყველაფერი; არც არაფერი გვეტკინება; მეც შენთანა ვარ, შენს გვერდით, არ მიგატოვებ...

და მოხდა ენით აუწერელი სასწაული: მკვლეელი ბოლომდე დატენილი ავტომატით, უკვე ჩვენს პირდაპირ დადგა. ახლაც არ ვიცი, რა ფარდა, რა საფარველი ჩამოიბურა ჩვენს შორის. ჩვენგან ნაბიჯით დაშორებულმა ჩვენ ვერ დაგვინახა.

ავტომატის გადატენვის ხმამ გამომაფხიზლა და საზარელზე მეტად ომის იშვიათი კადრი დატრიალდა:

სკამზე თავჩაქინდრული, მკვდარი ლექსოს პირდაპირ დადგა და ვიდრე ბოლომდე არ დაცალა მჭიდი, ვიდრე ტყვიაგამტარი უსულო სხეული ერთიანად არ დაიფლითა, სროლა არ შეწყვიტა. ეშმაკის გზიდან მოსული მკვდრის მკვლეელი რა გზით ბრუნდება, მარტო ეშმაკმა იცის.

P.S. მეხე დაიწყო 52-ღლიანი ჰაკიმიხობა და ბიძოლა გენეკიუხი მესხიეხებით ამღვიეუ სამყახოსთან. მაგჩამ უნდა ეცოცხლათ და სხომებოდათ, ხომ ნაგებულ ომსა და მათ ცხოვხებაში იმ

სინამდვილისთვის სხელიად ნახიმოუდგენელი იმედივით გამომჩნდნენ დაეხი ზუხბა, ხაფიყ აიბა, ბათად ცახნავა...

«ხოდესაც განსაცდელი დაგაცყდება თავს და მტეხი მინახესავით მოგადგება, მე მინდა, იცოდე, ხომ ეს ჩემგან იყო; ჩემი მახაგი უღევი. შენი უძღეხება ჩემს ძანას ითხოვს და უსაფხითხოება შენი მდგომახეობს იმაში, ხომ მომცე საშუალება, ვიბიძოლი შენთვის. მე მინდა, ყველაფეხი ჩემთან მოგქონდეს შენს ღოცვაში...»

გასული საუეუნის 30-იანი წლების ეხით-ეხით მღვდელ-მონაზვნის ამ შეგონებითა და ხწმენით ვამთავხებთ ამეხიად თხიხობას.

ციდან მინახე გადმონეხილი ამბავივით უჩვეულო, ანუებისთვის საბედისწეხი ყომანის გზა მივა ცაძიამდე, იქამდე, სადაც უღლის თვადი ცხიადებს.

ზოია და იური ანუში

კომანის ტაძრის საკურთხეველთან

გიორგი კობიძე

ქართულ-ამერიკული უმაღლესი სკოლის მოსწავდემ ნიკა ბობოხიძემ თავის მცირე მოცულობის თხზულებებს დაარქვა „ხელები“ და „თვლები“ და ამით სათაურიდანვე გამოკვეთა თემის ორიგინალობა.

როცა უკვე უცნობი ნახერსაც, პირველივე სერიოზულებიდან პოზიციური შთაბეჭდილებებით იმუხვები. სხადგანრდა ავტორის ფრანზ დავონური და ცუვადია, რაც სათქმელს ემოციურობასაც სძენს და ფიქრისთვისაც განგანყობს.

შემოქმელებითი ზრდისთვის მნიშვნელოვანია ძიების პროცესი, რაც იგრძნობა ნიკას სერიოზულებში.

კუთილად დაუბელოს მას ლუბიუცი „იარქანში“.

ხელები

გიორგი კობიძე. 15 წლის. სოხუმი

ხელებს, ხომლებსაც ახ შევხებოვართ, ხელებს, ხომლებსაც ახუკი ვიცნობთ, მანც ვენდობთ. ჩვენ ვუყუდობთ ხელებს, ვუქილებთ ხელებს, ვინვლით ხელებს, აღვავუხობთ ხელებს და ასე ბოლომდე.

ხელები, ხელები, ხელები...

ათანაოიი, დიდი და პატახა, ნანვუტებელითებოანი, ანდა უოტიტა. ხელებოია, ეს აღმაოთელი ხელების კუკა.

მათ იციან კაშის დაკუხაც და სილის განვნაც. ისინი აიიან კითგენიცი და მოლადატენიცი.

ხელები, ხელები, ხელები...

ძლიეინი, სუსტინი, მოკანკაენი, მტკილენი - ათანაოინი, ზუსტად ისეთები, ხომოხებიცი სინამდვილეში აიიან მათი პატომნები.

ხელები ახ გაკუყებენ, ეს მათი მესაუთიენი იკუყებოან.

ხელებს, ხომლებსაც ახ შევხებოვართ, მანც ვენდობთ, ხადგან ისინი ენდობლობას ახ იმსახუებენ!

თვლები

დაილაენენ თვლები, მაოთდაც დაილაენენ. ისინი ახამაოიო ხედავენ დასანახს, მოცნობენ და უყვართ კიდეც. თვლები გიძნობენ, თვლები ხელების ნაცვად გულში იკუხავენ. თვლები მაშინაც უოცნიან, ხოცა ფეხები ემოქმედოდაა, ხოცა ემოქმედო ხელები დაკიდელია სხეულზე, ხოცა ბაგე ეღმს.

დაილაენენ თვლები, მაოთდაც დაილაენენ.

ამბობენ, თვლები სამუაოოს ანაიუკილოო. დადეკი თვლების პიიისპიი, ახ მოამოიო მზეხა და ყვედაფეხს იქ ამოიოთხავ, ამოიციწობ: კიკივილს, მიიხსანენბას, სიყვარულს, სუკვილს, უაოოფას, უოქმედობას.

თვლები "კაშუშები" აიიან; უფიო ზუსტად, ჩვენი მაშინილებები. იისი თქმაც გვსუხს, ან იის გამხედასაც ვუიილებით, თვლები ყვედაფეხს გაამფლავენებენ. თუ სანუხახს სიკუყვბით ვუი ამოვოქვამთ, თვლები ამას შესანიშნავად მოგვკუხებენ.

თვლებს ვუიხად დაემალები, მზეხას ვუი გაუქუვი.

თვლებში კიკივილიცი ისეთი სილიმიდან მოჩანს, ხომ ძენლია, გაუძლო მის მზეხას.

ყავისფეხი, მწვანე, ცისფეხი, შავი, თადელისფეხი და ა.შ. - 7 მილიახღზე მეტი თვლია და ყვედანი სხვადასხვას ხედავენ.

დაბადებოდან, იმ პიიველი აკიიებოდან, ზოგეიოთის თვლები მაიკო მზეს ხედავენ, ვილაც-ვილაცუების თვლები კი - მბოლოე უსიამოს.

მანც ხად ენდა ადამიანს თვლები? მბოლოე იმისოვიის, ხომ დაინახოს?

ახ, თვლები მბოლოე ამისოვიის ხომ ყოფილიყო განკუთვნილი, მათ ახედას ფასი ახ ექნებოდა.

ადამიანი თვლების გაიუშე - ეს იგივეა, ხაც ადამიანი- ხომოტი, გიძნობებისგან დაცილი უოლოფი.

თვლები - ეს პიიოვნებაა, ხასიოთიო, კუთილი ან ბოიოტი სამუაოოს.

თვლები - ხელის საიუკა.

„აღვიდი“ წასაკითხი „იოდელ“ დასაწერი რომ არ არის, ეს მარცხივი ჭეშმარიტებაა.

მინიაცურამ „ბებო“, რომელსაც ეურნადი წარმოგიდგენთ, საინცერესო ხელნერის დაფიონელი აღმოგვაჩენინა.

ახადგაზრდა ავტორი გრძნობს სიყვავს და თანამიმდევრული, ამასთან, დლი თბრობის მანერით მისთვის უსყვარლესი აღამიანის მიკროსამყაროში ყოფნას სსხადისოს ხლის.

წერსონაგის - ნანული ბებოს - მხაცვრულ სსხესთან ერთად იკვეთება ავტორის წარცრეციც, რაც სათქმელს ბუნებრივად კრავს, ნანარმოები კი საჭირო დაფვირთვას იძენს.

ი მგადლობლიშვილი თბილისის 173-ე სკოლის მოსწავლეს.

ი მგალობლიშვილი

პუბლი

ი მგალობლიშვილი. 15 წლის. სოხუმი

დაბალი და პუტუნაა, ქეხაც; აქვს დამაზი ფეხის თვადები. მონესხიგებელი, დნჯი და შიომისმოყვავა. მაგამ ყველაზე მეტად, იაც გამოსჩრევს, ეს ნახბშეკიელი, დაბლუკილი გამომეყველება (და ახა გამომხედვა). ეს - ეთი შეხედვით; სინამდვილეში კი (ამას გვიან მივხვდი) - დიხანს კი ახა, ფიქებს ყველაზე შოხს მიჰყვება, სოხუმზე ფიქებს.

ჩემი ბებო, ჩემი ნანელი ბებო!

ზამთახში ყველაზე ხშირად გამათბობელთან ზის. თავზე ახეხავს მწვანე ან თეთი ფეხის ქელი, ხომელიც ყოველთვის ეთნახად უხდება. აცვია ჭიქდა-ჭიქდა, ნაქსოვი ქვედაბლოები და ძალიან პატახა - 35 ზომის ფლოსტები (გინახავთ ასეთი პატახა ფეხი?). აქვს დამაზი მოყვანილობის ტურები. მისი ეთადეით განსხვავებული მიმიკა - ვითომ შეუმჩნეველი ჩალიმილება. ტურებს კბილებს შოხის მოაქცევს, ეთს ლხმად ამოისუნთქავს და შემდეგ თითქოს ამ "მოპახელი" ლიმილით თავს აუცილებლად დაგამახსოვებინებს.

ბებო ძალიან ემოციური და ენეგიელია. მისი ცხომეება, აღბათ, ნახმოედგენელი იქნებოდა ტელევიზიონისა (თითქმის ყველა ახსს უყუებს) და პოლიტიკური გადაყემების გახეშე, ტელეფონის მიღისა და (მობილეკი უყავის, ოლონდ ხანდახან), ია თქმა უნდა, ბაზიხის გახეშე. მისთვის ბაზახში წასვლა, მგონი, იგივეა, იაც მოპინგზე მნიახელად გატახებული დომ. მაგამ ბაზიხიდან მედამ ექმყოფილო ბუზუნ-ბუზუნით ბეუნდება. წინა დლებთან შედახებით პიოდექტების ფასები კატეგორიოდ და ყოველთვის მიულეებლია მისთვის.

ბებო ბუნებით მაინც "ეხიტიკოსია" და, აღბათ, ამით ვგავახით ეთმანეთს. ეთმანეთსაც ამიტომ ვეგებთ ყველაზე მეტად.

ჩემთვის მისი ყოველდღიუიობა (უფიომ ზუსტად, ყოველი გათენება) იუტინაა, ბებოსთვის კი - იიკუალია. ყველაზე ადრე გება, დოგინს მიახობტავებს, თავსაც აუცილებლად მოინესხიგებს, ხოგოყ სრვევია, და კახის მეზობელთან მიღის ყავის დასაღვად.

იქ საქმეები იჩრევს!?

ეულინახიოდან დაწყებული და "თეთი სახლის უფიოსამდე" (ბებოს იხონიელი შეფასებით) - ობამადე, დამთავებული. ბებოს იქაც "პახილი" მიჰყავს!

ეულინახიამდეც მივდილი! ბებოს გამომცხავი ხაჭაპური ნებისმიერი საქმელს მიჩრევნი. იამდენჯეიაც სუპს გააკეთებს (ამასაც ფანტასტიკური გემო აქვს), ყოველ კეიზე საკეთახ თავს ახმუნებს (და ჩვენც უნდა, ამში დაგვახმუნოს), ხომ მისი მსგავსი ახსდომს გამოსვლია.

იოცა პატახა ვიყავი, მახსოვს, ბოლომდე, ბოლომდე გავშლიდი ხელებს, ხომ შოხიდან გამოვქვეულიყავი და მაგად ჩავხუტებოდი.

თბილად ჩამიკიავდა მკეხდში. და უკვე იმაზე ვფიქობდი, ისეუ ხოღის გავშლიდი მკლავებს, ხოღის გავიქეოდი, ასე ხოღის მომეფეიებოდნენ.

ბებო ახავის ჰგავს და ძალიან მიყვავის. იშვიათად ახიან მისნახიები, ისიყ ეთადეითი და ჩემი, ჩემი და ხატახსი.

P.S. ხათუნა მამიდა და ქეცო ბიძია მოსკოვში ცხომეობენ. ბებოს ქეცო ქვეყანას ეჩრევნი, მოფეიებითაც "გუხას" ეძახის (მეგეილად - გელიანი). ამ ცოტა ხნის წინათ ქეცო ბიძიამ ჩემი ნანელი ბებო მედლით "Любимой теще" * "დააჩილდოვა". იამაც ძალიან გავვახანისა.

ნანული ბებოს დამსახურებული მედალი

* - საყვარელ სიდედრს (რუს.)

ბუხარის წინ*

აკაკი წერეთელი

უცნაურია ბუნების კანონი: მისთანა მშობელი არ მოიპოვება დედამიწის ზურგზე, რომ ნაშობი არ უყვარდეს. რაგინდ სამაგალითოც იყოს მისი ნაშობი, სურვილი მაინც მეტსა ანდომობს და უნდა, რომ კიდევ უკეთესი იყოს! აგრევე, რაგინდ გაფუჭებულსა ჰხედავდეს დედა შვილს, მაინც კიდევ იმედს არ ჰკარგავს, ეგებაო, გამობრუნდეს, გასწორდესო.

ამ გვარივეა მამულიშვილის გრძნობაც სამშობლოსადმი. ერთისა და იმავე მიწის შვილი, საერთო სამშობლოს მექონი, ბევრგან ლომიც არის და ჭიანჭველაც!..

ჭიანჭველად მიმაჩნია ჩემი თავი ჩემს სამშობლოში, მაგრამ იმასაც კი ვგრძნობ, რომ მთელი ჩემი ჭიანჭველური ძალ-ღონითა და სურვილით მას ვეკუთვნი; ისე, როგორც სხვა ყოველი მამულიშვილი, გინდ ის ლომ-კაციც იყოს. და მიტომაც ეს ჩემი უპირფერო, უბოდიშო შეგნება ნებას მაძლევს, რომ ჩვენი ქვეყნის აუკარგიანობის შესახებ ჩემი პატარა გრძნობა-გონება გამოვაქვეყნო და გულში არ ჩავიკლა უხმოთ!..

ხე ხომ არა ვარ? მაგრამ რას ვამბობ? განა ხე კი ყოველთვის უმნიშვნელოა? აი, ახლაც! ბუხარში შევდევნი ჯირკვი, ცეცხლი მოჰკიდებია, მოდებია ალი და ჩემს თვალწინ იწვის გუზგუზით!.. საიდან მოუტანიათ?!. სამშობლოდან! მისი სამშობლო არის ტყე.

რა ლამაზათ იწვის?!. გარს მოდებული ალი პრიალებს და თანაც დუღუნებს, თითქოს რაღაცას ჩივის... ვიღაცას ესაყვედურებო!..

აენტე, აენტე, უსულო საგანო!.. მარტო შენ არ იწვი!.. ყველას თავთავის ცეცხლი უკიდია... და მეც შენი დღე მადგას, სამშობლოს გამათვალისწინებელს!..

მისი „წარსული“, „აწმყო“ და „მომავალი“, ე.ი. სიტკბო, სიმწარე და ოცნება, ერთად არეული, გულს ეჭიდებიან და მწვაობით ამოკლებენ დღეგრძელობას!.. როდის და სად მოვიპოვო მშვიდობა?

ისე, საფუტკრის წინაც ვერ გამოვლია, რომ ჩემი მამა-პაპები და მათი გადასული დრო არ მეღანდებოდეს გულსაკლავად. ჯერ კიდევ ბევრი საუკუნეები გაირბენენ, სანამ კაცობრიობა ამ ფუტკრების გზას დაადგებოდეს, მათგან მიიღებდეს ცხოვრების წესს!..

სცხოვრობენ თავისთვის ამ პატარა სკაში წმინდათ და უბიწოთ!.. დმერთს მათთვის სარჩო-საბადი აქვე ახლოს, სამშობლოში მიუცია. შრომობენ, იღწვიან ერთი-მეორის დახმარებით, აკეთებენ თაფლ-სანთელს, სდებენ საერთო ტრაპეზზე, თვითონაც რჩებიან და ცა და ქვეყანასაც სამსახურს უწევენ! სხვისი არა უნდათ რა! არავის რასმე სტაცებენ.

მაგრამ ხარბი და გაუმაძღარი სოფელი, პირიქით, არ ასვენებს ამ კეთილ მუშაკებს: ათასი მტრები, ათი-ათასი ონავრები გარს ეხვევიან და იძულებულს ხდიან, მოსაგერებლად მათაც ფარ-ხმალი ააღებინ. ესენიც იბრძვიან ძალა უნებურათ და ხშირათ ბრძოლის ველზე უტევენ სულს!..

მაგრამ მაშინაც ერთი რომ კვდება, იმ თავდადებით ათსა და ასს გადაარჩენს ხოლმე, რომ საფუტკრე მაინც არ დაიმხოს!.. ბევრი დრო ეკარგებათ მტრების მოგერებაში და უმეტესად ძლივსდა ასწრებენ, რომ სარჩო მოიმზადონ.

აკაკი წერეთელი
ვაჟიშვილთან ერთად

* - იბეჭდება შემოკლებით.

მაგრამ მაგიერად, როცა კი ბედნიერი წლები გამოერევათ ხოლმე და მტრებს ვეღარსად ხედვენ, მაშინ კი ხვავიანია ცა და ქვეყნის სანაწილოც, მათი ნაშრომ-ნაღვაწი!

სწორეთ ამ გვარათვე იყვნენ ჩვენი წინაპრებიც: სცხოვრობდენ თავისთვის ცისა და ქვეყნის პირნათელ მოსამსახურედ!..

და როდესაც კი, ათასში ერთხელ, მათ ქორონიკოსში, ფუტკრებისა არ იყოს, მშვიდობიანობის ხანა დაუდგებოდათ ხოლმე, იმათაც ხალისით შეჰქონდათ მსოფლიო საგანძურში თავისი დვაწლი და სიმდაბლით სდებდენ მცირე წვლილს საერთო ტრაპეზზე...

აბა, დაეკითხეთ ფუტკარს, თუ გასცვლის თავის უნებურ მოუსვენრობას ხარაბუზა ნეხვის ჭიის ნებიერ მოსვენებაში?

მართალია, ჩვენ მამა-პაპებშიაც გამოერეოდნენ ხოლმე უკუღმართები, მაგრამ ეს ხომ მსოფლიო კანონია? ვარდი უეკლოთ ვის გაუგონია?

თორმეტ მოციქულში იუდაც გამოერია, მაგრამ მით ქრისტიანობას წუნი არ დასდებია!.. ჩვენ წარსულში, სადაც კი თითო-ოროლა მოღალატე გაჩნდებოდა, იქ, იმავე დროს, ასი და ათასი მამულისათვის თავდადებული მზათ იყო და მით საზოგადო ცხოვრების მიმდინარეობას ბევრი არა აკლდებოდა რა!..

განა აქაც, ფუტკრებშიაც კი არ გამოერევა ხოლმე სნეული და გაფუჭებული? ხშირათ, ძალიან ხშირათ. მაგრამ ის სხვებს, მარჯვე მუშა ფუტკრებს გააქეთ გარეთ და გადააგდებენ ხოლმე!.. საფუტკრე მაინც წმინდათ რჩება.

არა! ტყუილად არ მიყვარს მე ჩვენი წარსული!.. მიყვარს ისე, როგორც დედას კარგი შვილი და მიტომაც გულ-გაუმაძღარს, მსურს, რომ ის გადატანილი ვნახო მომავალში, დრო და ვითარების შეხამებით, კიდევ უფრო ძლიერათ და ბედნიერათ...

„გაქრა! წავიდა! გახმა! დაგვანახვე, სად არის მაგის ხანგრძლივობის ნიშან-წყალიო?“ - კიჟინასა სცემენ ზოგიერთები!

მაგრამ გული მაინც საგულეზედ არის, არა ფრთხის!.. მართალია, ზედაპირს აღარ ეტყობა სიცოცხლე!.. უზომოთ გადაწეულ-გადმოწეული ტოტები გამხმარა, მაგრამ საქმე ძირია!..

ის ჯერ ისევ ძლიერია და მისი ფესვები აქეთ-იქით ღრმათ გამდგარია, მისვე აღმოცენებულ ნიადაგში! მზად არის, ხელახლა ამოიყაროს! საჭიროა მხოლოთ, რომ ზედ „მომავალი“ ახალ ნამყნათ დაირგოს! და ჩვენც ჩვენი „აწმყო“ უნდა გზათ და ხიდათ გავიდგათ ამ ორთა შუა.

ვინ უნდა იკისროს ეს ხელობა? სად არის მებაღე? ვინ არიან ხუროთ-მოძღვრები?.. ვინ და ინტელიგენცია, ახალ-თაობათ წოდებული. ამათ ხელშია დღევანდელი ჩვენი ქვეყნის ავ-კარგი.

კადრი რონდელის ფილმიდან - „აკაკი წერეთლის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში“

აკაკი წერეთელი

აგერ, ნახევარ საუკუნეს აღარ აკლია რა, რომ მე მაგათ მოქმედებას, მაგათ ავსა და კარგს, მაგათ კეთილ-ბოროტს თვალ-ყურს ვადევნებ...

შემინიშნავს ბევრი მათგანის უკუღმართობა და მიტომაც არის, რომ მე დღევანდელი ინტელიგენციის უმეტესობა მძულს, ისე, როგორც დედას გარეწარი შვილი... მძულს, მაგრამ, იმავე დროს, მაინც მიყვარს, კავშირი ვეღარ გამიწყვეტია მათთან და მათზე ფიქრი წმინდა მოვალეობათ მიმაჩნია!..

ნიკოლო ჰაგანინი (1782-1840)

"ამჟვეყნად მეოხე ჰაგანინი ან დაიბადება".
ფუხენც ლისტი

ბჰარნერის
ვიოლინი

ვიოლინი XVI ს.-ში დაიბადა. მის პოპულარიზაციაში უდიდესი წვლილი შეიტანეს ვიოლინოს გენიალურმა იტალიელმა ოსტატებმა. მათ შორის, ქ. კრემინაში მოღვაწე ნიკოლო ამატიმ მუსიკის ისტორიაში ორი ყველაზე ცნობილი ვიოლინოს ოსტატი აღზარდა: სტრადივარიუსი და გვარნერი.

ვიოლინოს შესაძლებლობები სრულად პირველად იტალიელმა კომპოზიტორებმა წარმოაჩინეს; განსაკუთრებით, ვივალდიმ.

XVIII ს.-ში იტალიის ქალაქ გენუაში ყველა დროის უდიდესი მევიოლინე კი – ნიკოლო ჰაგანინი დაიბადა. ის არა მარტო შემსრულებელი იყო, შექმნა კიდევ უკვდავი ნაწარმოებები. ფლობდა ამატის, სტრადივარიუსისა და გვარნერის ვიოლინების უმდიდრეს კოლექციას.

გენიალური შემოქმედის ასე დაუჯერებელ ვირტუოზულობას ეშმაკეულად მიიჩნევდნენ და ამის გამო მას „დემონიც“ კი შეარქვეს.

შავი კაცის შესახვევი

გენუის განახლებულ კვარტალთა მახლობლად ჯერ ისევ შემორჩენილია მთის ფერდობზე შეფენილი ძველი ნაგებობანი. ერთ-ერთ პატარა ქუჩას მიყვავართ შუკისკენ, რომელსაც შავი კატის შესახვევს უწოდებენ. 38-ით დანომრილი სახლის მარმარილოს დაფაზე ვკითხულობთ:

„ამ უბრალო სახლს ბედნიერება ხვდა წილად – აქ 1782 წლის 27 ოქტომბერს სამყაროს გასახარად დაიბადა გენუის სიამაყე – ნიკოლო ჰაგანინი – დვითურ ჰანგთა ხელოვნების უბადლო ოსტატი“.

ეს იყო გენოსი, რომელსაც ერთ სიმზეც შეეძლო, უბადლოდ შეესრულებინა ნებისმიერი სირთულის ნაწარმოები. იმპერატორ ნაპოლეონის დაბადების დღეს მისი დაწერილი სონატა „ნაპოლეონი“ სწორედ ერთი სიმისთვის შეიქმნა.

ჰაგანინის 24 კაპრიჩო* განსაკუთრებული გავლენა იქონია უდიდესი კომპოზიტორების – ბრამსის, რახმანინოვისა და ლისტის მუსიკაზე.

მანდოლინას სიმებით

ნიკოლო ჰაგანინი იყო ნავსადგურის ყოფილი მტვირთავის, მერე წვრილმანით ფეხზე მოვაჭრის – ანტონიო ჰაგანინისა და მდაბიო ქალაქელი ქალის – ტერეზა ბოჩარდოს ხუთშვილიან ოჯახში მეორე შვილი.

ანტონიო ჰაგანინი ეკუთვნოდა იმ ადამიანთა რიცხვს, რომლებიც თვლიან, რომ მათი კარიერა არ შედგა. ის ვაჭრობაზე კი არა, მუსიკოსობაზე ოცნებობდა. ძალიან უყვარდა დაკვრა და სიამოვნებით აუღარუნებდა მანდოლინასა და ვიოლინოს. ქუჩის აუდიტორია ყოველთვის მხურვალე ტაშითა და ორიოდე გროშით აჯილდოვებდა მოყვარულ მუსიკოსს.

ბედით უკმაყოფილო და ჭირვეული ანტონიოსგან განსხვავებით, მისი მეუღლე - ტერეზა ბოჩარდო ნაზი და მორჩილი ქალბატონი იყო.

ტერეზასაც ძალიან უყვარდა მუსიკა და იმასაც ამჩნევდა, მათი პატარა ბიჭუნა როგორი მოჯადოებული უსმენდა ხოლმე ეკლესიის ზარების რეკვას, მანდოლინაზე უღარუნს.

ოთხი წლის ყოფილა ნიკოლო, შენიშვნა რომ მიუცია მამამისისთვის, მანდოლინაზე შეცდომით უკრავო.

მართალია, მუსიკოსობა არ მეღირსა, მაგრამ, იქნებ, ჩემს ბიჭს მაინც გაუმართლოსო, იტყოდა ანტონიო. ასე გახდა ის შვილის პირველი მასწავლებელი; ხელში ჯერ მანდოლინა დააჭერინა, მერე კი - პაწაწინა ვიოლინოზე დაკვრაც ასწავლა. იმ დღიდან პატარა ნიკოლოს ერთადერთი სათამაშო და თავშესაქცევი უკვე ვიოლინო იყო.

მერე და მერე უკვე საათობით მეცადინეობდა. ერთსა და იმავე სავარჯიშოს დაუსრულებლად იმეორებდა. ბიჭი იღლებოდა, მაგრამ მამას იგი არ ებრალებოდა. ხშირად ოთახში გამოკეტილიც კი ჰყავდა,

შავი კატის შესახვევი.

ცემასაც არ ერიდებოდა. დაჰყავდა ეკლესიებში, აკერევენებდა პატარა საკონცერტო სცენაზე, რომ ოჯახში პურის ფული შეეტანა.

„მამაჩემზე მკაცრი ადამიანი, ალბათ, მეორე არ დადიოდა დედამიწის ზურგზე. დასჯის მიზნით ხანდახან უსადილოდაც მტოვებდა. მაშინდელმა ფიზიკურმა ტანჯვამ დადი დაასვა ჩემს ჯანმრთელობას“, - ნიკოლო ყოველთვის სევდიანად იგონებდა ბავშვობას.

ნიკოლოს ჯირვედი ჰელაგოგები

ანტონიო მიხვდა, რომ შვილს ბევრს ვერაფერს ასწავლიდა და გადაწყვიტა, მასწავლებლისთვის მიებარებინა. ასე გახდა გენუაში გამორჩეული მევიოლინე – ჯოვანი ჩერვეტო ნიკოლოს პირველი პედაგოგი.

მოკლე ხანში ნიკოლოს წარმატება გასცდა შავი კატის შესახვევს. პატარა ნიკოლო არამარტო უკრავდა, თხზავდა კიდეც. უკვე ამ დროს (9 წლის ასაკში) მან შექმნა არაერთი რთული მუსიკალური ნაწარმოები (მათ შორის, სავიოლინო სონატა). სამწუხაროდ, მისმა პირველმა ნაწარმოებებმა ჩვენამდე ვერ მოაღწია.

ერთ-ერთ წირვაზე, სადაც უკრავდა ნიკოლო, მისით მოხიბლულმა გენუელმა კომპოზიტორმა – ფრანჩესკო ნიელომ ურჩია ანტონიოს, მიეყვანათ იგი სამეცადინოდ ცნობილ დირიჟორთან – ჯაკომო კასტასთან. მამა ასეც მოიქცა.

1794 წლის 31 მაისს გენუის გაზეთი „ავიზი“ წერდა:

„ორშაბათს, 26 მაისს, სან-ფილიპო ნერიის ეკლესიაში შესრულდა მუსიკის ცნობილი მასწავლებლის – ჯაკომო კასტას მოსწავლის – 11 წლის ნორჩი ხელოვანის – სინიორ პაგანინის კონცერტი, რომელმაც საყოველთაო მოწონება დაიმსახურა“.

საინტერესოა, რომ გენუელ ყმაწვილს მოსვენებას არ აძლევდა სახელის მოხვეჭის ჟინი. გრძნობდა, რომ მასში იდვიძებდა მდიდარი მუსიკალური სამყარო.

„ძლიერად უნდა განიცადო, რომ სხვასაც განაცდევინო“, - იტყვის ერთხელ პაგანინი და ეს სიტყვები, მისივე ნაწარმოებების დარად, დარჩება ისტორიას.

ფ. კერსტინგი - „ნიკოლო პაგანინო“. 1830 წ.

ჯილდოლ - „გვარნერის ვიოლინო“

1795 წელს გენუელმა არისტოკრატმა და მელომანმა – ჯან ნეგრომ საკუთარი ინიციატივითა და ფინანსებით (მომავალში ის მანესტროს მეცენატი გახდა) მამა-შვილი პაგანინები ჩაიყვანა ფლორენციაში. პატარა მევიოლინემ აქ ჩაატარა რამდენიმე კონცერტი და ქ. პარმაში გასამგზავრებლად საჭირო თანხაც შეაგროვა.

ამ ქალაქში ნიკოლო სტუმრად მიიყვანეს პარმის საპერცოგოს ორკესტრის დირიჟორთან, კომპოზიტორთან და ცნობილ მევიოლინესთან – ალესანდრო როლასთან.

ოთახში ნიკოლომ თვალი მოჰკრა ვიოლინოსა და ნოტებს, როლას მიერ წინა დღეს დაწერილ კონცერტს. ნიკოლომ მისთვის სრულიად უცნობი ნაწარმოების დაკვრა იქვე დაიწყო.

შეუძლოდ მეოფი კომპოზიტორი გააოცა მეზობელი ოთახიდან მოსმენილმა მუსიკის ჰანგებმა; და როდესაც ოთახში 13 წლის ბიჭუნა დახვდა, აღტაცებულმა წამოიძახა:

- დვთის გულისათვის, ბიჭიკო, მე ვერაფერს გასწავლი, შენ აქ ჩემთან დროს ტყუილად დაკარგავ! პარმაში ნორჩი მევიოლინე მიაბარეს მსცოვან ნეაპოლელ მუსიკოსს – გასპარე გირეტის. შინაგანი

პაგანინის მიერ დაწერილი ნოტები

სმენის უნარი რომ განვეითარებინა, მანესტრო აიძულებდა ყვაწვილს, ინსტრუმენტის გარეშე შეექმნა მუსიკალური ნაწარმოებები.

რამდენიმე თვეში ბიჭუნამ შექმნა თავისი ცნობილი 24 ოთხხმიანი ფუგა, ორი სავიოლინო კონცერტი ორკესტრისთვის, არაერთი პიესა და ვარიაცია ვიოლინოსთვის.

1797 წელს ახალგაზრდა მუსიკოსმა დიდი წარმატებით ჩაატარა პირველი საკონცერტო ტურნე იტალიის ქალაქებში – ფლორენციაში, პიზაში, ლივორნოში, ბოლონიასა და მილანში.

სწორედ ამ დროს შექმნა პაგანინიმ თავისი ცნობილი კაპრიზი ვიოლინოსთვის, მაშინ გადასცეს მას საჩუქრად პირველი „გვარნერის ვიოლინოც“.

აქოლე - პაბანინის შვილი

გარეგნულდაც არაორღინადური ჯგანინი

„ეს ის ვირტუოზია, ვინც ვიოლინოზე გამოსცემს ჩიტების ჭიკჭიკს, ფლეიტის, ბუკის, ნაღარის ხმებს; მსგავსი რამ ჯერ არ გვსმენია“,- წერდა ერთ-ერთი გაზეთი მის ბავშვობაში.

1796 წლით დათარიღებულ პორტრეტზეც, რომელზედაც 15 წლის ლამაზი ყმაწვილია აღბეჭდილი, იმთავითვე იგრძნობა ბობოქარი ბუნება; ამასთან, უკიდურესმა სიღარიბემ, ბავშვობაში გადატანილმა რთულმა ავადმყოფობებმა, ოჯახში შექმნილმა არაჯანსაღმა ფსიქო-კლიმატმა მძიმე დაღი დაასვა მის ორგანიზმს, ჯანმრთელობას: გაუჩნდა ნაადრევი ნაოჭები; დაჩემდა ნერვული მიხრა-მოხრა, მოძრაობები; ტანჯავდა კონვულსიური* შეტევებიც; ისედაც ფერმკრთალ სახეზე კიდევ უფრო გამოეკვეთა ჩავარდნილი ღოყები; არწივისებურმა ცხვირის კონტურმა მკვეთრი მოხაზულობა მიიღო; ფართოხუნა ყურები ხვეულმა და აწეწილმა თმებმაც ვერ დამალა; ჩონჩხადქცეულ სხეულზე ტანსაცმელი უფრო ეკიდა, ვიდრე ეცვა. ინსტრუმენტზე ყოველდღიურმა ვარჯიშმა ისედაც სუსტი ტანი მეტად დაუმახინჯა; მარცხენა მკერდი მარჯვენაზე უფრო გაუგანიერდა, მარცხენა ხელიც დაუგრძელდა.

უმახვილესი სმენით დაჯილდოებულ პაბანინის მარცხენა ყური, ვიოლინოსთან სიახლოვის გამო, მარჯვენაზე ბევრად მახინჯი ჰქონდა. და თუ ვინმე გვერდით ხმამაღლა დაილაპარაკებდა, გაფაქიხებული აპი უმალ ეტკინებოდა.

უკვე საჩქევნოდ აღიარებული მაესტრო, რომელიც დღეში 12 საათსაც კი მეცადინეობდა, იტყვის კიდევ: „ამ პატარა ხის ინსტრუმენტმა მე ძალა გამომაცალა“.

ყველაზე ძლიერი სიყვარული და...

გენიალური მუსიკოსის პირველი და ყველაზე ძლიერი სიყვარული უკავშირდება დიდგვაროვან ბანოვანს, ვისი ვინაობაც მან სიცოცხლის ბოლომდე საიდუმლოდ დატოვა. ეს იყო ქ. ტოსკანაში, 20 წლის ასაკში. შეყვარებულმა ჭაბუკმა გიტარაც მაშინ აიღო პირველად ხელში და მაშინ დაწერა 12 სონატა ვიოლინოსა და გიტარისათვის.

მოგვიანებით ნიკოლო პაბანინს რომანი ჰქონდა ელიზა ბონაპარტესთან, ნაპოლეონის უფროს დასთან. მუსიკოსს მან „სამეფო კარის ვირტუოზის“ ტიტული მიანიჭა.

ელიზაზე გული მალე აიცრუა და ნაპოლეონის ოჯახის მეორე წევრის, იმპერატორის საყვარელი დის – ულამაზესი პაოლინას, ნაადრევად დაქვრივებული ქალბატონის თაყვანისმცემელი გახდა.

უმშვენიერესი პაოლინა იტალიელთა კერპად იქცა და მას მოფერებით „წითელი ვარდი“ უწოდეს.

1840 წლის 18 მაისს, ორშაბათს, სიკვდილის დღეს, ნიკოლოს ქალაქზე აკანკალებული ხელით მიუწერია რამდენიმე ძნელად გასარჩევი სიტყვა, საიდანაც მხოლოდ ზოგიერთი იკითხება:

„დამასკას ვარდები... წითელი ვარდები... ხასხასა წითელი... ვიგონებ დამასკას...“

სიცოცხლის იმ უკანასკნელ წუთებშიც თვალწინ ულამაზესი პაოლინას სახეობა ედგა.

მანც როგორი იყო ჯგანინი?

მთელი ცხოვრება პაბანინს არ დაუმალავს თავისი ღარიბული ჩამომავლობა; ბოლომდე ნახად უყვარდა დები, და განსაკუთრებით, დედა.

„ძვირფასო დედა, ყოველთვის მზად ვარ, შევასრულო ნებისმიერი თქვენი სურვილი. მხოლოდ მინდა, ბედნიერად მეგულებოდეთ თქვენცა და ჩემი დებიც“,- წერდა ტერეზას უკვე სახელოვანი მაესტრო.

საოცარი სინაზითა და მხურვალეობით უყვარდა და ემსახურებოდა ერთადერთ შვილს – აქილეს, რომელიც გაუჩნდა ქარაფშუტა და ფიცხი ანტონია ბიანკასგან. ამ ლამაზმა, მაგრამ თავქარიანმა მომღერალმა ღვთის ანაბარა მიატოვა მამა-შვილი და ცალკე გადავიდა საცხოვრებლად. აქილეს ძალზე მოსიყვარულე და ყურადღებიანი შვილი

პაოლინა ბონაპარტი - „წითელი ვარდი“

* - მთელი სხეულის ძლიერი კრუნჩხვა.

იყო.

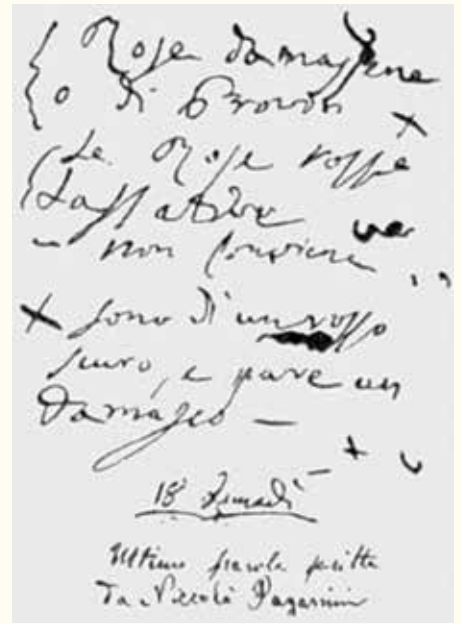
როგორც ამბობენ, საკმაოდ ენაწყლიანი პაგანინი მეგობრების წრეში თავს ყოველთვის ბედნიერად გრძნობდა; იყო გულდია, არ იჩენდა ქედმაღლობას. ჰქონდა იუმორის კარგი გრძნობა; იცოდა თანადგომის ფასი.

ერთხელ უკვე სახელოვანმა პაგანინიმ ქუჩაში დაინახა პატარა ბიჭუნა, რომელიც ვიოლინოზე უკრავდა. და... თვალწინ დაუდგა თავისი უღარიბესი – შავი კატის შესახვევი. ბიჭუნასგან ისიც შეიტყო, რომ დედისა და დებისათვის პურის საყიდელ ფულს აგროვებდა.

პაგანინმა გამოართვა ბიჭუნას მისი უბადრუკი ვიოლინო და დაუკრა. მალე ირგვლივ ზღვა ხალხი მოგროვდა. დაკვრა რომ დაასრულა, ქუდი მოიხადა და ხალხს ჩამოუარა; მონეტები სეტყვასავით ჩაცვივდა ქუდში. მაესტრო იმ დღეს ძალიან ბედნიერი იყო.

პაგანინმა შესანიშნავად იცოდა საკუთარი ნიჭისა და შემოქმედების ფასი.

„ხალხს არასოდეს გაუნელდება ჩემი მოსმენის სურვილი. შენი აზრით, მაინც რამდენი პაგანინი მოიძებნება ამ ქვეყანაზე?“ - წერდა იგი უახლოეს მეგობარს, მევიოლინე – ჯერმის.

სიკვდილის წინ დაწერილი ბარათი

„ბელისწერით ვიოლინოსთან მიჯაჭვული“

ბუნებისგან საოცარი მეხსიერებით მომადლებული მუსიკოსი თითქმის ყოველთვის ნოტების გარეშე უკრავდა. კონცერტის წინ მუდამ დელაგდა, მაგრამ ბავშვივით ახარებდა მადლიერების ნიშნად მიძღვნილი ყვავილები, მუდამ რომ ეწყო ღამაზად მისი ოთახის ღარნაკებში.

მან საოცრად წარმატებული გასტროლებით არაერთგზის შემოიარა მთელი ევროპა;

აღფრთოვანებული მაყურებლის წინაშე იღვა „ლა სკალას“ სცენაზეც;

შუბერტი იტყვის: „მის ადაქოში* ანგელოზების გაღობა მესმოდა“.

ნაკლებად ემოციური როსინი ერთხელ იტირებს, როცა მოისმენს მის კონცერტს; და ეს თავადაც გაუკვირდება მერე.

ფერენც ლისტი იტალიელ მაესტროს „ზებუნებრივ სასწაულს“ უწოდებს.

პაგანინის შემოქმედებითი გზა მოულოდნელად შეაფერხა უკვე ძალზე შერყეულმა ჯანმრთელობამ.

ეს იყო 1834 წელს. მას დაეწყო სპაზმური ხველა, კრუნხხვითი შეტევები, რის გამოც არ შეეძლო ჭამა და ლაპარაკი – თავის თხოვნას ის ფურცლებზე წერდა.

უდიდესი კომპოზიტორისა და შემსრულებლის, კონსერვატორიის პედაგოგისა და ორკესტრის დირიჟორის, მუსიკალური რომანტიზმის ერთ-ერთი ფუძემდებლის – ნიკოლო პაგანინის სიკვდილის შემდეგ, 1840 წელს, მის ანგარიშზე იყო რამდენიმე მილიონი ფრანკი.

თავის საყვარელი „გვარნერის ვიოლინო“ მან უძღვნა გენუას – მშობლიურ ქალაქს. მოგვიანებით ინსტრუმენტმა მიიღო „პაგანინის ქერივის“ სახელწოდება.

უდიდესი მაესტროს სიცოცხლის ბოლო წუთებს ამადელეებლად აღწერს ბიოგრაფი:

„პაგანინი საძინებელი ოთახის ფანჯარასთან იჯდა. ჩამავალმა მზის შუქმა წითლად შეაფერადა

ღრუბლები. კოხტად გამოწყობილი ქალ-ვაჟები ბუღვარში დასეირნობდნენ. პაგანინიმ ერთხანს უცქირა აურიაშებულ ხალხს, მერე მხერა საწოლთან ჩამოკიდებულ ღორდ ბაირონის შესანიშნავ პორტრეტზე გადაიტანა. ჩაფიქრდა. შემდეგ უცებ გამხნედა და დაწერა ყველაზე ღამაში მუსიკალური პოემა, რომლის მსგავსი მის შთაგონებას მანამდე არც შეუქმნია. დაასრულა თუ არა ამ საოცარი დრამის ბოლო მელოდიური ფრაზა, ანაზღად გაყინულ თითებში ვიოლინოს ხეში დაღუშდა“.

ნიკოლო პაგანინის ბიოგრაფი დაწერს მასზე:

„როგორც ადამიანი, სულის სიდრემში მუდამ ეული და როგორც შემოქმედი – ბელისწერით ვიოლინოსთან მიჯაჭვული“.

ჟან ობიუსტ ლომონოვი - „ნიკოლო პაგანინო“. 1819 წ.

* - ნელი ტემპით შესრულებული ნაწარმოები.

გაგიმარჯოს, კონია!

საგურამოს მწერალთა სახლში გალაკტიონი და კონსტანტინე გამსახურდია ისვენებდნენ. დილაობით ვესტიბიულში შეხვედრა ასეთი მისაღმებით იწყებოდა:

- გამარჯობა, ლომო!
- ეს კონსტანტინე გამსახურდიაა.
- გაგიმარჯოს, ვეფხვო! – პასუხობს

გალაკტიონი.

ერთ დღეს ბატონმა კონსტანტინემ გადაწყვიტა, ტაქტიკა შეეცვალა:

- გამარჯობა, ვეფხვო!

გალაკტიონი, რა თქმა უნდა, არ დაიბნა და

მცირე პაუზის მერე ღიმილით შეაგება სიტყვა:

- გაგიმარჯოს, კოწია!

კეთილი შუნი

იოჰანეს ბრამსი დიდად აფასებდა იოჰან შტრაუსის ტალანტს. ერთხელ „ვალსების მეფის“ ცოლმა სთხოვა მას, რამდენიმე სტრიქონი ჩაეწერა შტრაუსის საოჯახო ალბომში.

ბრამსმა აიღო კალამი და წიგნაკში სახელდახელოდ ჩაწერა შტრაუსის ვალსის („მშვენიერ ცისფერ დუნაიზე“) ნოტები პირველი ტაქტიდან. ქვემოთ კი მიაწერა:

„სამწუხაროდ, მუსიკა ჩემი არ არის. იოჰანეს ბრამსი.“

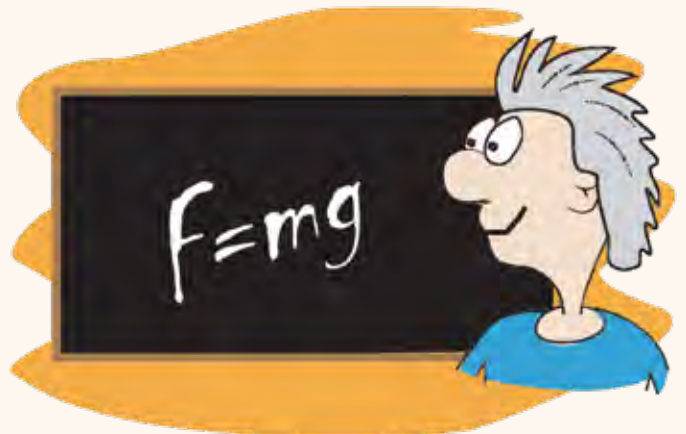
ნიუტონის სიძველე

გენიალურმა ინგლისელმა ფიზიკოსმა, ასტრონომმა და მათემატიკოსმა – ისააკ ნიუტონმა თავისი მეცნიერული ნაშრომებისთვის ღორდის ტიტული მიიღო და 26 წელიწადი პარლამენტში გაატარა.

ისედაც სიტყვაძუნწმა მთელი ამ ხნის განმავლობაში მხოლოდ ერთხელ ითხოვა სიტყვა.

- ბატონებო, - მიმართა მან ღორდებს,
- თუ თქვენ საწინააღმდეგო არ გექნებათ, გთხოვთ, ფანჯარა მიახურინოთ; გამჭოლი ქარია და მეშინია, არ გავცივდე.

თქვა ეს და ისევ თავის ადგილზე დაჯდა.

საკიბელი

ეთნოკლასიკა		მინიატურული ჰუმორი	
ესმა მანია -		ნუნუ ჯანელიძე - იმ შორეული სევდით	
ბარონი დე ბაი და აფხაზეთი	3	ბარემ, დაბრუნდებიან და... ..	28
ჰუმორი		იხმის ნახშირი	31
ბურამ რჩეულიშვილი -		ნახილი სოხაშ	
სიყვარული მარტის თვეში	4	ბიბლა გობეჩია -	
ზღვისპირა იანაიანი	7	სულისა და სურნელის ქაღალქს	32
ქათა ლაღი		ჰოუმია	
ბესლეთის (თამარის) ხიდი	8	ღალი მუხაკი -	
ბაჯანაძე		რაინდები. ღამით არაგვზე	34
ბენო კალანდია - „ცას მნათობი გაანათებს“		ოხნახი თათი ფახალია	
ბიორბი ტორეშა - ბზიფი და არაგვი	9	ზაურ კალანდია -	
ხიჩი ქაიხოსრო		ფერთა დარბაზში	
ათონელი გერი		„მეჭურჭლეთუხუცესის“ სწორფერი	36
ეპისტოლე - ლოცვა-კურთხევა ქართველ ხალხს	10	ღაბაჩი სანაძე	39
ჰოუმის ხიტი ქაიხოსრო		ღაბაჩი სანაძე	
ბიორბი ლეონიძე -		ღანი ახვლედიანი -	
ნუ გათვორდები	13	წარსულს ომიც ვერ შლის	40
ბონის ხილა		ქითხი	43
რუსულან შორქოლიანი -		თახბანი	
უბის წიგნაკის ჩანაწერები	14	ფრინველთა მეფე	44
ო, ანა ჩემო		13 თვე და 13 დღე	
სულხან-საბა ორბელიანი -		ნანა ჯანტორია -	
აღსასრული ვსესვიატსკოეში	18	კომანის გზით	46
ნახილი მანაძე		ღაფორი	
თამარ თათარაშვილი -		ნიკა ბობოხიძე - ხელები. თვალები	50
გახსოვთ, ბატონო ნოდარ?	20	ია მბალბოლოშვილი - ბებო	51
ხაიუმს მხოლოდ აუხაბთში		ფიქარი	
ღამარა ასიმიშვილი -		აკაკი წერეთელი -	
ვიეტნამის იორდასალამი	24	ბუხრის წინ	52
ილიან ბზიტი		ბანიონი ბავშვობაში	
როსტომ ჩხეიძე -		ნიკოლო პავანინი	54
ილია რომ არ მოეკლათ	25	ჩეჩენი ხაიუმანი	58

„სალაგურას“ პასუხები:

1-ბ 2-გ 3-გ 4-ა 5-გ 6-ბ 7-ა 8-ბ 9-ა 10-ა

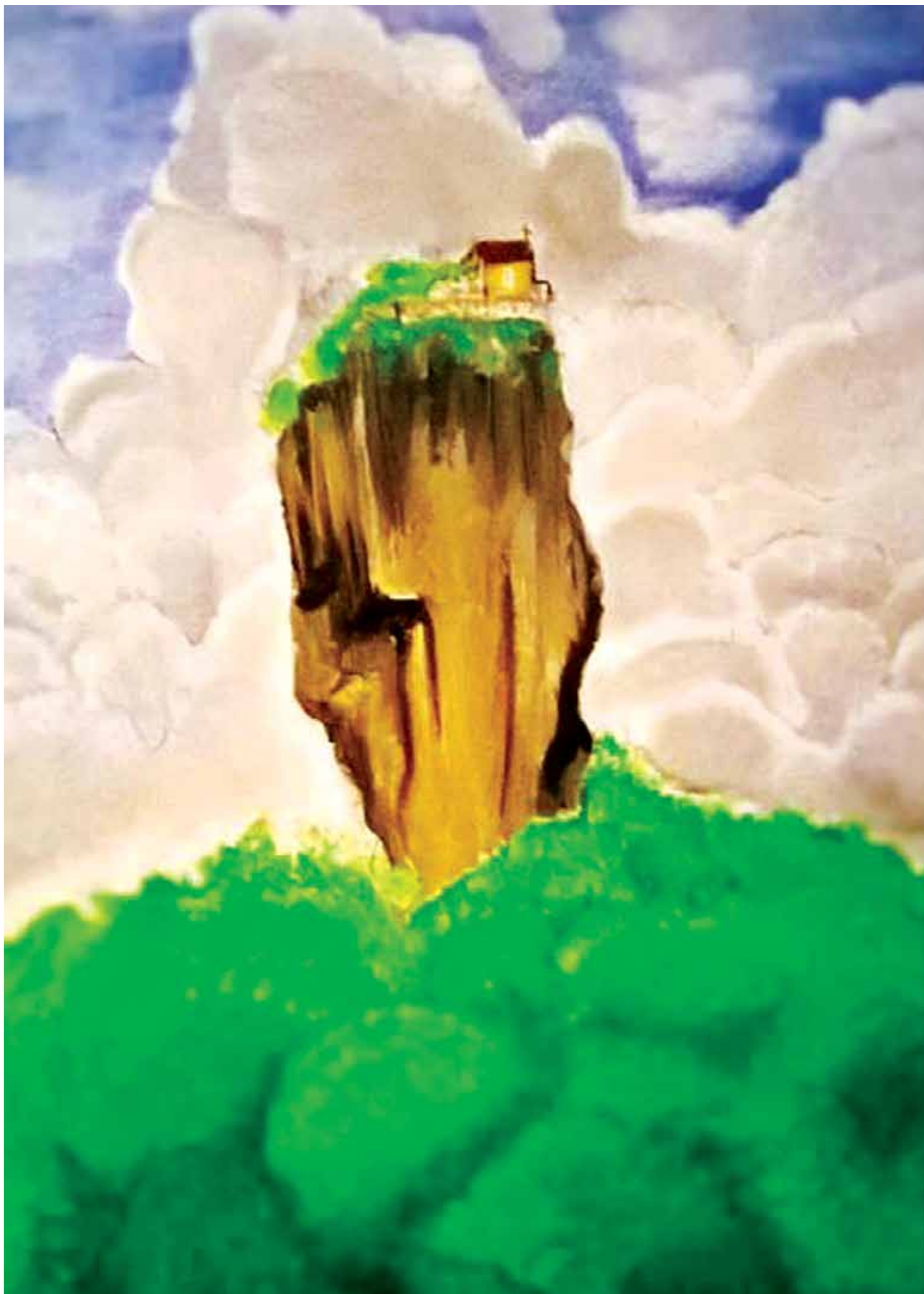
ჩვენი მისამართი:

ქ. თბილისი, უზნაძის ქ. № 68.
 ტელ.: (+995) 598 93 92 84;
 (+995) 599 12 66 80;
 ელ-ფოსტა: nach3-27@hotmail.com

იალქანი № 1 (33), 2016 წ.
 აფქიო № 1 (6), 2016 წ.

ტირაჟი: 500 ც.
 ფასი სახელმძევრელებო.

"აქცხის სვეტი". ღუჯა ქობაძე. 16 წლის.